

პროფესორი მნარჩობა

მღწინავე. — პროლეტარულ მწერალთა პირველი საკავშირო ყრილობის შედეგები. **ი. ვაკელი.** — გზიდან. გასწი ჩემო მეეტლევ. **ალ. სულავა.** — მაქსიმ გორკი. **კონსტ. ლორთქიფანიძე.** — პოემა ჩენი დროის გმირების. **კ. კალაძე.** — მსჯელობა მომავალ საქმეების გამო. **პ. სამსონიძე.** — დიდი ბლინძა ყვირილაძე. **შ. რადიანი.** — სანდრო ეული. **პ. სამსონიძე.** — ერთი საუბრის გამო. **გ. კაჭახიძე.** — ჩემი ბინა. **ს. ჯაფშანიძე.** — პირველი ტრაქტორი. **ბ. ბუაჩიძე.** — მსჯელობა მომავალ საქმეების გამო.

ბიბლიოგრაფია.

მ ა ი ს ი
ი ვ ნ ი ს ი

5-6

სახეგამი

1928

პროფესორული მხარობა

№ 5-6

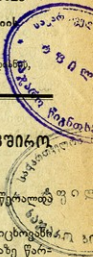
(17-18)

მაისი,

1928 წ.

საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის ყოველთკიური ორგანო.

ბ. ბუაჩიძის, ი. ვაკელის, ვ. ლუარსაბიძის, ა. მაშაშვილის, შ. რაფაიშვილის, დ. რონდელის და კ. ფეოდოსიშვილის რედაქციით.

592.

პროლეტარულ მწერალთა პირველი საკავშირო ყრილობის შედეგები

მიმდინარე წლის მაისში შესდგა პროლეტარულ მწერალთა პირველი საკავშირო ყრილობა.

აქამდე პროლეტარულ მწერლებს ასეთი მრავალრიცხოვანი და მნიშვნელოვანი შეკრება არ ჰქონიათ. პირველ ყრილობაზე წარმოდგენილი იყო 30-მდე ეროვნება. 1924 წლის უკანასკნელ კონფერენციამდე პროლეტარული მწერლები იკრიბებოდნენ სხვა და სხვა თათბირებზე და კონფერენციებზე, მაგრამ ამ თათბირებს საკავშირო ხასიათი არ ჰქონდა. უკანასკნელ წლების განმავლობაში პროლეტარული მწერლების მოძრაობა, იმდენად გაფართოვდა და გაიზარდა, რომ 1928 წლისათვის არ დარჩენილა საბჭოთა კავშირში შემავალი, პატარა ერიკი, რომ პროლეტარულ მწერლების საკავშირო ყრილობაზე წამოდგენილი არ ყოფილიყო, ასეთი თვალსაჩინო ზრდა დაკავშირებულია—მთელ რიგ ბრძოლების და სიძნეელების დაძლევისთან.

პროლეტარულ მწერლობას უხდებოდა ბრძოლა თავის არსებობის უფლებებისათვის. მის წინააღმდეგ ბრძოლა სწარმოებდა სხვა და სხვა მიზნით და მიზეზებით; ერთის მხრივ, ბურჟუაზიული შემოტევა იდეოლოგიურ ფრონტზე, მეორეს მხრივ;—ლიკვიდატორული ტენდენციები „თავისიანთა“, რომლის ჩამოყალიბებული სახეებია ტროცკიზმი და მისი განვითარება „ვირონშინია“.

ს. კ. პ. (ბ) ც. კ.-ს რეზოლიუციამ გარკვეული მიმართულება მისცა ბრძოლას კულტურულ ფრონტზე; განსაზღვრა მნიშვნელობა და პერსპექტივები პროლეტარულ მწერლობისა. ამის შემდეგ ბრძოლა მაინც არ დამთავრებულა. ზოგიერთი ერთგულად იღვწოდენ პარტიის ხაზის გადამახინჯებისათვის. ეს გამოიხატებოდა რეზოლიუციის თავისებურ ახსნა-განმარტებაში. მიუხედავად შეუჩერებელი ბრძოლისა, პროლეტარული მწერლობა საკავშირო მასშტაბით ვითარდებოდა და თანდათანობით ძლიერდებოდა.

პირველმა ყრილობამ ჯამი გაუკეთა წარსულ მუშაობას. გაითვალისწინა არსებული მდგომარეობა და გარკვეული პერსპექტივები დასახა. ყრილობის დღის წესრიგში დასმული იყო ფრიალ რთული და მნიშვნელოვანი საკითხები. მიუხედავად ამისა, ყრილობამ მაინც ვერ შესძლო თავის მუშაობის მასალად გამოეყენებია ყველა წარმოდგენილი ეროვნებათა ლიტერატურა, რომ ამით გაითვალისწინებია პროლეტარულ მწერლობის მდგომარეობა, არა მარტო რუსულისა, არამედ სხვა საკავშირო ეროვნებებსაც. ეს მდგომარეობა აიხსნება იმით, რომ ჯერ კიდევ „ვაპკ“-ი (საკავშირო პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია), გამხდარი არ იყო საკავშირო ორგანიზაციით. სუსტი კავშირი ადგილებთან, ეროვნებათა პროლეტარულ მწერლების კულტურული ურთიერთობა მოუგვარებელი იყო. არ არსებობდა მჭიდრო ორგანიზაციული – ლიტერატურული დაახლოვება. პირველმა ყრილობამ მტკიცე საფუძველი ჩაუყარა პროლეტარულ მწერალთა საკავშირო ფაქტიურ გაერთიანების საქმეს.

ყრილობის მუშაობაში ცენტრალური ადგილი დაიკავა ნაციონალურმა საკითხმა. ამ საკითხთან დაკავშირებული იქნა პროლეტარულ მწერლობის ზრდის პირობების გარკვევა სხვადასხვა ეროვნებათა ცხოვრებაში. მათი ურთიერთობის, ნაციონალური კულტურის გაგების პროლეტარულ კულტურის სისტემაში, ასოციაციის ორგანიზაციული მშენებლობა და სხვა. პრინციპიალურ კითხვებზე ყრილობის დელეგატების შორის დავა არ ასრებობდა, გარდა უკრაინის დელეგაციის ზოგიერთი მცირე შესწორებებისა. ეს აიხსნება იმ გარემოებით, რომ ძირითადში ნაციონალური საკითხი დასმული და გადაწყვეტილი იყო მარქსიზმის და ლენინიზმის თვალსაზრისით.

მთავარი ყურადღება მიექცა ნაციონალური საკითხის პრაქტიკულ მოგვარებას. ორგანიზაციული სტრუქტურის შესახებ წარმოდგენილი იყო ორი პროექტი: 1. საკავშირო ასოციაციის არსებობა, 2. „ვაპკ“-ის ავტონომიურ ერთეულების ფედერაციით გარდაქმნა. პარტიტული ცენტრით (უკრაინა). ორივე პროექტის ძირითადი აზრი

მიმართულ იყო იმისაკენ, რომ რაც შეიძლება მეტი რაციონალური, ორგანიზაციული წყობა მიეცათ პროლეტარული მწერლობის საკავშირო გაერთიანებისათვის, ადგილებზე უკეთ მუშაობისათვის, ყველა ერებში არსებულ ნაციონალიზმის წინააღმდეგ ბრძოლისათვის. დელეგატები აღნიშნავდნენ მთელ რიგ კონკრეტულ მაგალითებს, ჯერ კიდევ არსებულ ნაციონალიზმისა და შოვინიზმის ნაშთებს, რომელიც სხვადასხვა სახეს იღებს და ხშირად როგორც რუსეთის, ისე სხვა ერთა პრესაშიაც კი მეღავნდება. ამ მოვლენის წინააღმდეგ ბრძოლა უპირველეს ყოვლისა პროლეტარულ მწერლების ამოცანაა. უკრაინელთა პრაქტიკული ღონისძიებებში, რომელთა მიზანი ყველასათვის უდაო და მისაღები იყო, ნაწილობრივი გაურკვეველობა სჩანდა, საკითხის არა სწორი დასმა.

ყრილობამ გარკვეულად აღნიშნა, რომ წარსულის რეაქციონურ ნაშთების და უმთავრესად ნაციონალიზმის და შოვინიზმის წინააღმდეგ, — მოწინავე მებრძოლ რაზმად უნდა გადაიქცეს პროლეტარულ მწერალთა ორგანიზაციები; ამისათვის უნდა იქნეს გამოჩენილი კონკრეტული საშუალებანი, როგორც პროლეტარულ ორგანიზაციული მთლიანობის შესანარჩუნებლათ, ისე, ყოველ-დღიურ საქმიანობაში ურთიერთ დახმარებისათვის.

ყრილობის დადგენილებებში ნაციონალურ საკითხი სავსებით დამუშავებული იქნა. ორგანიზაციის პრინციპი ძველი დარჩა: მასიურობა და მთლიანობა.

ყრილობამ დიდი ყურადღება მიაქცია შემოქმედებითი საკითხებს ¹⁾ შემოქმედებითი საკითხების დასმა, მხატვრული პლატფორმის გამომუშავების მიზნით, მიმდინარეობდა დისკუსიის წესით. პლატფორმის სრული დამუშავება ყრილობას არ მიუჩნევია ჯერ ჯერობით შესაძლებლად და არც ჰქონია მიზნად დასახული. ყრილობის საორიენტაციო მასალას მხოლოდ რუსული ლიტერატურა წარმოადგენდა და არა ყველა ერთა ლიტერატურა. ყრილობამ ღირეკტივა მისცა მომავალ სახელმძღვანელო ორგანოებს შემოქმედებით საკითხებზე დისკუსიის გაგრძელებისათვის, რაც შეიძლება პროლეტარულ ფართო ფენების ჩაბმით, რომ ამით მომავალში შესაძლებელი იქნეს მხატვრული პლატფორმის დასრულებული სახით გამომუშავება.

პროლეტარულ მწერლობის ზრდა დაკავშირებულია და დამოკიდებულია მკითხველის დაფლობაზე, როგორც ამხ. კ რ ი ნ ი ც კ ი

1) ჩვენს ჟურნალის უახლოეს ნომრებში, — განხილული იქნება შემოქმედებითი საკითხები — პირველ საკავშირო ყრილობაზე.

მიუთითებდა ყრილობაზე. პროლეტმწერლობას ამ დარგში თვალსაჩინო მიღწევები აქვს, რაც დაკავშირებულია მისი ხეიდრითი წონის ზრდასთან, მაგრამ ჯერ კიდევ ძალიან ბევრი არის გასაკეთებელი იმისათვის, რომ აღზრდილი იქნეს ახალი მკითხველი და განთავისუფლებული — ბურჟუაზიული მწერლის გავლენისაგან. ამ საკითხთან ერთად პროლეტმწერლობის ამოცანებში შედის ხელოვნების ფორმზე გავლენის გაძლიერება (თეატრი და კინო). აგრეთვე დროულად სდგას საკითხი მარქსისტული კრიტიკის გაძლიერების შესახებ; ყრილობამ ამ საკითხს განსაკუთრებული ყურადღება მიაქცია. მოსმენილი იქნა სპეციალური მოხსენება ამხ. ლუნაჩარსკის მარქსისტული კრიტიკის ამოცანების შესახებ.

ყრილობის დადგენილებებში, ერთერთ მნიშვნელოვან მუხლად უნდა ჩავთვალოთ ღონისძიებანი პროლეტარულ მწერალთა ყველა ძალების გაერთიანებისათვის. „ვაპკ“-ში დღემდე არ შედიოდა უკრაინა და პროლეტარულ მწერლების ჯგუფი „კუხნიცა“. ყრილობამ გააერთიანა ეს ძალები. საკავშირო პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციების გაერთიანებაში შევიდა უკრაინა და „კუხნიცას“ ჯგუფიც. გარდა ამისა გამოყოფილ იქნა ცალკე ცენტრი რუსეთის ასოციაციისა (რაპპი). ეს ფაქტი დადებითია იმ მხრივ, რომ აღარ მოხდება შენაკვევლება „ვაპკს-ის და რუსეთის ასოციაციის.

ყრილობა განსაკუთრებული ყურადღებით შეჩერდა სწავლის, შემოქმედების და თვითკრიტიკის საკითხებზე. კულტურული ღონის აწევა პროლეტარული მწერლების ზრდასათვის გადამწყვეტია; ამიტომ წარსულ კულტურის დაფლობას — სწავლას, პირდაპირ, ამხანაგურ თვითკრიტიკასთან ერთად მთავარი ადგილი უნდა დაეთმოს.

ყრილობის წინ წარმოებულმა ბრძოლამ „ვაპკ“-ის წინააღმდეგ, ყრილობის პროცესში ფრიალ უბადრუკი ხასიათი მიიღო. გახეთ „Читатель и Писатель“-ის მიერ მეშჩანობისა და ობივაციულობის ნიშნით წარმოებულმა ქორების კამპანიამ, ლიკვიდაცია უქნა თავის თავს; მხოლოდ ერთგვარი სიცოცხლის უნარის გამომჟღავნება სცადა ეგრედ წოდებულმა „ნაპოსტუს უმკირესობამ“. სინამდვილეში მათ მიერ ატეხილი ხმაურობა, მხოლოდ მტკერის კორიანტელი გამოდგა. ერთი: არავითარ ჯგუფს არ ქონია ადგილი, არსებობდა მხოლოდ ორი სამი ოპოზიციონერი, და რაც მთავარია მათი გამოსვლები წარმოადგენდა სრული იდეური კრახის ნიმუშს. უპრინციპობა და უკმაყოფილო ბუზღუნი საზღვრავდა მათ მთავარ ხაზს; ძირითად პოლიტიკურ მოხსენების თეზისებს „მემარცხენეები“ ეთანხმებოდნენ, მაგრამ ყრილობის მიერ, მათ მიმართ დასმულ კითხვებზე

პირდაპირი პასუხი— მაინც არ იყო გაცემული. ეს გამოწვეული იყო, მით, რომ რამოდენიმე ამხანაგს, რომელთა შემცდარ შეხედულებებს აღარავითარი ნიადაგი აღარ აქვს პროლეტარულ მწერლობის ორგანიზაციებში, კიდევ არ სურთ უარყონ თავისი წარსული შეცდომები. ამაზე მიუთითებდა ამხ. კრინიციკი ყრილობაზე თავის საპროგრამო სიტყვაში: „так-называемые „левые“ товарищи в пролетарской литературе, которые допускают ошибку цеховщины, ошибку отрыва от огромной задачи изучения буржуазного культурного наследства (ამხ. კრინიციკის-სიტყვის სტენოგრაშიდან).

„მემარცხენებმა“ ორაზროვანი ანუ არადამაკმაყოფილებელი პასუხი გასცეს ყრილობას. ყრილობამ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ ის მიმართავს ყოველგვარ ღონისძიებას, პროლეტმწერალთა უმნიშვნელო ძალებიც კი გააერთიანოს მთლიან ორგანიზაციაში, მაგრამ შეუძლებლად და მავნედ მიიჩნია შეგნით ფრაქციის არსებობა, დამოუკიდებელ პოლიტიკურ-ლიტერატურული მიმართებით. ყრილობამ თავი შეიკავა „მემარცხენე ამხანაგების წინააღმდეგ გადამწყვეტი ზომების მიღებისაგან. მაგრამ დაავალა მომავალ გამგეობას, რომ იმ შემთხვევაში თუ ამ ამხანაგების მიერ არ იქნება სავსებით შესრულებული ყრილობის დადგენილება და ლიკვიდაცია არ ექნება ყოველგვარ ფრაქციულობას, მათ წინააღმდეგ მიღებულ უნდა იქნეს ზომები ყრილობის დადგენილების თანახმად.

ყრილობამ აღწუსა და გაარკვია პროლეტარულ მწერლობის მოძრაობის ყველა დაბრკოლებანი, არსებული უარყოფითი მხარეები; ძირითადად მიიჩნია სწავლისა-შემოქმედებისა და თვითკრიტიკის გაძლიერებული ენერჯით განხორციელება. ბრძოლა კულტურის ფრონტზე მემარჯვენე შემოტევის წინააღმდეგ, საკუთარ რიგებში კომყოყობის საბოლოოდ აღმოფხვრა, განტვირთვა ზედმეტი ორგანიზაციული მუშაობისაგან და მთავარი ყურადღების მიქცევა შემოქმედებითი საკითხებზე.

ყრილობის ხანგრძლივმა და ფრიად ნაყოფიერმა მუშაობამ, დაასრულა პროლეტარულ მწერლობის დიდი და მნიშვნელოვანი პერიოდი, რის შემდეგაც იწყება მეორე, კიდევ უფრო რთული და საპასუხისმგებლო მუშაობა, ლენინურ კულტურულ რევოლუციის მიმდინარეობაში.

გ ზ ი ღ ა ნ

მატარებელი მიმაქანებს, თითქო ფრთები აქვს,
 ვშორდები არეს, საყვარელს და ლამაზ მთებიანს,
 შორს, მთის მწვერვალზე დათესილი მინანქრებია...
 მატარებელი მიმაქანებს თითქო ფრთები აქვს,
 ჩნდება ხეები, მაგრამ ისევ იკარგებიან,
 ვუცქერ ვაკეებს, გაშლილ ველებს, ქალებს ქვებიანს;
 მატარებელი მიმაქანებს თითქო ფრთები აქვს,
 ვსცილდები არეს საყვარელს და მაღალ ფრთებიანს.

ირგვლივ ველები, ვაკეები და მინდვრებია,
 მატარებელი მიჰქრის ისე, თითქო ფრთები აქვს,
 აღარც ხეობა არის სადმე, აღარც მთებია;
 სულ გაწოლილი მინდვნარი და ვაკეებია...
 აქეთ დანეცი, იქით დონი და ქარხნებია,
 მაღაროებსაც ცხელი გული აზავთებიათ,
 სჭრიან და სტეხენ მაგარ ფენებს გიშრის ქვებიანს...
 მატარებელი კი მძლედ მიჰქრის, თითქო ფრთები აქვს,
 დავშორდი მხარეს, საყვარელს ლამაზ და მთებიანს.

აღარც ხეობა, აღარც კლდენი, აღარც მთებია,
 ვხვდებით და ვსტოვებთ ვაკე-ველებს ჯეჯილეებიანს...
 მატარებელი კი მძლედ მიჰქრის, თითქო ფრთები აქვს,
 აქაც ველები, მინდვრები და ვაკეებია...
 მე კი ხალისის ცეცხლი გულში დამგუბებია,
 ვუცქერ მიდამოს, არეს ვრცეულს, ცას ღრუბლებიანს,
 მატარებელი ჰკივის, მიჰქრის, თითქო ფრთები აქვს,
 უკვე არ ვხედავ ლამაზ მხარეს ამაყ მთებიანს.

ბასწი, ჩემო მეეტლევ!

ცა ლურჯთვალა ყვრიმალი იცქირება მდუმარი
 გულს ეს კიდეც აწუხებს და ხან კიდევ ახარებს,
 შენ კი გასწი მეეტლევ, პირველად ვარ ამ მხარეს

ჩრდილოეთში მოსული სამხრეთელი სტუმარი.
იგინე და იფურთხე ოღონდ გასწი ქორივით
და უცნობი ეს მზარე სწრაფად ვადამატარე,
რომ მეც ვნახო ცხოვრების მოგრიალე მორვევი
და მსოფლიო ხანძარის ჩაუქრობი ლადარი.
ოდნავადაც ნუ სწუხხარ, რომ ეს გზები, ეს არე,
არის ჩემთვის ჯერ კიდევ უწვევი და უღევი,
ვით შეილდისგან ბედითი გატყორცნილი ისარი—
გასწი, ისე მიეტლევ, გასწი განწირულებით!

აგერ ძველი ბრძოლების ლამაზი და მძვინვარე,
სამკუთხედა კედლები რომ აქვს თლილი ყალიბით,
დვას ამაყად, თვითნება ისე როგორც მყინვარი
მძიმედ ამოზიდული ჰერკულესის ხმალივით.
ეტლი მიჰქრის და მეც სხვა ფიქრებით ვარ მღელვარე,
მზეც მოგორავს დილისა, დინჯად ოქროს გორივით, —
და ჰა, უკვე თვალებს ქრის დროშა სხივებრ ეღვარე,
თავზე რომ დასტრიალებს კრემლს ონავარ ქორივით.
მე კი ეს მიხარია და შენც ვადამატარე
ჩემთვის ეს არე-მარე უწვევი და უღევი,
ბედს არ შეუშინდები, ქედს არ ვუხრი არაფერს.
გასწი, ჩემო მიეტლევ, გასწი განწირულებით!

მიჰქრის ეტლი, ქანაობს, გულიც ამით ერთობა,
თვალმა, როგორ გაუძლოს ამგვარ ასხივოსნებას!
ჩემო სიხალგაზრდევ, ჩემო სიყრმის ოცნებავ,
მივატოვოთ ნალველი, ძველი უიმედობა.
რაა მასში ხალისი, რომ სულ იყო ნალველით
ვით ბედითი ტყვიისგან მკერდ დაქრილი არწივი,
აქ, მოსკოვის ქუჩებში ქვაც კი უკანასკნელი
იციქირება ამაყად მებრძოლ ჯარისკაცივით.
მაშ, აღულდეს ეხლავე გრძნობებიც და ფიქრებიც,
ვით ეს არე მღელვარე, უწვევი და უღევი,
მე, მედგარი მებრძოლი სიკვდილამდე ვიქნები,
გასწი, ჩემო მიეტლევ, გასწი განწირულებით!

არ მწყურია საზღვარი, გასწი ჩრდილოეთელი,
ყურს ნუ უგდებ ქალაქის ხმაურსა და გორიალს,
შრომისა და ძმობისთვის ამ ხალხსავეთ გმირულად

მჯერა დედამიწაზე ჯერ არვის უბრძოლია.
 ეხლაც იბრძვის მძვინვარედ და ჩაგრული ერები
 მოდის სხვადასხვა მხრიდან სწრაფი გამოქანებით;
 უკვე აღარ ტრიალებს შულლი წარსულ დროისა
 წავიდნენ და ჩალაგდნენ ყველა ჩინგისხანები.
 შენ კი გასწი მეეტლევე, სწრაფადად გადამატარე,
 ჩემთვის ეს არე-მარე უჩვევი და უღვევი,
 რაც არ უნდა გადამხდეს, არ ვინაღვლებ არაფერს,
 გასწი, ჩემო მეეტლევე, გასწი განწირულებით!

ვინ რა იცის მრისხანე ბრძოლა განუკითხავი,
 სად მიიყვანს სადაურს და ან რომელ მხარეში,
 ვის აღუთქვამს იმედის გაშლას ულამაზესად
 და ვის გულს დაუკოდავს ძრწოლითა და თარეშით,—
 მაგრამ შენ კი მეეტლევე, გასწი, არ მსურს საზღვარი,
 მე პრომეთეს ცეცხლსა და ბრძოლის რისხვას დავეძებ,
 და ამ ცეცხლის ძებნაში სჯობს დაკარგვა უკვალოდ,
 ვინემ მდორე ქაობში უბრძოლველად დაგეცე.
 და ნულარ შემაბრკოლებ, დე, აღსრულდეს წადილი,
 მიწვევს ეს არე-მარე უჩვევი და უღვევი,
 მაშ, ქარიშხლის, ბრძოლების და ცეცხლების არეში
 გასწი, ჩემო მეეტლევე, გასწი განწირულებით!..

ალექსანდრე სულავა

მაქსიმ გორკი

დაწყებული ამხ. ლენინის ავტორიტეტით და გათავებული
 მარქსისტული ლიტერატურული კრიტიკის ისეთი წარმომადგენლე-
 ბით, როგორც იყვნენ, პლეხანოვი და ვოროვისკი, ყველანი იმ მო-
 საზრებებს გამოსთქვამდნენ მაქსიმ გორკის შესახებ, რომ ის პროლე-
 ტარიატის დიდი მხატვარია, პროლეტარული ხელოვნების დიდი
 წარმომადგენელი.

რაც, რასაკვირველია, იმას არ ნიშნავს, რომ ისინი გორკის
 შემოქმედებას კრიტიკულათ არ უდგებოდნენ, იქ სადაც გორკი უშ-
 ვებდა საგრძნობ იდეოლოგიურ შეცდომებს, რითაც ამ შემთხვევაში
 გამოჩატავდა წვრილ-ბურჟუაზიულ და ბურჟუაზიულ იდეებს. რაც
 შეეხება მის შემოქმედების იმ მხარეს რომლის მხატვრულ-ლიტერა-

ტურულ ფორმებში გამოხატულია პროლეტარიატის ბრძოლის და იდეური მისწრაფებები, მას იმ უპირატესობას აძლევს, რომ მის ამ ნაწარმოებებს გარკვეულათ პროლეტარულ ფაქტებათ თვლიან, მას კი პროლეტარულ მწერლათ, მაგრამ რამდენათ გორკი მეტად ღრმა და რთული შინაარსის მწერალია, რამდენათ ძნელია მისი შემოქმედების სოციალური ანალიზის მოცემა, იმდენათ აზრთა სხვადასხვაობასაც კი აქვს ადგილი თვით მარქსისტულ კრიტიკის სფეროში.

ცნობილია, რომ იგივე პლენანოვი, რომელიც გორკის „პროლეტარ-მხატვარს“ უწოდებდა და მის ერთ-ერთ ნაწარმოებზე («Вран») ლაპარაკობდა, როგორც „მუშათა კლასის მოძრაობის ფსიხოლოგიაზე“ მას იმ ბრალდებასაც უყენებდა, რომელიც დღემდე რჩება ძალაში და გორკის მთელ შემოქმედების იმ დეფექტიურობაზე ლაპარაკობს, რომელიც გამძლე პროლეტარული იდეოლოგიის უქონლობაში გამოიხატება.

ლენინის უახლოესი მეგობარი გორკი, მართალია ზოგჯერ მერყეობას და პროლეტარული იდეოლოგიიდან საგრძნობ უკან დახევებსაც ახდენდა. როგორც მაგალითად ოქტომბრის რევოლუციის დროს და სხვა, მაგრამ მიუხედავთ ამისა იგი მაინც რჩებოდა და დარჩა პროლეტარიატის უდიდეს თანამებრძოლათ და მის მეგობარ მხატვრათ.

რომ ეს ასეა, რომ გორკი მუშათა კლასის დიდი საყვარელი მწერალია, რომელსაც არა ჰყავს ტოლი თანამედროვე რუსეთის მწერლობაში თავისი პოპულარობით და სიდიდით, ამას ამტკიცებს თუ გინდ ჩვენი დღეების სინამდვილე, როცა გორკის სახელი, როგორც ამხ. ლენინი ამბობდა „ჩვენს მშენებლობაში და ბრძოლაში“ შესულია, როგორც, დიდი პლიუსი“.

საქმე იმაშიცაა, რომ გორკი არა თუ მარტო დიდი მწერალია არამედ დიდი საზოგადოებრივ პოლიტიკური ფიგურა, რომელიც, რამოდენიმე წლების განმავლობაში ახლოს იდგა, როგორც თავისი შემოქმედებითი მონაცემებით, ისე თავისი პრაქტიკული საქმიანობით—რევოლუციონურ პროლეტარულ საზოგადოებრივობის ცენტრში, ხშირად ბოლშევიკების მხარეზედაც.

ამიტომ და ამ მხრივ ფასდება გორკი, როგორც პროლეტარიატის დიდი მწერალი. იგი შესულია რუსეთის ლიტერატურაში, როგორც კლასიკი, რომელიც რამოდენიმე წლების განმავლობაში როგორც რეალისტი მწერალი საუკეთესოდ ხატავდა პროლეტარიატას ყალიბობის და იდეური ზრდის მისწრაფებებს, მრავალმილიონიანი რუსეთის მშრომელთა ბნელ ყოფა-ცხოვრებას, თვითმპყრობე-

ლობის და კაპიტალის „პირველ დაგროვების“ პირობებში პროვინციალურ რუსეთის ცხოვრებას, ცხოვრების ბინძურ ფსკერზე მოქცეულ ადამიანების ყოფას.

მართალია რუსეთის ამ მოდუნებულ, უსიცოცხლო, ბნელი, ცხოვრების სინამდვილეს, „ოკუროვშინას“ რომლის უკვდავი მწერალია გორკი, არა მარტო გორკი ხედავდა და ხატავდა, არამედ ისეთი მწერლებიც, როგორიც იყვნენ კოროლენკო და განსაკუთრებით «Хмурые люди»-ს ავტორი ა. ჩეხოვი. მაგრამ გორკის გამარჯვება სწორედ იმაშია, რომ ის არა მარტო ხედავდა ამ სინამდვილეს არამედ ეძებდა მასში დაუდგრომელ, მებრძოლ, ჯანსაღ ინსტიქტის მქონე ადამიანებს, რომელთაც შესწევდათ ძალა შებრძოლებოდნენ უსამართლობას. ამ ბუნტარული განწყობილების ფონზე გამოვლინდა სწორედ მისი ამ პერიოდის შემოქმედება, რომელიც თავის მხრივ ერთგვარ რევოლუციონურ მოვლენას წარმოადგენდა, რაც კარგათ იგრძნო იმთავითვე საზოგადოების რევოლუციონურ ნაწილმა და გორკი თავის მწერლათ მიიჩნია.

გორკი ცნობილია, როგორც „ქარიშხლის მოციქული“ მწერალი. შავ-ბნელი რეაქციის პერიოდში მას არ შეიძლებოდა არ მიეპყრო რევოლუციონური საზოგადოების ყურადღება, რადგან მონაცემ ფაქტებით, სიცოცხლეზე და ბრძოლებზე შეყვარებული ტიპებით—ის რევოლუციონურ მისწრაფებას გამოხატავდა. ყველა მისი გმირები ისეთი ადამიანებია, რომლებიც უშიშრად იბრძვიან თავიანთ იდეებისათვის, „სიმართლისათვის“, „ახალი ცხოვრებისათვის“, „ადამიანური საძაგლობის“ წინააღმდეგ და სხვა. გორკი ამ შემთხვევაში გამომხატველი შეიქნა ეპოქის იმ მოწინავე იდეებისა და განწყობილებებისა, რომელიც დაკავშირებული იყო მუშათა კლასის კლასთა ბრძოლის არეზე გამოსვლასთან. ეს ის პერიოდი იყო, როცა რუსეთის საზოგადოებრივ ცხოვრებას სინამდვილეში გრანდიოზული ძვრები სწარმოებდა. ერთი მხრივ ინგრეოდა ქვეყნის ძველი ფეოდალური საფუძვლები და მის მაგიერ მოდიოდა კაპიტალი, „ქვიშნის ბალები“ და „თავად-აზნაურთა ბუდეები“ გადადიოდა კოლუპაეების, რაზუვაეების და ლოპატინების—ამ მომავალ ბურჟუების ხელში, მაგრამ მეორე მხრივ დაკავშირებით ქვეყნის ურბანიზაციასთან იზრდებოდა და ირავებოდა მუშათა კლასი.

რასაკვირველია, მაშინ გორკი არ იყო რევოლუციონური პროლეტარიატის უშუალო ინტერესების გამომხატველი, რამდენათ თვით პროლეტარიატი არ წარმოადგენდა გარკვეულათ ჩამოყალიბებულ მებრძოლ კლასს, და რევოლუციონური მოძრაობა ატარებდა

კლასიურად გაუგნებელ ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული რევოლიუციის საერთო ხასიათს. „გამანთავისუფლებელი მოძრაობის“ საერთო ფორმულის ქვეშ იბრძოდა, არა თუ მუშათა კლასი არამედ არა დიდფრენციაცია ქმნელი საზოგადოების სხვადასხვა სოციალური ფენები. აი სწორედ ამ ფართო ფენების გლახურ-მუშურ, მესჩანურ აგლომერატის საერთო დაკვეთას ასრულებდა გორკი და რამდენათ თვითონაც ამ „დემოკრატიულ“ ფენიდან მოდიოდა, იმდენად იგი ძლიერად ამქდავებდა თავს პროვინციალური, ხელოსნური წვრილ-ბურჟუაზიული, წვრილ-ინტელიგენტური, ლუმპენ-პროლეტარული ფენების მწერლათ. მაგრამ, როგორც ცნობილია, რუსეთის დემოკრატიულ რევოლიუციაში მოწინავე პოზიციები პროლეტარიატს ეკუთვნოდა და რამდენათ პროლეტარიატი ამ მოძრაობაში იჭერდა ცენტრალურ ადგილს, იმდენად მისი გავლენა ძლიერდებოდა, არა თუ მარტო დემოკრატიულ, არამედ წვრილ-ბურჟუაზიულ, ფენებზედაც. ამით აიხსნება 900 წლებში რევოლიუციონური ინტელიგენციის მარქსიზმით გატაცების მაგალითი რომლის გავლენას, რასაკვირველია, ვერც გორკი გაექცეოდა, მით უმეტესად, როგორც „ფსკერიდან“ მოსული ადამიანი. ეს ასეც მოხდა და გორკი არა თუ მოექცა ამ გავლენას, არამედ ჩადგა თვით სოციალ-დემოკრატიული მოძრაობის რიგებშიც და საკმაოდ დაუქვემდებარა მას თავისი შემოქმედებაც.

გორკის შემოქმედების ამ პერიოდში—პროლეტარიატმა, თამამათ შეიძლება ითქვას, პირველათ განაცხადა ცხოვრებაში თავის უფლებაზე და თავის თავზე. თვით მისი შემოქმედების დასაწყისის რევოლიუციონური რომანტიკა კი—ეს რევოლიუციონური სტიქიის ზრდას ნიშნავდა ან როგორც ამხ. გ. გორბაჩოვი ამბობს: „ახალგაზრდა გორკი—რომანტიკოსი, ინდივიდუალისტი და „ბოსიარესტვოს“ პოეტი მარქსიზმის თავისებური თანამგზავრი იყო, რომელიც თავისი ანტი-ნაროდნიკულ, ბუნტარულ, ინდივიდუალისტურ მოთხოვნილებებით, ახლათ ფეხ ადგმულ პროლეტარიატის განწყობილებათა ტენდენციას ეფარდებოდა, ისეთი ფაქტები კი როგორიცაა „მტრები“, „დედა“, „ალსარება“ ხომ პროლეტარიატის ბრძოლის და ყოფნის ბრწყინვალე დოკუმენტებია. მაგრამ გორკი მარტო ამ ფაქტებითაც არ აკეთებდა პროლეტარიატისათვის საჭირო საქმეს, მისი შემოქმედების ის დიდი ნაწილი, რომელშიაც გადაშლილია გორკის მთელი შემოქმედების მხატვრული მასალა და ნიჭი—მაშინდელი რუსეთის უკულტურობის, სიღამპლის, საშინელების, უგზოობის, ბარბაროსობის, „ოკუროვიჩინის“ სინამდვილე—თავის მხატვრული ზეგავლენით ანალოგიურ დანიშნულებას ასრულებდა. „ოკუროვიჩინის“

ჩინა“ კი თავის მხრივ არ იყო უბრალო და პატარა მოვლენა, არამედ გორკისავე სიტყვებით, რომ ვთქვათ, „ის მწარე სინამდვილე“, რომლის ფესვები დღესაცაა ჩარჩენილი ჩვენს ყოფაში და, მის ტალახში „დღესაც ცხოვრობს უბრალო რუსი ადამიანი“.

ისე, როგორც თავის დროზე გონჩაროვმა აღმოაჩინა რუსეთის ცხოვრებაში „ობლომოვშჩინა“, გორკიმაც ახადა ფარდა რუსული ცხოვრების უფრო საძაგელ მოვლენას „ოკუროვშჩინას დაწყებული ისეთი ფაქტებით, როგორიცაა „ქალაქი ოკუროვი“, „მატვეი კოჟემიაკოვი“ და ვათავებული ავტობიოგრაფიული ხასიათის ნაწარმოებები: „ჩემი უნივერსიტეტი“-თ და „სიყრმიტ“-ი. გორკი შეიძლება ჩაითვალოს „ოკუროვშჩინის“ დიდ მწერლათ.

დიდ როლს თამაშობენ „ოკუროვშჩინის“ მოვლენაში ზედმეტი ადამიანების ტიპები, უფრო მეტი „ოკუროვშჩინის“ მთავარი გმირები ეს სიმართლის მაძიებელი და ზედმეტი ადამიანებია, ვაბითურებულნი სავაჭრო კაპიტალის სამრეწველო კაპიტალისტური წყობილების შეცვლის ნიადაგზე. („თომა გორდიევი“, „ცოლქმარი ორლოვები“, „სამნი“.)

გორკის უკანასკნელ ნაწარმოებში „არტამონოვების საქმეშიც“ მთავარ გმირებათ ისევ ზედმეტი ადამიანებია. გორკი მტერია ოკუროვშჩინის, შეუბრალებელი მხილებელი იმისი, რასაც ცხოვრების კაობი ეწოდება.

საინტერესოა გორკის დამოკიდებულების საკითხი ინტელიგენციასთან. გორკის სახელი მჭიდროდ დაკავშირებულია თავის შემოქმედების დასაწყისიდან მაშინდელი საზოგადოების ინტელიგენციის ფენებთან. გორკი იმთავითვე მათი სათაყვანებელი მწერალი გახდა. ბურჟუაზიულ პრესაში გორკის შესახებ ძლიერ ბევრი იწერებოდა. სტუდენტობა ყვლგან აღფრთოვანებით ეგებებოდა. აკადემიამ ის თავის საპატიო წევრად აირჩია. მაგრამ ინტელიგენციასთან დამოკიდებულების ეს „რომანი“ დიდხანს არ გაგრძელებულა.

ჯერ კიდევ 904 წელში პიესა „მოავარაკენის“ გამო, რომლითაც გორკიმ ინტელიგენციის ცრუ რევოლიუციონური ლაყბობა გამოაშკარავა, საკმაო უთანხმოება მოუხდა მასთან.

905 წლის რევოლიუციის შემდეგ კი, ბურჟუაზიული ინტელიცია სავსებით გაცივდა მის მიმართ. მისი ერთ-ერთი რევოლიუციონური ნაწარმოები „დღეა“, საბაზი გახდა მასზედ თავდასხმისა და იერიშის. ამტკიცებდნენ, რომ გორკის სოციალისტური ნაწარმოებები სავსეა: „თუფასიანი მატერიალიზმის კუქყიანი წყლით“, რომ გორკი „გაშიშვლებული დემაგოგია“ და სხვა.

აქ საქმე იმაშიც იყო, რომ გორკის ინტელიგენცია თავის მწერლათაც თვლიდა, რამდენათ თვით გორკი თავის მოელ რიგ ნაწარმოებებით ნეიტრალურ პოზიციას იკერდა, მაგრამ, ოდნავ გამოამქლავნა თუ არა თავისი პროლეტარული კლასიური სახე, სკამო შეიქნა, რომ მისთვის ზურგი შეექციათ. შემდეგში გორკის, მართალია თავად ქონდა მთელი რიგი ინტელიგენტური შეკდომები. მიუხედავად ამისა გამარჯვებულ მუშათა კლასს გორკის სახით ყავს დიდი რევოლიუციონური მწერალი, რომელსაც მჭიდროდ აკავშირებს მასთან თავისი რევოლიუციონური შემოქმედება და რევოლიუციონური მუშაობის წარსული.

გარდა იმისა რომ გორკის შემოქმედება წარმოადგენს საბჭოთა ლიტერატურის ძვირფას საგანძურს, მისი სახით პროლეტლიტერატურას ყავს პირველი დამცველი და მფარველი.

ჯერ კიდევ დიდი ხნის წინ მუშათა მწერლების პირველი კრებულის წინასიტყვაობაში გორკი სწერდა: „მე ღრმათა ვარ დარწმუნებული, რომ პროლეტარიატს შეუძლია შექმნას თავისი მხატვრული ლიტერატურა, ისე როგორც თავდადებული შრომით და მსხვერპლის გაღებით მან შექმნა საკუთარი ყოველდღიური პრესა“. ოქტომბრის რევოლიუციის შემდეგ ეს მოსაზრება პროლეტარული ლიტერატურის შესახებ უკვე არავისათვის სადაო არ არის, მაგრამ გორკის დამსახურება აქაც იმაშია, რომ მან პირველმა გამოთქვა ეს რწმენა.

გორკის სახელს, ხომ დიდი პატივისცემით იხსენიებენ მთელი რიგი ისეთი მწერლები, როგორიც არიან გლადკოვი, ივანოვი, ბაბელი, ფედინი, ტრენიევი (პიესა: „Платонъ провася“-ს ავტორი) და სხვა მრავალი, რაც გორკის კაცთმოყვარეობას და ღრმა გუმანიზმს მიეწერება.

გორკი დღეს მუშათა მასების ყველაზე საყვარელი მწერალია, დაბოლოს ის ფაქტიც, რომ გორკი გამოსულია ცხოვრების „ფსკერიდან“, რომ მას განვლილი აქვს ცხოვრების მძიმე და საშინელი გზები, მას კიდევ „ახლობელ“ და საყვარელ მწერლათ ხდის, ამიტომ, რომ ასეთი დიდი ინტერესით იკითხება, თუ გინდ, მისი ისეთი ნაწარმოებები როგორიცაა „სიყრმე“ „В пиюдах“, „ჩემი უნივერსიტეტი“, სადაც მისი წარსული ცხოვრების ავტობიოგრაფიული მომენტებია მოცემული.

მაგრამ დღეს თუ მუშათა მკითხველები რაიმეში კიცხავენ გორკის, მხოლოდ იმაში, რომ მან არ მოგვცა არც ერთი მხატვრული ტილო ჩვენი გმირული სოციალისტური ბრძოლების და აღმშენებლობის ცხოვრებიდან.

შესაძლოა გორკიმ შეავსოს ეს დანაკლისი, უპასუხოს ჩვენი დღეების სოციალურ დაკვეთას და მაშინ იგი უფრო საყვარელი და ახლობელი მწერალი იქნება კომუნიზმის მშენებელი პროლეტარიატის.

კონსტანტინე ლოტოჩინიძე

პოემა

„ჩვენი ღროის გმირების“

შესავალი

რა გაღრიალებთ! განა არ მესმის
ბრძოლებმა რატომ გადაიარა;
იცი რა ძველი გრძნობების ფესვიც
მოსასპობია ჩვენში მთლიანად —

მაგრამ არა მწამს ჩემს გულზე ყალბად,
—თუ სადმე განცდის შავი ტილოა,
ჩემ თავს თითონვე გაუკრა დაფა:
—ნუ შეეხები, სასიკვდილოა!
და როგორც სხვებმა ბიბლიის ენით
გავლექსო ცაკის დაღვნილება,
ან კომპარტიის დირექტივების
დავიწყო უშნოთ გადამღერება.

გრძნობა არ არის ზამთრის სასახლე,
რომ ერთის დაკვრით გააპარტახო...
და არც ქური ვარ, რასაც ჩამძახებ,
მექანიკურად ის ამოგძახო.

და თუ ხშირად არ მახსიათებს
ცრუ მემარცხენეს ხბოს ალტაცება,
თუ ზოგჯერ მძიმე კითხვის წინაშე
ჩემი პასუხიც წაბარბაცდება—
ეს ხდება რადგან ახლის ძებნაში
სირთულეები გზაზე ბევრია,
„ხშირად მარჯვენა მკერდის ნაწილი,
მარცხენა მკერდის დიდი მტერია“

ის არც ურყევი მგონია დილით,
ვხედავ სალამოს მხოლოდ მტვერია.

ოცდაოთხ საათს გულში ებრძვიან
ვააფთრებული გრძნობებს გრძნობები,
რომ შევან ახალი ადამიანი
ლექსით, ფიქრით და მთელი ცხოვრებით.

ქუჩებზე ნიშნად გამარჯვებისა,
ბარიკადები დავშალეთ გუშინ....
ყოველ წამს ვგრძნობ ის ბარიკადები,
გადმოტანილა ეხლა ჩემს გულში;
იქუხონ, სკექონ! ხალისის გარდა,
დეე ტკივილიც მიპობდეს აზრებს;
ხომ გამოჩნდება, ხომ დაინახავთ,
როგორ ვიმარჯვებ საკუთარ თავზე.

მოიმაგრებენ გრძნობები მუხლებს
და ჩემს სტრიქონებს გაბნეულს, გაშლილს,
ხშირად შეცდომით სავსეს და უხეშს
შეკრიბავს ვინმე საერთო ჯამში,

რომ ააშენოს ურყევ სვეტებად
ეპოსი განვლილ დიდი ომების...

ის მეტყვის, რატომ მომეტევება
ხვალ — გუშინდელი მე შეცდომები,
თუ რა სიძნელით და სიყვარულით
ჩნდებოდა წყება ახალ გრძნობების.

თბილისი
1928 წ.

ქარლო კალაქი

მსჯელობა მომავალ საქმეების გამო

აქამდე, თქმული მთამ შეიხიზნა, ჩაფიქრებულმა,
ისინი ეხლა ვაეკაცებივით მხრებ შეკრულია!
მოვიკალ ჯავრი და სხვა ლექსებით ავდიდებულვარ,
ო, კარგო ჩემო, სიცოცხლე უფრო დიდებულა...

ეგ ცა, ეგ მთები, ხე თვალტანადი, მდინარე და სხვა,
მე-შევიყვარე, ვისწავლე მათი ფიქრის გაგება.
და თუ აგრეთვე დარბაისელი მოქალაქე ვარ,
ვარჩევ ეგ ბოლო საკითხი დაესვა.

სახელდიდება ხომ არ მექნება სახარბიელო, —
აღმოსავლეთით აკრავს ფოილო ირგვლივ მთებია;
მოდინან ზღვამდე და მერე ზღვაში იძირებიან...
ეგ არი სულ სამწერლო თვალი და სარბიელი.

მხოლოდ მსურს შენთან —
აი, მშრომელი კაცი რომ ხარ ჩემო კარგო.
დრო გავათიო. კარგი სახლკარიც ავიშენია!
მიიღე ჩემგან გამარჯობა.

და საარაკოდ
გამაბჯუებულმა, — ისევ თუ საქმე ავირჩევია,
ძველი ზრქოლების მაგიერ ჩემზე ვილაპარაკოთ.

ბარცხოვრება. დგანან კაცები სხვადასხვა ფიქრის,
და სულ სხვადასხვა სიმაღლისანი.
შეკვდილებიხარ სადმე ქვეყანას. და ერთი სიტყვით
გულსიტქმა სივრცეს დაუმორჩილო საქმე ის არი.

და აგერ, შრომის შემომფარგვლელი,
თვლების ირგვლივ
ძევს ცა და მიწა,
ვინ გაშორდება დაუმარცხებლათ!

(აქ მოიგონე, თუ რად ჩაუკლეს შმაგი სირბილი
ერთხელ ტფილისთან ვეფხს მომარჯვებულ მუხლებში ხელად)

თურმე რა არი ველს გათვალგული რომ გაურბოდე,
თუ არა ერთხელ რა არი მთებიც გადენადირა
აქ ვეფხზე მხდალი ვაქაკები ხომ არ ბუდობენ
კბილი გაეკრა ისე ადვილად.

ჩაღურსმული ხარ. უთვალავი ხმა უნდა იშოვო
რომ ჩაძირული სურვილები წამოიშართონ.
ხარჯავ გულღონეს, შემოგებარჯენ წლები საშენო
და რა თქმა უნდა კრულვა ხარ მარტო.

წერტილის ირგვლივ დაბრმავებული ხალხი ირევა,
და შენდა ბედათ მოგწყურებია გააჭუსლო სადმე.
ვრცელია მიწა! და რამდენს თვალი გაეხილება
იმდენი გზაა მაშასადამე.

აგერ, ხალხს უთქვამს და ქალაქები აშენებულან,
აგერ, სახლები სართულობით ცაში იზრდება...
აგერ, გავშალო ხმა მოედანზე — და დიდებულათ
ღია სარკმელებს სიხარული შეაფრინდება.

ცხრამეტი წელი შემსრულებია, — მეტი იქნება
შვილი ზარ თქვენი;
შრომა და ბრძოლებ გადახდილების.

თქვენ მიერ შექმნილ ცხოვრების ყოველ დადგენლებას
მე შეგნებულად ვემორჩილები.

პეტრე სამსონიძე

დიდი ბლინძა ყვირილაძე

ქარი შილაძე

ბლინძა ყვირილაძის პირველმა სენსაციურმა ლექციამ დიდი
მითქმა-მოთქმა გამოიწვია ხალხში. ზოგი აქებდა, აღიღებდა... ამ-
ბოდა:—ორიენტაცია კარგადაა აღებული; ძირს რუსეთი, წინ ევრო-
პიზაციისკენ... ზოგი კი ლანძღავდა, ავინებდა, ამბობდა,—შტერია,
უკუოა, ფუტურისტია, (ფუტურისტს ამ შემთხვევაში ამბობდნენ ფუ-
ტურო ხის გაგებით) თორემ ვის მოსწრებია, ვის გაუგონია საუკუ-
ნოებრ ჰეზრდილ უზარმაზარ ერზე ფეხის გადალაჯება და ევროპას-
თან შეერთებაო... ეს ხომ განუხორციელებელი ოცნება, უტოპიაო!
მაგრამ ასე იყო თუ ისე, ბრძოლა მაინც დაიწყო და ამ ბრძოლაში
ერთ მხარეზე იდგა ბლინძა ყვირილაძე თავის მიმდევარ მეგობრებით,
ხოლო მეორე მხარეზე ყველა საღათ. მოაზროვნე ქართველი ინტე-
ლიგენტი. რასაკვირველია ბრძოლა იყო უთანასწორო, რადგან საბედ-
ნიეროდ, ქართველ ერში საღად მოაზროვნე ინტელიგენტი უფრო
მეტი ერია, ვიდრე ფუტურო ხესავით მოაზროვნენი.

ამიტომ ბლინძა ყვირილაძეს და მის მეგობრებს დიდი სულ დიდი შრომა და ჯაფა დასჭირდათ იმისთვის, რომ ეწარმოებიათ ბრძოლა ხან მოგერიებითი და ხან შეტევითი... მეტ ნაწილად კი მოგერიებითი, იმიტომ რომ ხშირად მრავალ-რიცხოვან სალად მოაზროვნეთა იერიშები ძალზედ მწვავე და სასტიკი იყო.

ვერ ვიტყვით რაიმეს იმის შესახებ: პოვეს თუ არა ფუტურო ხესავით მოაზროვნეთა იდეებმა რაიმე ნიადაგი ხალხში, მაგრამ ეს კია, რომ ბლინძა ყვირილაძისა და მის მეგობრებს შორის დამყარდა ისეთი მჭიდრო ძმური კავშირი და მეგობრობა, რომ თვით მტრებსაც კი შეშურდათ ეს და ხშირად ისინიც კი ამით აღტაცებულნი, ასე იტყოდნენ ხოლმე:

— ყოჩაღ ბიჭო, ბლინძა ყვირილაძე, რომ ასეთი ინტიმიური მეგობრობა ჩამონერგე საქართველოში... თუ ეს ევროპიელობაა, მაშინ მთლათ წყალ წალეხული არ ყოფილა შენი იდეებია!!

მაგრამ ასე იყო თუ ისე, ბლინძა ყვირილაძემ მაინც ბევრი იბრძოლა, იჩხუბა, იდავა, რომლის შესახებ ჩვენ პირველ კარშიაც ვილაპარაკეთ, და ბოლოს ამ ბრძოლა-დავიდან ის მაინც გამოიტანა, რომ თავის გარშემო შექმნა წრე თავის მეგობრებისა, რომლებიც გარდა იმისა, რომ პატივს ცემდნენ ბლინძა ყვირილაძეს, უყვარდათ ერთმანეთი და ამნაირად ქმნიდნენ ნიმუშს იმ ნაზ და ინტიმიურ მეგობრობისა, რომლითაც ვერც ღარიბია საქართველო.

და აი, ამ საღამოს, როცა ბლინძა ყვირილაძემ პირველად გაზედა გადასულიყო გასაბჭოებულ თბილისის ქუჩებში, მის ბინაზე თავი მოიყარეს მისმა ახლო მეგობრებმა.

მეგობრების მოსვლა ბლინძა ყვირილაძის სახლში საერთოდ ამნაირი იყო:

ქუჩიდან დანახვა ფანჯარასთან მდგარ ძვირფას ენასი; ქუჩიდანვე გალიმება და გაწითლება მისთვის; შემდეგ შემოსვლა და კარებთან ოდნავ შეჩერება.. შემდეგ ისევ გაწითლება და ქულის მოხდით და ჩქარი ნაბიჯით ძვირფას ენასთან მისვლა და მოწიწებით ხელზე მთხვევა, ამის შემდეგ ბლინძა ყვირილაძისთვის მორიდებით და პატივისცემით ხელის ჩამორთმევა და შემდეგ კიდევ პირველ-ხანებში ცოტათი დაბნევითი მოკითხვა და ამბების დაწყება.

და აი ამ საღამოსაც ყველა ეს ცერემონიები შეასრულეს რა სათითაოდ ყველა მოსულმა, ბლინძა ყვირილაძის საკმაოდ ფართოდ განიერ ოთახში აღმოჩნდა; რამოდენიმე პოეტი, მხატვარი, მუსიკასი, ვეჟილი, მსახიობი და პროფესორი და ორი ახალგაზრდა „ენტლემენი“ განუსაზღვრელ პროფესიით.

აქვე იყო რამოდენიმე ახალგაზრდა ლამაზი ქალიშვილი, რომლებიც პირველ ხანებში ყველაზე უფრო მეტ მორცხვობას და მოკრძალებას იჩენდენ.

ხანდახან ხდებოდა ესეც, რომ ბლინძა ყვირილადე ჩუმად, ალ-მაცერად დაუწყებდა მათ დაჟინებით ცქერას, რაც შეუშინეველი არ რჩებოდა ძვირფას ქანას და იწვევდა ძირს წარბების დაწკურვას რა-ზედაც ბლინძა ყვირილადე დაჭერილ ჯიბგირივით გაწითლდებოდა...

მაგრამ აქვე უნდა ვალიაოთ, რომ ბლინძა ყვირილადეს ეს მო-სდიოდა ისე, მისდა ძალაუნებურად, თორემ ის თავის თავად ცხა-დია არას დროს არ დათანხმდებოდა მათ, რომ ამ მტრედით მოგოგმანე ქართველ ცირებზე გაეცვალა თავისი ძვირფასი ქანა, რომელიც მართალია უკვე ხანში შესული იყო და სახეზედაც საკ-მაოდ შებერტყილი, მაგრამ სამაგვიროდ ის იყო ევროპიელი და მა-შასადამე იცოდა ლაპარაკი და ცხოვრებაც ევროპიული.

როდესაც სტუმრები მილაგდენ საქმაოდ ფართო და სინათ-ლიან სასტუმო ოთხში, წამოდგა ერთი ვეჭილი ჩინარივით მაღალი ტანის და წვრილ-თვალეზიანი და წარმოსთქვა:

— ბატონებო, საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ ჩვენ აქ პირველად შევიკრიბეთ და ამიტომ, რადგან საქართველო დღეს სულ სხვა ქვეყანაა და ჩვენ კიდევ სულ სხვა, ამისთვის საშიშია, ვინმემ ეს ჩვენი აქ ყოფნა, რაიმე არალეგალურ კრებად არ მიიღოს და ჩე-კაში არ გვიკრას თავი, ამიტომ ჩემი წინადადებაა, რომ კარებში დავაყენოთ ვინმე დარაჯათ ..

საქმაო იყო ეს სიტყვები, რომ ყველას შეეგრძნოთ (მათი აზ-რით) მომენტის სიმძიმე, ე. ი. ის, რომ ისინი არიან სულ-სხვა და მუშურ-გლებური საქართველო კი არის სულ სხვა.

ამიტომ ცოტათი დაღონებისა და აქა-იქ ღრმა ამოოხვრის შემდეგ, ყველა დაეთანხმა მაღალ-ტანიანს და შესაველ კარებთან დგომა და დარაჯობა მიანდგეს ერთ პოეტს, რომელიც იყო ნაზ თვალეზა და გრძობებ სათუთა.

საღამო იყო გაზაფხულის და ახალ სიცოცხლის სურნელება ტრიალებდა ირგვლივ, ელექტრონით გაჩირალდებულ რუსთაველის პროსპექტზე ფუსფუსებდა ხალხი. და იყო სიცილი და უზრუნველი კისკისი.

პოეტი—გრძობებ სათუთა, იდგა დარაჯათ, შესქეროდა მის წინ მოსეირნე ხალხს და უკვირდა.

-- სწორედ ისეა, როგორც ამ ორი თვის წინ, თუ შარშან და შარშან წინ იყო, არაფერი ცვლილება არ ეტყობა, არა. მართლა

არ ყოფილა ეს ბოლშევიკები მხეცები და კაცი ჭამიები, არა...
— ამბობს გრძნობებ სათუთა თავისთვის და თან აგონდება, რომ სულ რაღაც ამ ორი თუ სამი თვის წინ, ბლინდა ყვირილაძისა და სხვათა ჩავონებით როგორ ეუბნებოდა ხალხს:—ხალხნო, ბოლშევიკები კაციჭამიებია, მხეცებია, ყველას დაგზვრიტავთ, გაგჟლეტენო...—როცა მას ამის შესახებ, რომელიმე მუშა ან ჯარისკაცი მიახლიდა პირში: შენ სტყუი, სტყუიო—ის ცოტათი გაიბერე ბოდა, ცოტათი კიდევ აიქოჩრებოდა და ასე შეუბღვერდა ხოლმე:—აიტკ! შე თვით ბოლშევიკო, შენ! როგორ თუ ვსტყუი, მე პოეტი ვარ და პოეტის ტყუილი აბა, ვის გაუგონიაო!!—

და აი ეხლა სდგას გრძნობებ სათუთა და ბრაზობს, რომ მისი სიტყვა არ აღსრულდა და ის გამოვიდა ცრუ, ე. ი. მან მოატყვილა ხალხი და ეხლა არის ის შერცხვენილი. ამიტომ არის, რომ გრძნობებ სათუთა დღემდის გაურბის იმ პირთა შეხვედრას, რომლებსაც წინად ის უმტიციებდა ბოლშევიკების სიმხეცეს და კაციჭამიობას.

მაგრამ მაინც რაა ეხლა ეს ხალხი ეგრე უზრუნველად, რომ დაისკის ებს მის წინაშე?! მას ხომ არ დასცინიან!.

— ხე, ხე!—ეს ცხოვრება ბითურია, ჯიუტი, ფიქრობს გრძნობებ სასუთა და თან ჯავრობს, რადგან მას ეხლა გონია, თითქოს ეს ხალხი თავის მზიარულ სიცილ-ხარხალით მის გულზე დაჯირგალობს და აწვეთებს შიგ შხამებს იმისას, რომ ის ცრუ და შერცხვენილი არის.

მაგრამ მივანებოთ მას თავი აქ დროებით და ისევ დაუბრუნდეთ დიდ დარბაზს, რომელიც გაჩირაღდებულია ეხლა ელექტრონის ქალებით.

— ბატონებო—ამბობს ბლინდა ყვირილაძე, როცა სათუთა გავიდა გარედ სადარაჯოთ, ამ სიტყვის თქმა და სიჩუმის ჩამოვარდნა ერთი იყო.

— ბატონებო, საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ გავიდა ორი თვე და ეხლა ჩვენ ვართ ერთად... აბა, შემხედეთ მე, არ შეუჭამივარ არავის... აბა, შეგხედოთ თქვენ, არც თქვენ შეუჭამიხარ არავის. მაშასადამე აქედან დავასკვნათ ის, რომ ბოლშევიკები არ ყოფილან კაციჭამიები და თუ ეს ასეა, ჩვენც ვლალადგყოთ: დიდება შენ უფალო ჩვენო, რამეთუ დაგვიფარე ჩვენ განსაცდლისაგან, ამინ!..—და აქ ბლინდა ყვირილაძე აღაპყრო ხელები ზევით, რასაც მიბაძეს მისმა მეგობრებმაც, რის შემდეგ კვლავ განაგრძო:—მაგრამ ბატონებო მდგომარეობა მაინც სულ სხვა ნაირია, ესე იგი ბოლშე-

ვიკები არიან მუშები და გლეხები და ჩვენ კი ვართ ინტელიგენტები. ლოდიკურად ასე უნდა იყოს. რომ ჩვენ უნდა ვასწავლოთ მუშას და გლეხებს ჭკუა, მაგრამ რადგან ჩვენ ბოლშევიკები ამის ნებას არ გვაძლევენ და არც მოგვცემენ, ამისათვის უნდა მოვიქცეთ დიპლომატიურად, ე. ი., ჩვენი საკუთარი ფიზიკური არსებობაც შევინარჩუნოთ და, მდგომარეობაც ვავიუმჯობესოთ. ამ მიზნით ჩვენ ამ კრებაზე უნდა ავირჩიოთ დელეგაცია, რომელმაც ხვალ თუ ზეგ ბოლშევიკურ მთავრობას, უნდა მოახსენოს! — თქვენ ბოლშევიკურო მთავრობავ, ხართ მუშები და გლეხები, მაშასადამე თქვენ არა გაქვთ სწავლა, კულტურა და ცოდნა; ჩვენ კი ვართ ნასწავლი ხალხი, ე. ი. ვიცით ყოველივე და ყოველივე ცოდნით გვაქვს თავი გამოტენილი. ამისათვის გვეცით ჩვენ პატივი და გვიცანით, რომ ჩვენა ვართ საქართველოში ყველაზე დიდი საზოგადო მოღვაწენი. შემდეგ კიდევ დაუდოთ ერთმანეთს ხელშეკრულება, რომ თანასწორად ვემსახუროთ ერთმანეთს რასაკვირველია, დროებით; ხოლო შემდეგ კი, როცა ცხოვრება სულ სხვანაირად შეტრიალდება, თქვენ თქვენი გზა გაქნებათ და ჩვენ კიდევ ჩვენი. — თავისთავად ცხადია ბატონებო, ეს უკანასკნელი მხოლოდ ჩვენს გულში იქნება, რადგან წინააღმდეგ შემთხვევაში, ყველა ჩეკაში ამოვყოფთ თავს. — და აქ ბლინდა ყვირილად შეჩერდა, გადაავლო თვალი ოთახში მყოფთ, რომ გაეგო, თუ როგორი ყურადღებით უსმენდნენ მას, და როცა შეხედა, რომ ყველა სულგანაბული იყო, დაიწყო ისევ:

— ოჰ, და, ბატონებო უთხრათ მთავრობას ასე: გვიცანით და გიცნობთ, როგორც დეიურეთ, ისე დეფაქტოთაც! ჩვენ დღემდის მოზრდილი ნაწილი ქართველი ინტელიგენციისა და აგრეთვე ზოგი საზოგადო მოღვაწენიც დაგვეცინოდნენ, აბუჩად გვიგდებდნენ კიდევ ეს იმიტომ, რომ ჩვენ ვიყავით პროგრესისტები. იმიტომ, რადგან ჩვენ პირველად მოვდივართ თქვენთან და გიწვდით ხელს, თქვენც ჩამოგვართვით გულმხურვალეთ ეს ხელი და დავგიცავით იმ ხალხიდან, რომელნიც ჩვენ მუდამ გვებრძოდა და გვებრძვის ეხლაც — აი, ასე მივმართოთ ბატონებო, მთავრობას და ვიმეორებ, რადგან მთავრობა მუშურ-გლეხურია და არაფერი არ იცის, ამისათვის ის ჩვენ ყველაფერს დაგვიჯერებს და ამნაირად მისი წყალობით და დახმარებით ჩვენც ჩვენ საქმეს გავაკეთებთ. მართალია, ბატონებო, დროებით ჩვენს გულში, ჩვენს საწყალ და ტანჯულ გულში, დროებით მეთქი ვიმეორებ, უნდა ჩავიხშოთ ჩვენი წმინდა პატრიოტული გრძნობები, ჩვენი სიყვარული ევროპისადმი, მაგრამ რა უყოთ მერე, როცა ჯერჯერობით სხვა გზა არა გვაქვს; მე ვიმეორებ ეს დროგებითია და

შემდეგ, როცა ჩვენ მოგვეცემა ფრთები გასაფრენად, როგორც არწივს, ორბს ან და კიდევ შევარდნის, ჩვენც ჩვენს კამარებს გავშლით ლაქვარდ სივრცეში და საქართველოსაც გავაკვირვებთ ჩვენს დიად და უკვდავ მოძღვრებით.

გაათავა ბლინდა ყვირილაძემ თავისი სიტყვა და აბრეშუმის ცხვირსახოცით შუბლზე ოფლის წმენდით დაჯდა თავის ადგილას. სიტყვის შემდეგ ჩამოვარდა სიჩუმე. სიჩუმემ კი დაბადა უხერხულობა, იმიტომ რომ მოწონების ნიშნად, რომ დაეკრათ ტაში ბლინდა ყვირილაძისთვის არ ვარგოდა, რადგან ჯერ ერთი არ შეეფერებოდა ეს მის საკაპიტულიაციო სიტყვას და მეორე, არ იყო ეხლა დრო (მათის აზრით) საერთოდ ტაშის ცემისა და ვაშას ძახილის, მაგრამ ეს მძიმე სიჩუმე და უხერხულება დაარღვია კუნთებ ჩაფსკენილმა ბელეტრისტმა, მან სთქვა ასე:

— ბატონებო უნდა დავეთანხმოთ ბლინდა ყვირილაძეს, ჯერ ერთი იმიტომ, რომ ის ჩვენი ბელადია, და მეორე კიდევ იმიტომ, რომ სხვა გამოსავალი არ არის დღევანდელ მეტად საბედისწერო მდგომარეობიდან, ვაშობ მოტყუალებით და ეშმაკობით შეიძლება გავათრიოთ ეს ჩვენი წუთი-სოფელი, გავიდეთ ფონს, ან და კიდევ უკეთეს შემთხვევაში ბურთიკ კი გავიტანოთ ლელოს, თუმცა ამაში ყოველთვის კი მეპარებოდა ექვი... მაგრამ ჯერ-ჯერობით კი, ვიმეორებ სხვა გამოსავალი არა გვაქვს, უნდა მოვიქცეთ ისე, როგორც ამას გვიჩვენებს ჩვენი მეთაური ბ. ბლინდა ყვირილაძე... — გაათავა კუნთებ ჩაფსკენილმა ბელეტრისტმა და თავის მარაოსავით გაშლილ წვერებში თითების ფათურით ჩამოჯდა იქვე სკაპზე.

აქა იქ გაისმა ხმები:

— კარგი, იქნება, დელეგაციის არჩევა.

— მოვიქცეთ ისე, როგორც გვიჩვენებს ბატონი ბლინდა ყვირილაძე.

— ამით ეგებ შევინარჩუნოთ არა თუ მარტო ჩვენი საკუთარი ტყავი, არამედ ჩვენი კეთილდღეობაც.

— ხომ გავიგონიათ, დათვმა რომ მოგერიოს ბაბა დაუძახეო!..

— ოჰ, და აი—წამოდგა ისევ ზევით ჩინარევით მაღალ ტანის და წვრილ-თვალება ვექილი:— ოჰ და, რადგან ჩვენ ბოლშევიკები მოგვერია წავიდეთ და ყველაზე უწინ დაუძახოთ მათ ბაბა—ამით დამერწმუნეთ ბატონებო ჩვენ მოვიგებთ იმათ გულს, რადგან ქართველ ინტელიგენციიდან მარტო ჩვენ ვიქნებით პირველნი მათ წინაშე წარმდგარნი მორჩილების გამოსაცხადებლად. ამისთვის ჩემი

წინადადებაა მოვიქცეთ ისე, როგორც გვიჩვენებს ამას ბ. ბლინდა ყვირილაძე.

წერილ-თვალემა ვეჩილის შემდეგ ილაპარაკა მხატვარმა, პროფესორმა და ერთმა გაურკვეველ პროფესიის მქონე ახალგაზრდამ, რის შემდეგ თითქმის ყველა მივიდა იმ დასკვნამდის, რაც ბლინდა ყვირილაძემ წამოაყენა. ამის შემდეგ აირჩიეს დელეგაცია, რომლის თავმჯდომარედაც დანიშნეს თვით ბლინდა ყვირილაძე.

გრძნობებ სათუთა, კი გარეთ იდგა... დარაჯობდა კრებას თან აკვირდებოდა ათასნაირად აზილობილილებულ და უზრუნველად მოკისკისე ხალხს და უკვირდა, რომ არ გაუმართლდა იმედები, რომ ბოლშევიკები რევოლუციებით წელზე, რომლებიც დასერილობენ აქვე, არ ერევიან ხალხს და ამნაირად არ აუპატიურებენ აი, იმ ლამაზ გულ-ნაზ ჩიორებს, ან და კიდევ იმ ჯერიანებით ყელ-მოღერებულ და მედიდურ სიღინჯით მიმავალ ბანოვანთ, რომლებიც ეგრე ეკისკისებთან და ესაუბრებიან მათ გვერდში მოსერიანე მოწაფე ახალგაზრდობას თუ, ჩახამებულ კოსტიუმებში გამოწყობილ ფრანტებს.

და უკვირს გრძნობებ სათუთას, და სდარაჯობს ეხლა ის კრებას, და ხშირად შიშისაგან უფანცქალებს გულიც, რომ ვინიცობაა ამ რევოლუციებისა ბოლშევიკებმა, რომლებიც ეგრე აღვრიალებენ ეხლა თვალებს არ მიუხედე მას, რომ ის კრებას დარაჯობს და ამნაირად თავი არ უკრან ჩეკაში, მის მეგობრებთან ერთად.

სდარაჯობს კრებას, მაგრამ ეს რა არის? ვილაც ორმა რევოლუციანმა თეთრბლუზიანმა ჩქარი ნაბიჯით მისკენ წამოიწია... აუბაგიბუგდა გრძნობებ სათუთას გული, აუკანკალდა მუხლები, ყალყუხ დაუდგა თმა, ვაი თუ მასთან მოდიან მის და კრების დასაქერად, ვაი თუ... მაგრამ რევოლუციარებმა არც კი მიაქციეს მას ყურადღება და ისევ განაგრძეს გზა.

დამშვიდდა გრძნობებ სათუთა, შეუწყდა მუხლთა კანკალი, მიეცა ისევ სახეზე კაცის ფერი, რომელიც საესებით დაკარგა რევოლუციარების მოახლოვების გამო და გულში მადლობა დაღადაყო უფლისადმი, რომ გადარჩა...

ამ შიშში და დავიდარაბაში იყო გრძნობებ სათუთა, რომ ამ დროს მისკენ წამოვიდა სახეზე პირ-ბადე აფარებული და შავ აბრეშუმის ტანისამოსში გამოწყობილი ახალგაზრდა ბანოვანი.

ბანოვანი მოხდენილი ტანის იყო... ქონდა ფეხები კობტა და წერილი, შავ პირბადიდან ლამაზი თვალები სჩანდა,

მოდის ბანოვანი გრძნობებ სათუთასთან და ამბობს ასე:

— ბატონო მირიან, მიცანით?!— ამ სიტყვებთან ერთად ბანოვანმა ცოტათი აიწია პირსაბურველი და აშინებულად თავისი სახე დაანახა გრძნობებ სათუთას.

— თეკლე თქვენ?!— წამოიძახა სიხარულით და განცვიფრებით გრძნობებ სათუთამ და თვალები დააკყიტა მის წინ მდგარ ლამაზ ბანოვანს.

— დიახ, მე... მიცანით!.. კარგია, რომ კიდევ არ დაგვიწყებია ვართ,— უპასუხა ბანოვანმა თუმცა გატეხილ, მაგრამ მაინც კეკლუც ლიმილით და გედივით ყელ-მოღერებულმა თავისი ღრმა და შავი თვალები ჩააშტერა მირიანის განცვიფრებით მოფუსფუსე თვალებს.

— იყავით და დარჩით უსამართლო, თორემ რას ნიშნავს კარგია, რომ ჯერ კიდევ არ დაგვიწყებია ვართ!..— განა ეგრე მიცნობთ?!

— გიცნობთ ისე, როგორც საზოგადოთ უნდა იცნობდეს კაცი პოეტს.— უპასუხა თეკლემ და გაიღიმა.

— კი, მაგრამ მე ხომ გავირჩევი მათგან?!

— მაინც რითი?!

— გრძნობებით... მე ხომ რაღაც განსაკუთრებული და ნორჩი გრძნობები მქონდა და მაქვს საერთოდ ყველას მიმართ, რაც უაღრესად ჩემს ჰუმანიურობას ამტკიცებს.

— ვეკვობთ რომ ეს ასე იყოს, მაგრამ მაინც გეთანხმები თქვენ თუნდაც იმიტომ რომ თქვენი გრძნობათა გაღვივების მიზეზი მე ვიყავი.

— და მერე როგორ უპასუხებთ თქვენ ამ ჩემ გრძნობებს?..

— ძალიან ცუდათ... მაგრამ გთხოვთ ნუ გამახსენებთ... მე თვით ვიტანჯები დღეს ამის გამო.— სთქვა თეკლემ და გრძნობებ სათუთას ისარივით გამოტყორცნილ თვალთა ელვარებას თვალები აარიდა... ძირს დახარა...

გრძნობებ სათუთას თეკლეს ამ უკანასკნელ სიტყვების გამო გული სიხარულით აუჩქროლდა და რაღაც იმედებით უცებ აღტაცებულმა შესძახა:

— როგორ თეკლე, თქვენ უკვე ნანობთ... თქვენ იტანჯებით?!

— დიახ, ასე ემართება ყოველთვის ცხოვრების მიერ ყველა გაწვდილებულს... მაგრამ მაინც და მაინც მე აქ დიდი ბრალი არ მიმიძღვის; აქ დამნაშავე იყო უპირველესად ყოვლისა ბლინდა ყვირილაძე და შემდეგ კიდევ ქართული ჩამორჩენილობა და ქართველ ქალის ლტოლვა ყოველგვარ ექსცენტრიულობისაკენ. და რა გასა-

კვირია, რომ ყველა ამბებს მეც ჩავეთრიე და გავეხვიე თავის ბადეში.

— მაგრამ სიყვარული, თქვენ, რომ გქონდათ ჩემი სიყვარული?!

— სიყვარული მე იმ გაგებით, როგორც, თქვენ გესმის არ მწამდა და არც ეხლაც მწამს, იმიტომ რომ უპირველესად ყოვლისა მე ვარ დედაკაცი და მასულდგმულებს ყველაფერი დედაკაცური. მე თქვენ მიყვარდით, მაგრამ მიყვარდით, როგორც მამაკაცი. მე ვფიქრობდი თქვენზე გათხოვებას იმისათვის, რომ ხომ უნდა გავთხოულიყავი. ამიტომ ასეთ მდგომარეობაში, როცა მთელი ჩემი ოცნება მხოლოდ გათხოვება იყო, რა გასაკვირველია რომ მე ბლინძა ყვირილადის მოწოდებას ქართველ ქალებისადმი: გაყვეთ ინგლისელებს ცოლებათო, მეც ჩავეთრიე და მოვისურვე ბლინძა ყვირილადის თქმის არ იყოს, გავერობიელება და ამით კი ქართველ ერის გაბედნიერება, გახალისება.

— თეკლე მაკვირვებს თქვენი ლაპარაკი—ამბობს ცოტათი შემკრთალი და თვალე დაქუცტილი გრძნობებ სათუთა—თქვენ გახსოვთ მაშინ, რომ მეფიცებოდით: ცოლად გაყოლას და ერთგულებას? გახსოვს ერთხელ, რომ განათლების მინისტრმა ბანკეტი გაუმართა ინგლისიდან ჩამოსულ, რომელიღაც მეცნიერს, ვგონებ გვარად მისტერ ბრეა ვერდს... უამრავი სტუმრები იყო ბრწყინვალე საზოგადოებიდან... იყვნენ ყველა სახელმწიფოთა წარმომადგენლები და სამხედრო ატაშები... ყველას ფრაკები და სმოკინგები ეცვათ, ქალების ტან-მორთულობა და სიმშვენიერე ზღაპრულ ოქროს კოშკიდან გადმომდგარ დედოფალს მოგაგონებდათ. ირგვლივ იფრქვევოდა: სიხალისე სიმდიდრე და ფუფუნება. ელექტრონის ქალებით გაბრწყინებული საცეკვაო და საჭიფო დარბაზები, ათასნაირ ფერად ვარდებით მორთული კურზალები და იესტიბიულები; აქა-იქ კარებთან ცოცხალ ყვავილების არკები და თალები და ელექტრონის ყვითელ-წითელ-ლურჯი და მწვანე ილიუმინაციები, რალაც ჯადო ზღაპრულ სამოთხეს ქმნიდა ირგვლივ, და ამ სამოთხეში ნაზად, ტკბილად და მელოდორულად უკრავდა ორკესტრი და ბეთხოვენის, ბახის თუ ჩაიკოვსკის მუსიკის ჰანგები ეხვევოდნენ ირგვლივ ყველას, ყველას და ათრობდნენ ანეტარებდნენ მათ. და იყო მოთენთა ვენებით აღზნებულ ეროსის თუ დიონისის და ფსიხეიაც სიყვარულის ფრთების მოქნევით დაწურჩულებდა აქა-იქ ესტიბიულებში მდგარ თაიგულების ვაზებთან თუ განმარტოებით მდგარ სავარძელში ჩაშვებულ რწყვილთა ბაგეებზე.

მე ვიდექი ამ დროს მარტო და გიცქეროდი შენ...

შენ აკვირდებოდა ერთი მოხუცი პროფესორი (მე იმას ვიცნობ და იმ დღის შემდეგ მძულს ის, როგორც არავინ) და ხან წვერების ჩიჩქნია, ხან შარვლის ზევით აწევით და ხან კიდევ სათვალეების ცხვირიდან მოხსნიფი, რის შემდეგ სინათლისაგან თავბრუ დასხმულ ბუსავით, აჭყიტავდა თვალებს, ფრთებ ჩამოყრილ და დეზებ მოტეხილ ბებერ მამალივით დაბორიალებდა შენს გარშემო და გებურ-დღულებოდა რალაცეებს...

შენ იყავი შევლივით ყელ-მოღერებული, ლერწამივით მოქნილი და ფეიასავით ლამაზი, მაგრამ შენი ფართო ცოტათი ნაღვლიანი შავი თვალები, შენი მთვარესავით წმინდა, უცოდველი, მაგრამ ცხლა ცოტათი კოპ-შეკრული სახე და რაც მთავარია, ხანდახან ნაძალადევი გაბზარული გაღიმება ლალის ბაგეთა, აშკარად ამბობდენ მას, რომ მოგაბეზრა შენ თავი ამ ვილაც დამთხვეულმა პროფესორმა, რომელიც თავს გველებოდა შენ.

ამ დროს თითქოს ქარიშხალმა სული მოითქვა და ისევ ამოიქშინაო, აგუგუნდენ მუსიკის აკორდები, და საცეკვაოს მზიარული ჰანგებით გაივსო დარბაზები... აფრთიანებული მუსიკასთან ერთად აჩქროლდენ გულებიც და წყვილმა-წყვილზე გაიქროლეს დარბაზებისკენ „სიკვდილის ტანგოს“ საცეკვაოდ.

მახსოვს იმ ღამეს ყველაზე ძლიერი და ბედნიერი იყო ბლინძა ყვირილაძე. ის დაჭკროდა აქეთ-იქით, როგორც მერცხალი, გამოწყობილი თავის მერცხალივით კულ-მოკაკუჭებულ ფრაკში, ლაკის ტუფლებში და თეთრ ხელთათმანებში, და მარცხენა გულჯიბიბიდან აბრეშუმის ცხვირსახოც ამოჩრილი, ხან ერთ უცხოელთან მიიჭრებოდა, ხან მეორესთან... ღიმილით გადაუკრავდა მათ სიტყვებს რალაც-რალაცეებზე (ალბათ მასზე, რომ ქართველებმაც იციან ევროპიული ჩაცმა-მორთულობა და დროს ტარება) და შემდეგ კი, რომელიმე ბანოვანს, თუ უცხოელის ცოლი ან და მოხვდებოდა ხელში, იმასაც მოხვევდა ხელს წელში და ცეკვით შეერეოდა მოთამაშეთა გუნდში.

მე ვიდექ განზე და გიცქეროდი შენ.

მე მიტაცებდა შენი ლორთქო ტანის ნაზი და მსუბიქი რხევანი.

მე მატყვევებდა შენი ნახშირივით შავი თვალების ღამესავით ნაღვლიანი იდუმალება და როცა ის თვალები მომაპყარ მე, მე მივხვდი, თუ როგორ იყავ მობეზრებული შენ იმ გამოყვეყნებულ პროპესორის გამო. მინდოდა მე მაშინ მოვსულიყავ შენთან, მოვსალმებოდი, დაგლაპარაკებოდი, მაგრამ რალაც თავმოყვარეობა მიშლიდა მე ხელს შემესრულებია ეს ჩემი წადილი.

და ვიდექ მე მარტო და გიცქროდი შენ.

და ერთხელ, როცა პროფესორთან ერთად თქვენ ჩემკენ იბრუნეთ პირი, მე დაეინებით გაგიყარე თვალები თვალში და შენც აიღეწე უცებ. ოდნავი სიწითლე გადაგეკრა სახეზე და თავი დახარე.

ამ დროს თქვენ აშკა პროფესორთან მივიდა მასავით ბებერი და დამთხვეული პროფესორი და როცა მისაღმების შემდეგ, მათში ჩამოვარდა ალბად რალაც მშრალ მეცნიერულ თეორიაზე ლაპარაკი, შენ მოწყენილობის გამო აგიტყდა უცებ მთქნარება და ბოდისის მოხდის შემდეგ გამოსწიე ჩემსკენ...

გახსოვს თეკლე იმ ღამეს შენ პირველი მოხველ ჩემთან, ხომ გესმის!— შეიძლება მე მუდამ და ყოველთვის მხოლოდ შენზე ვფიქრობდი, შეიძლება მე თქვენში შეყვარებული ვიყავი მაგრამ შენ მაინც პირველი მოდი იმ ღამეს ჩემთან და ეს კი, მუდამ ნუგეზად ექნება ჩემს გულს, აი ამ ჩემ საწყალ გულს.

შენ მოდი ჩემთან და მითხარი ასე:— ბატონო მირიან! მრმა-ბეზრა თავი ამდენმა ფარისევლობამ... გავშორდით ამ დარბაზს. — ამ სიტყვებთან ერთად ჩამსკიდეთ ხელი და გამომიყვანეთ გარეთ. ჩვენ დავეშვით ერთ ბნელ კუთხეში მდგარ ხავერდის გრძელ დივანზე... შენ იყავი ჩუმათ და ნახევრად ჩემ მხარზე თავ მოყრდნობალი, სპილოს ძვლის თეთრ მარაოთი იგრილებდი სახეს.

შენ გიხლოდა თითქოს რალაცის თქმა და ვერ ბედავდი.

მე გითხარი:

— თეკლე, უფალი ღმერთი არ შეგარჩენს შენ ამდენ სიკერპეს.

— როგორ?!— მიპასუხე შენ უცებ, გამორკვეულმა და თავი ზედ აიღე. თან ალმაცერად რალაც გაუგებრად გაიღიმე.

— დავმდნარვარ შენზე ფიქრით და შენ..

— მართლა, მეც ვფიქრობდი, რომ ასე იქნებოდა...— მიპასუხე შენ უბრალოდ, თითქოს არაფერი იყო და განაგრძე მარაოს ქნევა... მაგრამ ცოტა ხნის შემდეგ მარაოს ქნევა შესწყვიტე; ზედა ტანით ამაყათ აიშართე დივანზე, ჩამაცქერი თვალებში მედიდურ გამომეტყველებით და შემდეგ უცებ მოწყვეტით დამეკარ ბაგეზე...

დამეკარ ბაგეზე და დამიწყე კოცნა... შემდეგ ჩემს მკლავებიდან ძალით გაინთავისუფლე თავი და ზედა ტანით დივანზე ისევ ამაყათ გამართულმა მითხარი:

— ზედად მირიან, მე შენ გკოცნი, მაგრამ არ იფიქრო მიყვარხარ... არა... მე სიყვარული, სანტიმენტალობა, რომანტიკოსობა არ

მწამს... მე მწამს მხოლოდ კაცი და ის რომ, მე მინდა გათხოვება, მაშასადამე თუ შენც გექნება სურვილი...

მე გითხარი:

— თეკლე მე ვარ ეხლა ბედნიერი, ისე, როგორც, არავინ! მე დიდი ხანი, ვოცნებობდი აი ამ წუთზე, ამ შენს თანხმობაზე და არ ვიცი, რა სიტყვებით, რა ფერად საღებავებით გამოვხატო ეხლა ეს ჩემი აღფრთოვანება. ამ სიტყვებთან ერთად მე კვლავ მოგხვდეთ წელში ხელი და მიგიზიდე გულში ჩასაკრავად. შენ კი საბასუხოდ ოდნავ, ვგონებ ცივდაც კი მკარი ხელი და მითხარი ასე:

— მე მოგეცი თანხმობა ცოლად გამოყოლისა და ეს კი საკმაოა იმისთვის, რომ დავიცადოთ ჯვარის-წერამდის.

მეწყინა ცოტათი ეს შენი ისევ გაურჩება, ამ შენი სიტყვების გაცემა, მაგრამ მე მაინც სრულ-ქმნილ ბედნიერად ვრაცხდი თავს, რადგან იმ ღამეს დამპირდი შენ მე ის, რასაც ვუცდიდი მთელი ექვსი თვის განმავლობაში.

შემდეგ რა მოხდა?

ცეკვა-თაში ისევ გრძელდებოდა და თავაშვერილი ორგიაც მიდიოდა გაგიჟებამდის... აქა-იქ მთვრალი ხრინწიანი ხმით ისმოდა იმ დროინდელი ქართული სიმღერები: „სიმონიკა გოცაძე“, „ჩემო კარგო ქვეყანა“ და სხვა, რაც იმას მოწმობდა რომ ქართველს ამ უცხოელებშიაც კი ღვინის დაღვევის შემდეგ არ დავეიწყა თავისი მამაპაპური დარდიმანდობა და ლხინი... ამას უტკერდნენ მაშინ უცხოელები და ალბათ თვლიდნენ მაშინ ყველა ამ ამბებს აზიურად და თან ორიგინალურადაც.

მაგრამ ბლინძა ყვირილაძე კი ალბად მაშინ კბილებს აკრაქუნებდა სიბრაზისაგან და სახეზე ზაფრა გადაკრული წყევლიდა და აგინებდა ამ ქართულ დარდიმანდობას და ზნე-ჩვეულებას, რომლებშიაც მისი და საქართველოს შესარცხვენად ყოველ მხრივ გამოსტვირთდა აზიურობა და ჩამორჩენილობა.

ამ დროს ჩვენს წინ გამოიქროლა ერთმანეთზე მჭიდროდ გადაქდობილმა წყვილმა.

იმათ ჩვენ ვერ შეგვნიშნეს და ჩაეშვენ რა იქვე გვერდით მდგარ დივანზე დაიწყეს ჩურჩული:

კაცი ამბობდა ფრანგულად:

— უმშვენიერესო ასულო უმშვენიერესო ქვეენისა, მაქვს პატივი გკოცნოთ თქვენ ლალის ბაგეში.

ქალი უბასუხებდა დამტვრეული ფრანგულით:

— ხარ უცხოელი და მეც ბედნიერად ვრაცხ თავს...

კაცი ამბობდა:

— მე მსურს და უნდა იქნეს ეს, რომ შენთან ყოფნა და ამ მარჯნისფერ ბაგეთა კოცნა გავგრძელებდი მთელ ჩემს სიცოცხლეში. — ქალი უპასუხებდა.

— აბა ვის ძალუძს აღუდგეს წინ თქვენს ყოვლად ძლიერ სურვილს და ნატვრას?! — კაცი ეტყოდა: — მაშ, თქვენ გახდებით თანახმა გახდეთ ჩემი ცოლი და სიყვარული?! — ქალი უპასუხებდა: — თუკი მიკიდრებთ მე ასულს დაჩაგრულ ერისას — მაშინ ჩემს სიხარულს საზღვარი არ ექნებოდა. — კაცი ამბობდა: — მაშ თქვენ წამოხვალთ ჩემთან საფრანგეთში?! — ქალი ამბობდა: — სრულქმნილ ნეტარებას მხოლოდ მაშინ ვიგრძნობდი. — კაცი ამბობდა — ძვირფასო ასულო ძვირფას საქართველოსა, მაშ, მოდი, მოდი... ჩამეკარ მკერდში, დეე, დავეწაფოთ თავდავიწყებას,...

...და როცა მხურვალე კოცნებს შეერია ქალის ოდნავი ამოკენესანი და ხშირი სუნთქვანი, მე მოგხეივ შენ ხელი, რომ იმ უცხოელივით ჩამეკარ მკერდში... მაგრამ შენ უცებ თითქოს ტკბილ ზღაპრიდან გამორკვეულმა მკარი ხელი გულზე და მითხარი ცივად:

— ანგარიში შეგშლია ყმაწვილო, უკაცრავად, — წამოდექ და დააპირე წასვლა... ჩემთვის მოულოდნელი იყო ეს... შენ ხომ მე სულ რაღაც ოციოდე წუთის წინ ცოლად გამოყოლის შესახებ სიტყვას მაძღვედი?! ამიტომ მეც დაბნეული და აზრის რიგიანად ვერ მომკრები. წამოვდექ ფეხზე, დაგეწიე და გითხარი ასე;

— თეკლე შენ მე ამ ნახევარი საათის წინ პირობას მაძღვედი — შენ სდუმდი, ხმას არ მცემდი. ამ დროს მე შეგნიშნე, რომ სადღაც ბნელ კუთხისკენ საიდან კიდევ ისმოდა ვნებით დამთვრალი... მოთენთილი ჩუმი ჩურჩული, იცქირებოდი შენ ფერ დაკარგული და ამღვრეული. შეგნიშნე მე ეს და მივხვდი, მივხვდი თუ რა იყო მიზეზი ეგრე უცები შენი გუნების შეცვლისა და არევისა. და მეც გითხარი მაშინ ასე გულ-მოკლულმა.

თეკლე, ხედავ ლამაზ ქართველ ცირებს თავ-ბრუ ეხვევათ უცხოელების ნახვით და უცხოელებიც შენც დაინახე ეხლა, როგორ ჯიჯგნიან მათ. თეკლე, ნუ თუ შენაც იმ ქართველ ასულივით ფიქრობ რომელიც ეხლა აი იქ კუთხეში ჩახვევია ვილაც სისხლ-გამშრალ ფრანგს თუ სხვა ვინმეს და დაუკარგავს სალი გონიერება!?

— ეს შენი საქმე არაა — კიდევ მწვეავი კილოთი მითხარი შენ და გამშორდი.

იმ ღამეს იალქნებ დამსხვრეულ ნავეით დავხეტიალობდი ქუჩიდან-ქუჩაში და ვწყვედი ჩემს მზეს და ჩემს პატარა ქვეყანას რომელსაც თელავს და აჯირგალებს ყველა ძლიერი მსოფლიოსი.

იმ ღამის შემდეგ გავიდა ათი დღე და მე არ მინახებარ შენ და ერთხელ როცა დიდი მორიდებით ვკითხე ბლინძა ყვირილადეს შენ შესახებ მან მიპასუხა ასე:

— გათხოვდა, დიახ, გათხოვდა, ინგლისელ პოლკოვნიკს გაყვა; სახელად მისტერ ბობს...—თან დაუმატა.—და მერე იცით ვისი წყალობით?... ჩემი დახმარებით, დიახ, დიახ, ჩემი დახმარებით!—

თავზარი დამეცა... კინალამ წავექცი... გამოვემშვიდობე მას და წამოველი. იმ დღის შემდეგ დავათრევე მე ამ მკვდარ გულს და ვფიქრობდი მასზე: თუ რათა ცხოვრება უსამართლო, ან და კიდევ რათ დამდევს მუდამ შავი ბედი ფეხ და-ფეხ ყორნის ჩხავილით, თუ დემონის ხარხარით.

გაათავა გრძნობებ სათუთ მ თავისი მოგონება და ნაღვლიან ფართო თვალებით ჩააცქერდა მის წინ მდგომ ღამაზ ბანოვანს... ბანოვანიც ჩაეფიქრებია ამ მოთხრობას. ის სდუმდა ეხლა და ხშირად გულიდან სევდიან ოხვრასაც ამოუშვებდა ხოლმე. ბოლოს წარსულის მოგონებებიდან გამორკვეულმა სთქვა.

— რაები არ გამახსენე!.. რომ იცოდეთ ბ. მირიან ამ თქვენმა სიტყვებმა როგორ ამიფორიქეს გრძნობა... მაგრამ მოდი გავისიერნოთ აი იმ სკვერისკენ და რომ მე აწი მაინც თქვენს წინაშე ვიყვე სწორი და გულწრფელი მომისმინეთ ყველაფერი, მომისმინეთ ყურადღებით. — ამ სიტყვებთან ერთად ბანოვანმა გაუყარა გრძნობებ სათუთას მკლავებში ხელი და ეს უკანასკნელიც ისე აღელდა და დაიწვა მისი დაევიწყარი სიყვარულის საგნის ხელის შეხებით, რომ დაივიწყა თავისი დიდი მოვალეობა დარაჯისა და ხმის ამოუღებლივ გაყვა მას...

გაცილდენ რუსთავლის პროსპექტს და შეუხვიეს კომუნარების ბაღში, სადაც ერთ ბნელ კუთხეში მდგარ ხის გრძელ სკამზე დასხდნენ.

— ხომ გაგიგონიათ: უნახავმა რა ნახაო, აიწია ში ჩახტაო: დაიწყო თეკლემ—ასე დაგვემართა ჩვენს ზოგიერთ ქართველ ქალებს.

ბლინძა ყვირილადის მოწოდებამ: გააყვეით ინგლისელებს ცოლებათო, ააფორიაქა ჩემი სული და მეც ხშირად, სულ ხშირად ვოცნებობდი მასზე, რომ ვაგვმდარიყავი ცოლი, რომელიღაც მისტერისა... მაგრამ პირველ ხანებში მე ამა ვერ ვახერხებდი ე. ი. არ შემექნა შემთხვევა, რომელიმე უცხოელის გაცნობისა; არა და ამავე დროს გიციქროდი თქვენ, თუ როგორ იტანჯებოდით ჩემთვის. ამიტომ, რადგან გვახანდებოდა რომელიმე უცხოელთან საქმის დაქერა და ამავე დროს კი მეც სულით და გულით მინდოდა საკუთარ ოჯახის შექმნა, ჩემმა გონებამ მიკარნახა საზღვარი დამედო თქვენს წა-

მებნისათვის და გამოყოლოდით ცოლად. ამის შესახებ ის იყო გაგი-
ცხადეთ კიდევ, მაგრამ იმ საღამოს გახსოვს ჩვენ თვალისწინ უცხო-
ელი და ქართველი ცირა რომ კოცნიდნენ ერთმანეთს, აი ამან გადა-
წყვიტა ჩვენი შემდეგი ბედი. მე იმ სურათის დანახვაზე გული ამი-
ღელდა, სისხლი ამიჩქროლდა, და შემშურდა ბედნიერება იმ ქარ-
თველ ქალისა, რომელსაც კოცნიდა და ეხვეოდა ყველასათვის ეგრე
სანუკვარი უცხოელი.

ახ, როგორ მომენატრა მეც მაშინ, რომ ჩემ ძვლებსაც და-
ეწყო ქახქახი, რომელიმე უცხოელის რკალად შემოქდობილ მძლავრ
მკლავებში რომ მივცემოდი წმინდა ქალურ თავდავიწყებას და აღ-
ტიკნებდას, ახ! როგორ მომენატრა ეს მაშინ მე...

გახსოვს შენ, რომ ხელი მომხვეიე და მე გულზე ხელი გკარი.
რატომ მოგექეცი მაშინ ეგრე სასტიკად? მე ხომ უკვე სულ ათი წუ-
თის წინად დაგპირდი შენ ცოლად გამოყოლა?! მაშ, რატომ გკარი
ხელი?! იმიტომ, რომ პატარა, ჩია კაცად გამოჩნდი უცებ ჩემს თვა-
ლებში და იმასშიაც კი შემეპარა ეჭვი, შეძლებდი თუ არა შენ იმ
ცხოველივით კაცობის გაწევას, გაგშორდი შენ და იმ საღამოს შემ-
დეგ დავიწყე შემთხვევის ძებნა, რომელიმე უცხოელის გასაცნობად.

ერთ საღამოს ბლინძა ყვირილაძისას მიველ სტუმრად. იქ დამ-
ხვდა ერთი ინგლისელი ორმოც წელზე გადაცილებული პოლკოვნიკი.
პოლკოვნიკი პატარა ტანის კაცი იყო. სახე ახლად დაბადებულ ბავ-
შის სახესავით ქონდა აწითლებული და აფეროვნებული.

ლაპარაკის დროს (ლაპარაკობდა ფრანგულად) წინა კბილები-
დან უჩნდა მხოლოდ რამოდენიმე კბილი, ისინიც ჩაშავებული, დანარ-
ჩენი ეტყობოდა უკვე დიდიხნის ჩამტვრეული ქონდა.

ბლინძა ყვირილაძემ მომკიდა ხელი და წარმადგინა პოლკოვ-
ნიკის წინაშე:

— გთხოვთ გაიცნოთ, პოლკოვნიკი მისტერ ბობ!

პოლკოვნიკი ვირთხასავით წამოხტა და წაიწრიპინა:

— დიდი მოხარული ვარ, დიდათ მოხარული. — თან თავისი ბა-
ყაყივით დაქუსულ ლიფსიტა თვალებით ამათვალისწინებდა ჩემს
მე ვიდრე მის წინაშე, როგორც ჯეირანი. ვგრძნობდი კმაყოფილე-
ბას, თან მედიდურობას, რომ ის პატარა კაცუნია, მიუხედავად მისი
გვარტომობისა და თანამდებობისა ჩემთან შედარებით ჩანდა რალაც
ჩიად და დამცირებულად... ამას, ისიც ერთოდა რომ ბლინძა ყვირი-
ლაძემ მას გააცნო ჩემი თავი, როგორც მეტად წარჩინებულ ქართველ
თავად გენერლის ასული. პოლკოვნიკმა პრანქვა-გრებით მომაწოდა
სკამი და როცა მე დავექეი, ისიც დაჯდა ჩემს პირდაპირ.

ჩამოვარდა სიჩუმე, და რომ ამ სიჩუმის უხერხულემა დარღვე-
ულიყო—ბლინძა ყვირილაძემ დაიწყო თავისებურად:

— აი, მისტერ ბობ! თქვენ ხომ მთხოვდით გამეცნო თქვენ-
თვის ქართველი ლამაზი ასული, აი, ხომ გაგაცანით ეხლა...

— ხე, ხე— გმადლობთ, გმადლობთ— ჩაიხიბითა ყალიონის
პირიდან გამოღებით პოლკოვნიკმა და კიდევ მომაკუსა თავისი წვრი-
ლი ლიფსიტა თვალები. ეტყობოდა ჩემს სილამაზეს თუ მოხდენი-
ლობას უკვე აეფორიაქებია მისი გონება.

რისთვის მაწითლებთ ბატონო ბლინძა?!—ვსთქვი მე მორცხვით
და პოლკოვნიკს შევატყურო.

ბლინძა ყვირილაძე უმტკიცებდა პოლკოვნიკს რომ ქართველს
ქალი ყველა ერის ქალზე ლამაზი და სათნოიანია დედამიწის ზურ-
გზეო.

პოლკოვნიკი მედიდურად აბოლებდა ყალიონს და პირზე ულა-
ხათო ლიმილით ეთანხმებოდა ბლინძა ლვირილაძეს, თან კი მსუნგავთ
ჩემსკენ იცქირებოდა... თავის ლიფსიტა თავზედ თვალებით კირკნი-
და ჩემს გაშიშვლებულ მკლავებს, გულმკერდს, პირისახეს.

ლაპარაკში გავიგე, რომ პოლკოვნიკი უცოლო იყო და დიდი
მოხარული იქნებოდა, თუ ქართველ ქალს შეირთავდა ცოლათ.

— დამერწმუნეთ თქვენ არც ერთი ერის შეილი არ იტყვის
უარს იმ მშვენიერ ერის ასულთა შერთვაზე, რომლებიც მთელი სა-
უკუნოების განმავლობაში ახალისებდა და აახალგაზრდავებდა სისხლს
და მოდგმას შუა აზიის ხალხებისას და კიდევ სხვებისასაც.

— სთქვა პოლკოვნიკმა და შევატყვე ცბიერად გამიცინა, თან
ჩემსკენ სკამის წამოჩოჩებით დაუმატა:

— ჰა, განა ეგრე არ არის მადემუაზელ, თეკლე?!—მე ჩემი სკა-
მით ცოტათი უკან დავიწიე და პირისახე მთლად აქარხალებულმა
ძლივსძლივობით მოვახერხე შემდეგის თქმა:

— ვერაფერს ვიტყვი მისტერ ბობ, თქვენ ალბათ ხუმრობთ.—
ვსთქვი ეს და ვამჩნევდი, რომ ჩემში, ჩემს შიგნით რალაც ბრძოლა
ხდებოდა; რალაც ახალი ფიქრები იკრებებოდნენ, იბრძოდნენ და
იბადებოდნენ ახალი აზრები. აზრები კი ხან ვადადიოდენ გრძნო-
ბებში, ხან კი უბრალო მშრალ ანგარიშში.

და იმ საღამოს, როცა სახლში წასვლისას პოლკოვნიკმა გამა-
ცილა, მე ის არ მეჩვენებოდა ისეთ ჩიათ და უღირსათ, როგორც
პირველ გაცნობისას.

შემდეგ გავიდა რამდენიმე დღე..

მე და პოლკოვნიკი ხშირად ვხვდებოდით ერთმანეთს ბლინძა

ყვირილაძისას. არ ვიცი რა მემართებოდა, მაგრამ ეს კი იყო, რომ საესებით მოვეჯადოვებიე იმ პიროვნებას, რომლის მიმართ პირველ ხანებში ერთგვარ პირდაპირ ფიზიოლოგიურ სიძულვილსაც კი ვგრძნობდი. და როცა ერთ საღამოს ბლინძა ყვირილაძემ პირდაპირ ჩამომიგლო მასზე ლაპარაკი და მითხრა:

— პოლკოვნიკმა გამანდო, რომ ის დიდი მოხარული იქნებოდა, რომ მას გაეყოფოდა ცოლადო. — მე სიხარულისაგან თავბრუდასხმულმა, მდუშარე ღიმილით და დაბლა თავის ჩალუნვით მივეცი თანხმობა.

და როცა ორიოდ დღის შემდეგ მე და პოლკოვნიკი პირველად მოვხვდით ერთად დაკეტილ ოთახში, მე მთვრალი ვიყავ რაღაც უცხო ბედნიერებით და სანთელივით ვიღვენებოდი პოლკოვნიკის ალერსში, თუ ხვევნა-კოცნაში.

კიდევ ვიმეორებ: რითი უნდა აიხსნას მთელი ჩემი გრძნობა და გონების ეგრე რადიკალური შეცვლა იმ პოლკოვნიკის მიმართ?! ალბათ, იმით რომ მე შეიღს პატარა და დაბეჩავებულ საქართველოსას, თვალებს მჭრიდა და გონებას მტაცებდა წარმომადგენელი მსოფლიოში უმდიდრეს და უძლიერეს ერისა.

აი, სწორედ მეც ამიტომ იყო, რომ მიუტანე მსხვერპლად ჩემი სიქალწულე და უმწიკვლოება იმ ბებერ პოლკოვნიკს, რომელსაც ქონდა წვრილი დაკუსული თვალები, შავი, ჩამტვრეული კბილები და ახლად დაბადებულ ბავშვივით აწითლებული და აფერვანებული სახე.

გადიოდა დღეები, კვირები, თვეები.

პოლკოვნიკი წურბელასავით დაეწაფა ჩემს ვნებებს და ჩემი დედაკაცობაც საესებით დაიპყრო და დაიოკა მან. მე არ ვხედავდი არავის ირგვლივ მის გარდა, ჩემს გარდა და აგრეთვე კიდევ ბლინძა ყვირილაძის გარდა, რომელიც კმაყოფილი იყო იმით, რომ მე გავხდი ცოლი ინგლისელისა და ამნაირად გავაბედნიერე საქართველო.

რამოდენიმე ხნის შემდეგ პოლკოვნიკი სამსახურის საქმეების გამო ბათომში გადაიყვანეს და ჩვენც იქ მოვეწყვეთ საცხოვრებლად.

გადიოდა თვეები... ვხედავდი პოლკოვნიკი თანდათანობით უკლებდა ჩემს მიმართ ალერსს და ცივდებოდა. ხშირად მთელი საღამოებით მარტო ვიყავ სახლში... პოლკოვნიკი კი ვითომ რაღაც საქმეების მომიხეზების გამო ყავახანებში იტარებდა დროს. მე ამაში დავრწმუნდი იმის შემდეგ, რაც ერთხელ დაქვებებულმა პოლკოვნიკის სიმართლეში, რომ სამსახურის საქმეების გამო მიდის, თვით წაველ გამეგო სად ატარებდა ვაკატონი დროს.

ტანისამოს გამოცვლილი, პირ ბადე აფარებული მე შეუმჩნევლად მივედი იმ ხანებში ბათომში ყველაზე უფრო ცნობილ წმიდა ამერიკულ ყაიდაზე მოწყობილ ბარში: „ბახუსში“.

დავინახე პოლკოვნიკი და მასთან ერთად სხვა ინგლისელი ოფიცრები, ახალგაზრდა ლამაზ ცირებთან მსხდომნი. იყო ოხუნჯობა, არშიკობა და კისკისი.

პოლკოვნიკს მეტად მოხერხებულად განემარტოებია ერთი ახალგაზრდა ლამაზი ქალიშვილი კუთხეში, რომელსაც სხვა და სხვა სასმელების გამო სახე აქარხლებოდა და აღრეოდა. მივხვდი კარგად, რომ პოლკოვნიკი, როგორც მე ოდესღაც, ისე ეხლა იმასაც აბრუნებდა თავისი სიტყვათა ჰაშიშით. ვაებატონი იქცეოდა ისე, როგორც იქცევა საერთოდ ყველა გამარჯვებული ბრძოლაში დამარცხებულ და დაპყრობილ ერის მიმართ. წარმომიდგა თვალწინ მთელი ჩვენი სისაწყლე, სიბეჩავე და უბედურება. მე შემეზიზლა ჩემი თავი ასეთ დამცირებაში მყოფი. შემეცოდა საქართველო გათავებდებულ ინგლისელთა ჩექმებით ფეხ-ქვეშ უწყალოდ გათელილი და გაჯიჯგინილი. ეხლა ნათლად და სავსებით ვიგრძენი მთელი ის ტკივილები და შეურაცხყოფა, რაც ვადიდგულდებულმა ინგლისის მხედრებმა მიაცენეს საქართველოს და მის თავმოყვარეობას, როცა ყოფილ არამიანცის სახლიდან რუსთაველის პროსპექტზე ყველას დასანახათ, გადმოკიდეს ქვედა და ზედა საცვლები.

მე შემეზიზლა ბლინძა ყვირილაძე, რომელიც ეგრეთი სულელურ და აბსურდულ იდეებს ნერგავდა ხალხში საქართველოს გავერობიელებისათვის და აგრეთვე კიდევ იმისათვის, რომ მისი წყალობით ზოგიერთ ქართველ ახალგაზრდა ასულს, სავსეს ათას იმედებით და ოცნებებით, თავბრუ ეხვევოდა და ილუპებოდა.

ილუპებოდა, რადგან მე თვით ჩემი მაგალითიდან ვიცი, რომ ის ქართველი ქალები, რომლებიც კი გაეცვენენ ინგლისელებს, ბოლოს როგორც ჩვრები ისე იქნენ გადმოყრილნი.

იმ საღამოს შემდეგ, როცა ჩემი თვალთ დავრწმუნდი, რომ ჩემს პოლკოვნიკს ჩემს გარდა კიდევ სხვა ყავდა, მე ხშირად აუტეხდი ხოლმე მას ჩხუბს და უნდა გეყურებიათ, როგორი საშინელი და საზიზლარი შესახედავი იყო ის ამ დროს: პირს დამანქავდა, ლიფსიტა თვალებს დაკუსავდა და ფინიასავით დამიწყებდა ყურებას ქვევიდან ზევით, თან რაღაც ბოროტად და თავბედურად იღრიქებოდა, რომელშიაც აშკარად გამოსჭვივოდა ის, რომ ის აინუნშიაც კი არ აგდებდა ჩემს გაბრაზებას, ან და კიდევ ჩხუბს და გინებას.

ერთ დღეს ფოსტალიონმა წერილი მოიჭანა.

პოლკოვნიკი არ იყო სახლში. მე დავინტერესდი ბარათის შინაარსით და რადგან ის ინგლისურ ენაზე იყო დაწერილი, დაუძახე „დენშიქს“ და ათასგვარ საჩუქრების და სასყიდელის გაღების შემდეგ, დავიყოლიე წაეკითხა ბარათი და გადმოეცა მისი შინაარსი ჩემთვის. ბარათი ინგლისიდან იყო. იწერებოდა ცოლი... წერდა სხვადასხვა რამეებზე და ბოლოს დავხეინა, რომ უფროსი ვაჟი ჯემსი უკვე სკოლაში გავაგზავნიო.—თავზარი დამცა ამ ბარათმა.. მე პოლკოვნიკი მეგონა უცოლო, როგორაღაც გამაცნო ის პირველად ბლინძა ყვირილაძემ, აქ კი .. ცოლი, შვილები, ჯემსი... ეხ, წარმომიდგა თვალწინ მთელი ჩემი ანცფრთებიანი და უზრუნველი ქალიშვილობა. მომაგონდი შენაც, რომელიც ვგრე შესაბრაალისი იყავი ყოველთვის, როცა სიყვარულზე ჩამომიგდებდი ხოლმე ლაპარაკს, მომაგონდა გაფრენილი დღეები... მომაგონდა ყველაფერი ეს და მასთან ერთად ამეტუხა გვერდით დამსხვრეული სიცოცხლე და გაუბედურებული ქალიშვილობა და დავიწყე ტირილი. ეტიროდი დიდხანს. დენშიკი, მიმხვდარი ყველაფერს, თანაგრძობით მიცქეროდა... ვებრალებოდი... იმის შემდეგ დიდხანს არ გაგრძელებულა ჩვენი ერთად ცხოვრება.

სულ რამოდენიმე კვირაში ინგლისის ჯარები აიბარგნენ საქართველოდან და პოლკოვნიკიც მათ გაყვა.

ცივად გამომეშვიდობა... თან დაკუსულ თვალებით იცინოდა... დამცინოდა... ამბობდა:

— რა უყოთ მერე, რომ ჩვენი ცოლ-ქმრობა ვერ იქნა იღბლიანი, რა უყოთ მერე... განა ვინც თხოვდება, ან თხოულობს ყველა გამოუქლებლივ ბედნიერია ან კმაყოფილია თავისი ბედით?!—ასე მანუგეშა და წავიდა; თან თვალებს მაკუსებდა. თან ჩემად ბოროტათ ხიბითებდა... რაზე თუ ვისზე, ეს ყველასთვის ნათელი იყო.

და როცა უკანასკნელი გემი, გავსებული ინგლისის მხედრობით დაიძრა ნავთსადგორიდან, მე მეგონა, რომ იმ გემს შესტიროდა ჩემი გათელილი სიქალწულე, ფეხქვეშ უხეშად გაჯიჯვნილი თავმოყვარეობა ქართველ ერისა და ბლინძა ყვირილაძის იდეათა სისულელე და აბსურდობა...

— დაათვა თეკლემ თავისი მოთხრობა. თან, თითქოს გული ზედ ამოატანაო, ღრმად ამოიოხრა და თავის ფართო სევდიან თვალებით დაიწყო შორს ლამის სივრცეში ცქერა.

ლაშე კი თრთოდა, იშმეშენებოდა და პროსპექტზე მოსეირნე ქალ-ვაენიც კიდევ უფრო მეტი სიხალისით განაგრძობდენ კისკისს და აშეკობას.

(დასასრული მეორე კარის).

სანდრო ეული

სანდრო ეული „პირველი თაობის“ პროლეტარული პოეტების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი წარმომადგენელია.

მან მუშათა კლასის ცხოვრების და მისწრაფებების მხატვრულ გამოხატვას შეუდგა ჯერ კიდევ დიდი ხნით ადრე, ოქტომბრის რევოლუციამდე. ასე, რომ ის უნდა ჩავთვალოდ პროლეტარული პოეზიის პიონერად საქართველოში.

სანდრო ეულმა თავის შემოქმედებითი განვითარებაში რამოდენიმე პერიოდი განვლო.

ს. ეულის პოეზიის დამახასიათებელი შინაარსი მისი შემოქმედების პირველ პერიოდში, იმ პერიოდში, როდესაც ის პირველად იწყებდა მონაწილეობას საზოგადოებრივ მოძრაობაში—შემდეგ გვარი იყო: აქ, რასაკვირველია გარკვევით არ მოსჩანს პროლეტარულ-კლასური მომენტი, არა მარტო ფორმით, არამედ შინაარსითაც. აქ უფრო მეტია ის რომანტიული ვატაცება, რომელიც რევოლუციონური მოძრაობის აღმავლობის დროს იპყრობს საზოგადოების ყველა პროგრესიულ ელემენტებს. ყველა ოცნებობს ძმობაზე, ბედნიერებაზე, თავისუფლებაზე, მაგრამ ყველასვე თავისებურად აქვთ დასახული გზა ამ მიზნის მისაღწევად. ხ. ეულში მაშინ ბატონობდა აბსტრაქციული რომანტიკა, იდეალიზაცია „მზის ასულის“, რომელსაც თითქოს უბრძოლველად შეეძლო ბედნიერების მოტანა დაჩაგრული კლასისათვის—პროლეტარიატისათვის. ამ ხანებში ს. ეულის პოეტური სწრაფვანი ასეთ რომანტიკაზე შორს ვერ მიდიოდა...

ამ დროის მისი შემოქმედების ერთ-ერთი დამახასიათებელი ლექსია: „მზის ასული“. ამ ლექსში პოეტი ლაპარაკობს რაღაც გაურკვეველ ძმობასა და სიყვარულზე, რომელიც ქვეყნად მოაქვს „მზის ასულს“.

ჩამოდევით, გზა მიეცით, მოდის მზის ასული,
მოდის და თან ხელს უპყრია სხივთა თაიგული,
მისი ეშით ია ჰყვავის, ვარდი იფურჩქნება,
გვალს დამბლა დასცემია, ბარდი შიშით გცნება.

ჩამოდგეით, გზა ნიეცით, მოდის მზის ასული,
მოდის და თან ჭვეყნად მოაქვს ძმობა, სიყვარული,
ღამე ბნელი მთის ვიწროში საფლავს ითბრის, კვდება.
დედამიწა თეთრ კაბაში ირთვებ-იკაზმება...
ჩამოდგეით, გზა მიეცით, მოდის მზის ასული,
მოდის და თან ჭვეყნად მოაქვს ძმობა, სიყვარული.

როგორც თვით მკითხველიც შეამჩნევდა ეს სტრიქონები ძლიერ დაშორებულა თანამედროვე პროლეტარული პოეზიის კლასიური თვალსაზრისისაგან. მუშათა კლასის მიერ თავისუფლების მოპოების ასეთი „ქალწულისებური“ წარმოდგენა, რასაკვირველია სინამდვილის დიალექტიურ განვითარებას ეწინააღმდეგება. თავისუფლების, ძმობის და პროლეტარიატის დიქტატურის მოსაპოებლად მუშათა კლასს მეტად ხანგრძლივი მძიმე ომების წარმოება მოუხდა, მეტად მრავალი მსხვერპლის გაღება დასჭირდა.

შემდეგ პერიოდში სანდრო ეულის წინანდელი მოტივები ადგილს უთმობს სხვა მოტივებს, უფრო ცეცხლიანს, მებრძოლს და კლასიურს. ამ პერიოდში პოეტი მტკიცედ დგება პროლეტარიატის კლასიურ პოზიციაზე. ის უმღერის პროლეტარიატის ბრძოლას, შრომას და წინსვლას. პოეტი პროლეტარიატის კლასიურ-კოლექტიური განწყობილებებით იმსჯელებს.

ამ პერიოდში ს. ეული საკმაოდ კარგ ლექსს „ბრძოლის მგოსან“-ში საზღვრავს პროლეტარული პოეტის ამოცანებს. მისი წარმოდგენით პროლეტარული პოეტის დანიშნულებაა პროლეტარიატთან ერთად დგომა თავის კლასიურ მტრებთან საწინააღმდეგო ბრძოლაში; პროლეტარულმა პოეტმა ბარიკადებზე უნდა შეთხზას სიმღერები ბრძოლის პანგზე, ის ჯანსაღი ხედვით და მისწრაფებით უნდა იყოს გამსჭვალული:

ბრძოლის ველიდან არ სჩევიდა მას დაშორება,
ბარიკადებში თხზავს სიმღერებს ბრძოლის პანგებზე,
მის ჩანგის სიმებს, სევდას აქსოვს ტანჯულთ გოდება
და მაინც უკრთის საიმედო ღიმი ბაგებზე...
აყირავებულ ძველ სამყაროს ასევედიანებს
ისმის ბრძოლის ხმით ცეცხლის ჩანგის სიმღერის ელერა,
გაკაეებული სულით იკრებს ცეცხლის თმინებს
„ჩვენ გავიმარჯვებთ“, ამბობს იგი და ჩვენც ეს გვეჯერა

პროლეტარული პოეტი არის ინდუსტრიალური მუშათა კლასის წარმომადგენელი; პროლეტარული პოეტი თავის სიმფონიას ქარ-

ხნის ხმაურში უნდა თხზავდეს. ამას გარკვევით გრძნობს ს. ეულიც. ერთ-ერთ ლექსში ის შემდეგს ამბობს:

ქარხნის ხმაურში ვთხზავ სიმფონიას,
ხმის პიანოთი, ხან აფორტებით,
მსოფლიო ისმენს ჩვენს პარმონიას,
ცეცხლის ალებს ფერმატოებით.

(„ქარხნის სულები“)

შემდეგ ს. ეული მთელ რიგ მხატვრულ ფაქტებში ეხება ქარხანა-ფაბრიკებს, ინდუსტრიალურ საწყისებს. ასეთია მაგალითად: „ქარხნის ჰანგები“, „სამქედლოში“, „მქედლის სიმღერა“, „ქარხნის „კონცერტი“ და სხვ.

ქარხანა, ფაბრიკა, როგორც პროლეტარიატის საერთო, კოლექტიურ შრომის საწყისი, როგორც მის განცდათა და მისწრაფებათა ტონის მიმცემი—ერთ-ერთი უმთავრესი თემათაგანია ს. ეული-სათვის.

პროლეტარულ პოეტს ქარხნის ორგანიზაციულ-შემოქმედებითი და რევოლუციონური როლი კარგათ აქვს შეგნებული. სწორედ ქარხნის ატმოსფეროში იბრძმედება და იქედება პროლეტარიატის ნება, მისი კლასიური შემეცნება:

და რომ მანქანების ხმაურს შევეთვისეთ
ჩარხების ტრიალში სულებს ვიკაქედით,
ჩვენ არიფ ქარხანას ყველა შევეფიცეთ,
რომ ჩვენ მსოფლიოს ბედს აჭვე გამოვჭედდით.

(„ქარხნის ჰანგები“)

მოხდა ოქტომბრის დიდი რევოლუცია. პროლეტარიატის მიერ წარმოებული მრავალი წლების ბრძოლები გამარჯვებით დამთავრდა; მუშათა კლასმა აიღო ხელში ძალა-უფლება. პოეტი-ავიტატორი ს. ეული აღფრთოვანებული ესალმება ამ რევოლუციას, მოუწოდებს ყველას მისი დაცვისაკენ და აღმშენებლობისაკენ. მაგრამ მშრომელთა სამეფოს მტერი მახეს უკებდა, მტრის ბანაკში ისმოდა: „წითლებს არ გაუთენდა“, ცოფიანი ნადირი ჩვენ ქვეყანას უღრენდა, არ ზოგავდა მისთვის შხამს და ცხელ ტყვიებს უშენდა“, მუშათა კლასი და გლეხობა შეერთებულნი ძალით შეხვდა მოზღვაგებულ მტერს:

იყო გადაძახება: „მტერი იარაღდება,
მტერს კვლავ სისხლი სწყურია—ჩვენი სისხლით არ ძღება...
მუშებო და გლეხებო! ველით თქვენგან მზადებას
და მტრებისა ბანაკის ცეცხლით გადანათებას!“

და ძახილზე პასუხი იყო მილიონების:

— ჩვენ დავიცავთ ოქტომბერს—მუშები და გლეხები!
ვდგევართ სადარაჯოზე! მტერი არ გაგვახარებს,
სანამ ჩვენი მახვილი მას არ დაასამარებს.

(„ოქტობრის დღეებში“).

რასაკვირველია, ამ მოწოდებას დღესაც აქვს თავისი ძალა, დღესაც საჭიროების დროს მუშები და გლეხები დაიცავენ ოქტომბრის მონაპოვარს...

ოქტომბრის რევოლიუციის ათი წლის თავზე ეულმა გამოსცა წიგნი: „ათი წელი“. მასში თავმოყრილია ყველაფერი ის, რაც მან დასწერა ოქტომბრის შესახებ. აქ არის ერთი პოემა და რამოდენიმე ლექსი. ყურადღებას იქცევს პოემა „ათი წელი“. მასში პოეტი მხატვრულად გვაგონებს ოქტომბრის რევოლიუციის მიერ ათი წლის განმავლობაში განვლილ ცალკე ეპიზოდებს.

საქართველოში ოქტომბრის რევოლიუციამ რამდენიმე წლით დაიგვიანა. მაგრამ ბოლოს „კავკასიონის მწვერვალიდან მზემ გაგვიცინა“ და მოხდა საქართველოს გასაბჭოება:

კავკასიონის მწვერვალიდან მზემ გაგვიცინა
და საქართველოს გაელეიძა და გაეხარდა,
შრომის უბანმა ნილაბიანთ ვერ მოუთმინა
და ჩამოგლიჯა შავი ფარდა, მზეს რომ ფარავდა.
ჩრდილოეთიდან ოქტომბერი დიდხანს გვიმზერდა
და თორმეტ თვეში არჩევანი ერგო თებერვალს,
რომ წითელ დროშით, ხელში თოფით აოქტომბერდა
და ხელი მისცა ტფილისიდან მოსკოვს, ლენინგრადს.

(„ათი წელი“).

სხვა ლექსებიდან აღსანიშნავია „ლენინი აკლდამაში“. ამ ლექსში ს. ეული გვესაუბრება იმ განცდათა შესახებ, რომელსაც ქმნის ყოველ ადამიანში ბელადის საფლავის ნახვა.

კარგი ლექსია „მამა-დედეგატი“. საბჭოთა წესწყობილებამ საზოგადოებრივ ასპარეზე სოფლად სამუშაოდ გამოიყვანა ახალი რევოლიუციონური ძალები. ამ რევოლიუციონური ძალის ერთ-ერთი წარმომადგენელი—პოეტის მამა არის გამოყვანილი ამ ლექსში მთავარ გმირად. პოეტის 60 წლის მამა ჩამოვიდა ტფილისში ყრილობაზე დედეგატათ.

არ შეიძლება არ აღინიშნოს ს. ეულის შემოქმედების ზოგიერთი ნაკლიც.

მისი თემები მეტად ერთფეროვანი და განსაზღვრულია. თემების ის მრავალფეროვანება და მრავალნაირობა, რომელიც წამოაყენა ჩვენმა სინამდვილემ ს. ეულის მხატვრული ხედვის გარეშე რჩება.

აგრეთვე, ყოფა-ცხოვრების, კონკრეტობის ასახვის ლოზუნგი, რომელიც დღეს მორიგ გადაუდებელ ამოცანათ სდგას პროლეტარული ლიტერატურის წინაშე ს. ეულისათვის ჯერ მიუღწეველი ამბავია. ის ეხლაც განაგრძობს სამხედრო კომუნიზმის დროინდელ აბსტრაქციულ-კოსმიურ თემების აღებას და მათი ამავე (ე. ი. კოსმიურ-აბსტრაქციული) გზით განვითარებას. ეს მოვლენა თუ ს. ეულმა დროზე არ გაითვალისწინა, მაშინ შესაძლებელია ის ღრმა კრიზისის წინაშე დადგეს, ისე, როგორც ეს დაემართა რუსეთში მრავალ პროლეტარულ პოეტს (მაგ. ფილიპჩენკოს, სადოფიევს, გასტევს და სხვ.)...

ს. ეულის პოეზია, მიუხედავად თანამედროვეობის და რევოლუციონერობისა იმყოფება სიმბოლიზმის ძლიერი გავლენის ქვეშ. ამ მოვლენაზე მიუთითებს თვით ლექსების სათაურებიც: „ოცნება“, „ცეცხლის ქარია“, „მზის ასული“, „ორიონი“ და სხვ.

სახეების და მეტაფორების ხმარებაშიაც ს. ეული ძლიერ უახლოვდება სიმბოლისტებს. მაგალითად, პოეტს სურს გვიამბოს, რომ იქ, სადაც ასაფლავია ჩვენი დიდი ბელადი — ლენინი — პროლეტარიატისათვის ძლიერ საპატივცემულო ადგილია. მაგრამ მან ყოველივე ეს აუცილებლად რელიგიურ-სიმბოლისტური სიტყვებით და სახეებით უნდა მოგვცეს: „აკლდამა ლენინის წმინდა სამლოცველო, სავანე ბელადის“ და სხვ.

რასაკვირველია, ლენინის მავზოლეის ამ სახით „დახასიათება“ პირდაპირ მიუღებელია და არცაა სწორი.

აგრეთვე, ს. ეულის ლექსები სავსეა რელიგიური სიტყვებით მარტო ერთი ლექსი „აღდგომა ოქტომბრით“; რომ ავიღოთ მასში შემდეგ სიტყვებს შეხვდებით: „პონტოელის“ (2-ჯერ), „გესთიმან“, „კაიაფ“, „გოლგოთის“ (2-ჯერ), „სინედრიონს“ (2-ჯერ), „ჯვარს“, „აღდგომა“, „იუდამ“, „ურიასტან“ და სხვ. ასეთი სიტყვებით უნდა გვაგრძნობინოს პოეტმა ოქტომბრის რევოლუციას!..

სხვა ლექსებში ს. ეულს ხშირად აქვს ნახმარი: „გწამდეთ ღმერთად“, „ლოცვა ჩვენი სივრცეს ბზარავს“, „მიზანი ჩვენი ვისახეთ ღმერთად“, „ერთად მივადგეთ სამოთხის კარებს“, „კოშკს ვაშენებთ, კოშკს ტაძრიანს“ და სხვ. რასაკვირველია, ასეთი სიტყვების ხმარებით ს. ეულის ლექსები ხშირად თავიანთ მხატვრულ ღირებულებას კარგავს, რასაკვირველია, თანამედროვეობის თვალსაზრისით...

ამასთანავე უნდა აღინიშნოს, რომ ს. ეულის ლექსიკონი მეტად ერთფეროვანია და „დაძველებულია“. ის სიტყვები, რომელიც შექმნა ჩვენმა რევოლიუციონურ-ინდუსტრიალურმა ეპოქამ ს. ეულს ყურადღების გარეშე აქვს დატოვებული.

ს. ეულის ლექსები ფორმის მხრივ ხშირად მეტად „გაუთლელია“, ისინი ფორმის მხრივ უმეტეს შემთხვევაში დემოკრატიული პოეტების სრული გამეორებაა. ეს კი უსათუოდ დიდი ნაკლია პოეტისათვის. ამაზე ს. ეულს სერიოზული დაფიქრება და მუშაობა მართებს. ლექსისთვის არ კმარა მარტო შიშველი აზრები და შინაარსი. ახალ შინაარს შესაფერისი ფორმა ესაჭიროება...

პეტრე სამსონიძე

ერთი საუბრის გამო

და გეკითხები შენ,
ამხანაგო,
თუ კვლავ ბრძოლებით
გიძგერს დღეს გული,
რატომ არ გინდა,
რომ დაინახო
აღმშენებლობის
ქვა და აგური?!

რატომ არ გინდა,
რომ შენც გაიგო,
რომ კვლავ სულ უკან
კი აღარ ვიხვეთ,
არამედ გვინდა,
რომ ის ავაგოთ,
რაც ერთხელ მიზნად
ჩვენ დავისახეთ.

მართალი არის
დიდი ამაგი

მიგიძღვის წარსულ
ბრძოლებში, ოდეს
შენ ბოლშევიკი
და ამხანაგი
ებრძოდი მარად
მტერთა ურდოებს,

მაგრამ მიფხარი,
განა შეგფერის
შენ დღეს ფარხმალის
დაყრა იმის წინ,
როცა ყოველგვარ
ძალის შეკრებით
სიძნელეებთან
ვიბრძვით და ვიწვით?!!

გიორგი კახაიძე

ჩემი ბინა

ვისაც უნახავს ჩემი ოთახი,
იმათგან ბევრი მაძლევს შენიშვნას:—
„ამგვარად ქედი რად მოიხარე,
რომ კვლავ დაფლეთილ სახლში შედიხარ.
ნუ თუ ეს გინდა ხვედრად გახადო...
შენ მაინც რა გაქვს ამის საბაზი?
იქნებ ყველაფერს განზრახ ჩაღიხარ,
რომ ლექსში ნახო განცდის საგანი.
თორემ ასე გულს სხვა ვინ აღელვებს!
ან რას გარგია ეს გაწამება;
ზამთრობით შეშის ყიდვა გაღონებს
და ზაფხულობით მტვერის დაწოლა.“—
მე კი მაკინებს მათი იპყები,
და ვამბობ: — ლექსი რა სათქმელია,..
თუ ადამიანს თვალი გაუჭრის

ამ დროში გრძნობა საღი ექნება.

არც მეგულება კაცი ჩერჩეტი
ბინად ისურვოს ძველი გომურა...
მე თუ ამნაირ ხვედრზე შევიჩორდი
ტფილისში ჩემებრ ბევრი მოსულა.

ზოგიერთივით სიკვდილს არ ველი,
რომ მივიჩნიო მიწა ქალამნად...
ვხედავ მუშაობს რიგზე სამშენი
და შენობებით ღვება ქალაქი.

შრომის ოჯახიც მრავლად გაჩაღდა...
მოდმენი კიდევ იმედს უცდიან...
ეხლა ამათგან რით გამოვიჩრჩე,
თუ ამათ ჯერი უფრო ცუდი აქვთ?!

გარე უბნებში ვაგებთ შენობებს,
სადაც ელდენით შუქი ენთება...
მომიწევს რიგი და სამშენიდან
მეც სხვებთან ერთად ბინა მექნება.

ბ. ჯაფარიძე

პირველი ტრაქტორი

თავი პირველი

რამდენი უნდა ირბინოს იმ ცხენმა, რომ გადიაროს თაყას ყა-
ნებზე!.—ფიქრობდა ცხენოსანი ებრაელი, ვაჭარი.

მოხდილი ქუდი ხელში ეჭირა და კისერმოლოცილი გასცქე-
როდა გაქენებულ ცხენის კუდის თამაშს.

ცხენოსანი ტიალ-მინდორზე ბურთის ოდენათ იქცა, სიმდიდ-
რის ოცნებაში მცურავ ებრაელმა მოქანცულ ცხენს, ხმელ გვერდებ-
ში ფეხებით ცემა დაუწყაო და გზა განაგრძო.

აჰა! მიუახლოვდა ბებერ მუხას თაყა, სადაც ესო ხავსიანი ქვა,
რომელიც აღნიშნავდა საზღვარს მიწის მფლობელთა შორის.

თაყას დანახვაზე ჩრდილში მჯდარი გლეხები ფეხზე წამოდგენ
და ქულები მოიხადეს.

თაყამ დააყენა გაორთქლილი ცხენი, ქოლგა დახურა და ჩა-
მოხტა.

აღვირი, შემოგებებულ გლეხს გადასცა, კრელი ძვლებით ასხ-
მული, მათრახი ჩექმის ყელში გაირკო და ჩრდილს მიაშურა.

— რა გინდათ თქვენ?— გაისმა თაყას ხმა და ფერად ხელსა-
ხოცით მელოტ თავზე ოფლი მოიწმინდა.

— რას მოითხოვთ?— მცირე ხნის შემდეგ მეორეთ შეეკითხა
დაიუნჯებულ გლეხებს.

ფეხი დაგვარჯლულ ფესვზე შეაბიჯა და ქილოფის ქედში ამო-
უსვა ხელსახოცი.

გლეხები ღუმილით ამოძრავდნენ, ზაფხულის ნიავის სისინივით
მწვანე ყანაში და ჯავრიანი სახეები ერთმანეთს შეეჯახნენ.

— ჩვენა — ბატონო თაყა! — დაიწყო მოხუცმა გლეხმა და ორი
მოკლე ნაბიჯი წინ წამოადგა.

„როგორც მოგეხსენებათ, წელს საქონლის ჭირმა დაგვრია ხე-
ლი და გაგვანადგურა!. განმეორებით გთხოვთ გაუწიოთ ანგარიში
ჩვენს ვალატაკებულ ოჯახებს!, შეიბრალოთ ჩვენი წვრილი შვილები,
და შეგვაწიეთ წელს ღალა!. რომ არ დავრჩეთ ცის ქვეშ მშიერ-ში-
შველი!.. დაათავა მოხუცმა და ერთი ნაბიჯით უკან დაიხია,

მისი კანი გაფიცებულიყო, როგორც მოხლეჩილი ტოტი ქა-
რიან სიცხეში.

მისი ხერხემალი გაღუნულიყო, როგორც ნაცეცხლური რკინის
სვეტი...

— „ვინ მოგამზადა ბებერო ემაგ ლამაზ სიტყვებით, სანამ
სურს იმ დეზერტირს იწანწალოს სოფელში და მრშომელ ხალხს უნერ-
გოს გულში ბოროტება!“. — ბრახიანად წარმოსთქვა თაყამ.

— შეაწიე ღალა! ასე გგონიათ მე ხარჯები არ მაქვს და ყვე-
ლაფერი მისით მომდის..

ღლე და ღამ არ მძინავს, იცით თქვენ ეგა?

იმუშავეთ, თქვენ თქვენი წაიღეთ, მე ჩემი მომეცით, ასთეა
ეგო! — ამ სიტყვებით შემობრუნდა, ცხენის დამკერს მათრახის ტარით
მოსვლა ანიშნა.

— „მე ერთხელ გითხარით, რომ არ შეიძლება მეთქი მორჩა,
მაგაზე სიტყვა არ იყოს მეტი!“. — ცხენს მოსართავები დაუსინჯა და
შეჯდა.

— „ნუ დაგვლუპავ ბატონო თაყა“!! — გაისმა გლეხის ხმა.

— „არა, არ იქნება“!, — დაიძახა მალლიდან თაყამ მათრახის
ტაკაუნში და წაბლის ფერი ცხენი მოსწყდა ადგილიდან.

მოხუც გლეხმა სათხოვნელად გაწვდილი ხელი დაუშვა კალთებზე, ფიქრით სავსე თვალები მიწას მიაპყრო..

დიღბანს იდგენ გლეხები სისხლ-გაყინული და ბედის უკუღმართობას, მუნჯ მიწას შესჩიოდენ!...

სიმწიფეში შესულ ყანის ფურცლებში გამოჩნდა იონა ფერხულიძე.

— „რაო! რა სთქვა იმ ჩარჩ-მყველეფელმა?“— შესძახა გლეხებს ფერხულიძემ და მიუახლოვდა მათ.

— „რაღა თქმა უნდა უარს იტყოდა?“— ისევ ფერხულიძემ დაუმატა, რომელიც ხელში ხმელ ფიჩხს ამტვრევდა.

— ეხ!. უარზე ადვილი განა არის რამე!..— გაისმა ჩახრინწულ ხმა წვერ-გაუპარსავ კალარა შერეულ გლეხის.

— რაღა დაგრჩენიათ ხალხნო! თქვენს ლარიბ მოსახლეობას დღეს თუ ხვალ სიმშვილი მოეღის!.

ყოველ დღე სიკვდილს არ გირჩენიათ ერთხელ მოკვდეთ, ან სამუდამოთ გავიმარჯვოთ!?

არ მივსცეთ ლალა თაყა მარგველაძეს, ვნახოდ რა ფეხებს მოგვკამს!..

სულ მალე დადგება ის დრო, როცა მასეთი მყველეფელები, როგორც ბრძანდებიან თაყა მარგველაძე, ვეღარ ითარეშებენ თქვენს ნაშრომზე და თქვენი ოფლით მონაპოვარ ჭირნახულზე!..

მოვესწრებით ისეთ დროს, როცა მშრომელი ხალხი წითელ დროშის ქვეშ იზეიმებს მის გამარჯვებას და თავის ნაშრომს დაეპატრონება!!

გადასძახა გლეხებს ფერხულიძემ და ანთებულ სახეზე სველი ტუჩის ნაპირები გაიმშრალა.

გლეხები შეირხენ.

გალღვივებულ გულმა ძარღვებში თბილი სისხლი შეაჩქეფა და თვალებში მღელვარების ლამპარმა გაკვესა!.

— არ მივსცეთ ლალა!..— გაისმა გლეხებში უცხო ხმა.

— არ მივსცეთ!!— მოყვა მეორე ხმა.

— არ მივსცეთ!!!!

— არ მივსცეთ!!!!— იგრიალეს გლეხებმა.

— გაჩერდით შვილებო, ჩვენ ძალით ვერას გავაწყობთ თაყა მარგველაძესთან!

ხომ ხედავთ რანაირ ხალხში აქვს საქმე!

პრისტავი არ აკლია მის ოჯახს და ნაჩალიკი!

ისევ თხოვნით თუ რასმეს გავხდებით, თორემ მეტი გზა არა გვაქვს — ღრმა რწმენით წარმოსთქვა მოხუცმა.

— არა ძმებო, ნუ დავემსგავსებით მომაკვდავ ადამიანებს!

გადახედეთ თითოეულმა თქვენს—ოჯახურ ცხოვრებას. რა ხართ თქვენ თუ არა პირუტყვები, რომლებსაც უღელში აბამენ და წკნელით ერეკებიან!

ნუ გავხდებით ყურმოჭრილი მონები ერთი პიროვნების!

არ მივსცეთ ღალა!.. ძალა ერთობაშია!

— არ მივცეთ!. არ მივსცეთ!. ყვიროდენ გლეხები და მუჭებს იშვერდენ თაყა მარგველადის სახლკარისაკენ.

თაყა მარგველადე სოფელში მდიდარ კაცათ ითვლებოდა. გარდა მამულების შემოსავლისა მას სოფლის ბაზარში თვართლის და საწვრილმანოს დიდი სავაჭრო ქონდა.

თაყა დიდი ანგარიშის და მომჭირნე კაცი იყო.

„რაც ღმერთის და ხალხის დაწესებულია მე მას ვემორჩილები“. იცოდა ხშირად თქმა.

მუდამ ხელში ეჭირა არშინი, ჩოთქი და ვაჭრული ანგარიშით ატარებდა მის დღეს და წუთისოფელს.

მის ოჯახში ხშირად ღამეს ითევდა ქალაქიდან ჩამოსული: ბოქაული, მაზრის უფროსი, მოსამართლე და სხვა წარჩინებული პირები.

იყო მათთვის გაშლილი სეფა და სიცილ-ხარხარში წყდებოდა მშრომელ გლეხობის ბედი.

ამ სოფელში, ორმოცამდე კომლი გლეხი, უშიწა-წყლობის გამო ბარში გადმოსახლებულიყვნენ.

იგინი სცხოვრობდენ ქობ. ფაცხებში და მათ შრომას არ ქონდა ნაყოფი.

მათ შიშველ-ტიტველ ცოლშვილს არ ქონდათ საგები; პერანგით ვერ იფარავდენ სხეულს.

ისინი იჯარით ამუშავებდნენ თაყას მიწებს.

მათი ოფლით მოწეული ქირნახულით შემოდგომაზე თაყას ეზოში ივსებოდა ბელელი, სასიმინდე და გლეხები სარჩოს ინახავდენ ქერის გაქვარტლულ ჩელტზე.

წელს, მათ ეწვია საქონლის ქირი და არ გაუშვა ოჯახი, რომ არ მოეკლა უღელში ხარი და სამწყესურში მეწველი ძროხა.

ცალი ხარით ბრუნდებოდა ეზოში მოწყენილი გლეხი და ატი-

რებულ გოგო-ბიჭებს სამწყესურიდან მოქონდათ ცარიელი სახრე.
საქონლის დამარხვას ვედერ აუდიოდენ გლეხები.

ქიშკრებზე ხედებოდნენ ერთმანეთს და მწარე გულის კვნესას
შესჩიოდნენ.

ყველი ველარ გაყიდა ოჯახმა, რითაც საპონი და ნავთი უნდა
ჩამოეტანათ!

წაქის ფაფა ველარ მოუდღულეს ბავშვებს და კატას ველარ მო-
ასლექიეს ნადულის წვენი.

ხმელათა მკადს იხურხნებოდენ თვალცრემლიანი ბავშვები და
გაძვალტყავებული კატა თხელ ულვაშებ შერუჯული დაქნაოდა კე-
რასთან, ტუჩ ჩამომტვრეულ ცარელ ქოთნის გარშემო.

არ იყო მათი მშველელი და არ სჩანდა მათი მხსნელი.

თაყამ ქალაქიდან ექიმი ჩამოიყვანა, ფარებში დამწყვედულ სა-
ქონელს აუტრა და მდიდარ ოჯახს ააცდინა ზარალი.

△

მოხუცი გლეხის მექი ფერხულიძის ოჯახი განირჩეოდა დანარ-
ჩენ გლეხების ოჯახებიდან.

მის ქოხში შესვლისთანავე ქალაღლის სუნი გეცემოდათ.

უბრალოთ შექედილ თაროზე ეწყო: დაკეცილი ჟურნალ-გაზე-
ბი და ბუზებისაგან გასვრილი წიგნები.

მექი ფერხულიძე მხერხავი იყო და დიდხანს ევლო შორეულ
სოფლებში.

ბოლოს, როცა გაელუნა დაუსვენარ შრომას, ხერხი მიეტოვე-
ბინა თოხი აედო და მის ქოხს დაბრუნებოდა.

იონა მექის უფროსი ვაჟი იყო.

იგი ქალაქის რკინისგზის სადგურში ჟურნალ-გაზეთების კიოსკა-
ში გამოიზარდა ბავშობიდანვე. უკანასკნელ ხანებში ჯარში გაეწვიათ.

იგი გაუბოდა იმპერიალტურ ომის უსამართლობას და ხში-
რად დეზერტირობდა.

სოფელში მას სოციალისტს ეძახდენ.

მექის უნცროს ვაჟს ედიშერი ერქვა.

ხუთმეტი წლის ედიშერი მოხუც მშობლებს ამოსდგამოდა
გვერდში და შრომის ქაპანს ეწეოდა.

მის ნორჩ სახის კანს ჯაფის ელფერი გადაკროდა.

ფერხულიძეების ქოხის წინ იდგა ტოტებ გადაგრეხილი უკაკლო
ბეოლა.

მის ძირში გრძელი დაქედილი სკამი, რომელზედაც დანით ამო-

კრილ ასოებით ეწერა: „იონა“, „ქეთო“, „ქეთიკო“. ეს წარწერები მაშინდელი იყო—როცა იონა ზაფხულობით სოფელში ჩამოდოდა და ქალაქში შეკუმშულ სულს დაკარგულ სატრფოს მოგონებით უსაზღვრო ბუნების კალთებში გაშლიდა.

„ია იმ პაკაეუ კაკ ნუენო ატკაზატ ნა ლალე“—წაილულულა ბოჭაულმა, რომელიც იჯდა ჩკინის საწოლზე და მსახურს მეორე ფეხი გაუწოდა გასახდელად.

თაყამ ღიმის მიუჩვეველ სახიდან გაიღრიქა, პატივცემულ სტუ მარს ფარჩის საბანჯ გაუსწორა.

— მერზავციი!—გაისმა ღვინით გახურებულ თავიდან ბალიშზე და მიიძინა.

თაყამ, მიგდებული მუნდირი სკამის ზურგს მოახურა, ჯიბეში ფრთხილად საკადრისი სახარჯო ფული ჩააცოცა, სანათს დაუწია და დარბაზიდან ფრთხილად გავიდა.

„კაი დაგემართოს, მაგრამ რას გავხდებით ჩვენ ამითთან!.

— „ძალა ერთობაშია!. თუ პირს შეგკრავთ, ვერავინ მოგვერევა“!

— „ეხ ნეტავი რამე გვეშველებოდეს და რა ვიცი!

— სადაა სამართალი ჩვენი შრომის ნახევარი იმას მიაქვს.

— კაცო, ხუმრობა იქით იყოს და თუ რამეს მოვიკიდებთ ხელს, არ ვჩივი არაფერს, იქნება ამ სახლს ყავარი გადავახუროთ და ფანჯარა გამოუჭრათ!.

— ქალო, თუ რამე იქნება აბა რა ოხრად მინდა ერთი პოლ-საპოშკები და მოსახურავი, რომ არ გიყიდო რაღა კაცი ვყოფილვარ.

— ვაი, მეტი იხარე შენ ჩვენი ნაშოვარ ფულმა მაგიზა არ მიიცილოს!. ეხ! ჩემო კოკინიე არ მომკლამოდა! ამ შემოგომაზე ქე იმაკებდა. რაღა იმას ეტაკა ი, ბალან დასაწვავი ჭირი!.

— ეხა-ხახახა... მშვიდობა იყოს, და ყველაფერი იქნება, ძალა ერთობაშია.

ასე მუსაიფობდენ გლეხი მეოჯახენი, ლოგინში, პირველ მამლის ყივილზე გამოღვიძებულნი.

ყანა დამწიფდა.

რთველი დაიწყო.

გლახის ნაშრომი კირნახული მიწას სწყდება და იკრიფება.

გაუმადლარია თვალი სიმრავლეზე.

ოჯახებიდან დიდი და პატარა ყანებში გაეფინენ.

მოხუცი ბაბუა დასტოვეს სახლის მცველად. იგი ზის მისი ხნის ნიგვზის ძირში პერანგისამარა და ეზოში დაყრილ სიმინდს მწყესავს.

აწვალებს ბაბუას წუწკი ლორი, მოსტაცებს ტაროს და უძღური მოხუცი ექადნება მგლის კბილებით.

ჩიჩაყვებ დაბერილი ბატები, ქათმები, მადა გაფუჭებულები დაკაკანობენ.

უსწორო ქუჩებში კრიკინობს გაუსაპნავი ღერძი და წელში იზნიქება ნაჯაფი ხარები.

ოჯახის ერთგული ძაღლი ურემს მიუძღვება კულდადაგრებილი და ხშირად უკან იცქირება ენა გადმოგდებული.

იწყება ღამის თევები სიმინდის ქურჩნაში და ბიკ-გოგოებს თვალები უხალისდება.

ნაშუადღევია, ყანაში შრომა გრძელდება.

თეთრ თავსაფრიანი ქალები სავსე გოდორს მამაკაცებს უღვამენ მხარზე.

იონა ფერხულიძე ყანაში დარბის გაშმაგებული და შრომით გაღუნულ გლეხებში სთესავს იმედის ცეცხლს.

გლეხებში განწყობილება მტკიცეა, რომ არ გადაუხადონ მარგველადქს ღალა.

ყანაში არ არის მიწის მფლობელი მათრახით და გლახის ნაშრომი გაუყოფელი, ხვავიანათ იყრება ჩელტიან ურმებში.

უეცრივ ყანაში ხმა მოვარდა, რომ კანცელარიაზე ბოქაული ჩამოვიდა ურიცხვ კახაკებითო! საშიშ ამბავა სწრაფად დაირბინა ყანებში.

მუშაობა შეწყდა.

გულაძგერებული გლეხები ერთმანეთს შეჩივიან.

ფერხულიძემ ყანებში აცნობა, ერთად შეგროვილიყვენ.

ფიქრის დროც არ იყო!

ყანის ნაპირებს ალვის ხეებივით შემოერთყა ცხენოსანი პოლიცია!

ახმახი რუსული ცხენებით შემოიქრენ ყანის გულში და მათრახების ჰაერში ტკაცუნით თითუულს მიუთითეს სახლისაკენ.

აცანცახებული ქალები გადმოდიოდნენ ყანიდან და მათ კაბის კალთებში ეხვეოდნენ ატირებული უშარვლო ბავშვები.

გლებები აღშფოთებული მიათრევდნენ ამღვრეულ გრძნობებს და ატირებულ ძარღვებში იკვეთებოდა სისხლი. ერთი სიტყვა წინა-აღმდეგი და ბოქაულის ბრძანებით მოქნეული მათრახის კუდი ოფლიან ზურგზე იშლებოდა.

მცირე ხნის განმავლობაში ყანაში აღარ სუნთქავდნენ ოფლიანი სხეულები.

ეყარა წაქცეული გოდრები და ცხენის ფლოქვებით გაქყლებილი ტაროები

— „სად ბრძანდება თქვენი ვაებატონი?“ გაისმა ბოქაულის გამწყრალი ხმა ფერხულიძის ეზოში.

— შინ არ გახლამთ ჩემო ბატონო...—უპასუხა შეშინებულმა დედაკაცმა.

— სად არის მეთქი?!— დაიღრიალა ბოქაულმა.

— არ ვიცი ბატონო!.. ვაი რა დღეს შემასწარი უფალო!—პასუხს ტირილ-ჩურჩულით დაუმატა დედაკაცმა.

ამ დროს ედიშერს ყანის ლობიო და დაფშვნილი სიმინდი ტომრებით გადაქონდა უკანა ეზოს ლიბეზე დასამალავად.

მას თვალი მოჰკრა „სტრაჟნიკმა“ და ცხენით თავს დაეცა, როგორც ქორი.

იქვე ლობესთან მოხუცი ფერხულიძე იშალებოდა. პოლიციელმა მამა და შვილი ბოქაულს მიუყვანა და ერთგულების ნიშნად თვალე-ბით გაეთამაშა.

გაგულისებულმა ბოქაულმა მოკუნტულ მოხუცს მათრახი მოუქნია, მაგრამ გრძნობის ნატამალმა შეუჩერა და მოქნეული მათრახის კუდი ედიშერს მოხვდა ზურგზედ, ამის დამნახველ მოხუცმა მეტი სიმწარე იგრძნო, ვიდრე ედიშერმა, რომელიც ფეხდანაჭირებ ქიასავით იგრინებოდა და ანთებულ სახიდან ცრემლის ღვარს უშვებდა!..

ბოქაულის ბრძანებით ფერხულიძის ეზოში ჩატანილი ჭირნახული ურმებით გაუყენეს გზას.

სალამოს თაყა მარგველაძის ეზოში ჩადიოდა ჭრაქიანი ურმები.

— იმ ბუნტოვჩიკის აყოლა თქვენ, რომ არ გარგიათ!

— იმას, მისი საქმე ვერ წაუყვანია ხერიიანად და თქვენ საქმეს გააკეთებს!..

— ასე მოდი, ასე ყმაწვილო!..—ქაქანობდა ეზოში თაყა და უჩვენებდა ადგილს ურმის დასაცლელად.

სამზარეულოში ქალები ქათმებს პუტავდენ და ვახშმის სამზადისში გახურებულ კეცებზე სკდებოდა აფუებული ხაჭაპურები. დარბაზში ხავერდის მუთაქებში წასძინებოდა ნამგზავრ ბრქაულს.

მოხუცი ფერხულიძე კანცელარიის საკანში მძევლად იჯდა დეზერტირ შვილის მაგიერ და უიმედო ფიქრებით შესცქეროდა კარის ჩარჩოში ამოლტილ სინათლის ზოლს!

ქობში ფერხულიძის მეუღლე იჯდა ჯირკზე და ქმარის და შვილის მოლოდინში ყურით ქიშკარზე სდარაჯობდა და თვალი კარისკენ ეჭირა.

გალახულ ედიშერს ზურგზე ცივი ტილო ეფინა. ძილგატებილი კრთებოდა და ბოროტი სიზმრები არ ასვენებდენ.

— ოი, ხელები გაუჭკნოს მამაზეციერმა ღმერთმა შენი მასთე შემწუხებელს!.. იძახდა უძილო დედა და ასველებდა ტილოს.

— იმ ღამეს ძილი არ მიკარებია არცერთ გლეხის ოჯახს.

ძილგატებილი თვალები ხეტიალობდა ქობის ბნელ სივრცეში...

თაყა მარგველაძის დარბაზში მთვრალ სუფრაზე ისმებოდა პატივცემულ ბოქაულის თითოეული ფოლაქის სადღეგრძელო და სკამის ფეხებთან კატა ახატუნებდა ქათმის ძვალს.

თავი მორკი.

საკვირველი ამბავი ჩაიტანეს სოფელში ქალაქიდგან.

„ნიკოლოზი ჩამოაგდეს და ძალაუფლება ხალხის ხელშიაო!“

გლეხები სახლში ველარ ისვენებდენ!

მუდამ ქუჩაში უნდოდათ ყოფნა!..

გროვდებოდენ დუქნებთან, და თვალყური ქალაქისაკენ ქონდათ ახალ ამბის მოლოდინში.

„მიწა მიწის მუშასო!“ ესმოდა გლეხის ფბიზელ სმენას.

— იმე ნუ ხუმრობ შეკაცო!.. ამბობდენ გალიმებული და ყალიონს უპლაკუნებდენ.

მეოჯახე დედაკაცებს ცეცხლზე დაყრილი კეცები უცივდებოდათ, ლობესთან და ქის თავზე მუსაიფში.

— ოი! ღმერთო შენ მოეხმარე გაქივრებულ ადამიანს და შენ მიეცი სახსნელი!.. გაიძახოდენ განშორებისას დედაკაცები.

— უყურე ახლა შენ იონა ფერხულიძეს!.. ქი არ გაიმარჯვა მისი სიტყვებმა!

ქალაქში გაზრდილია. მერე შენ ნახე რა ადგილი და საქმე დეიქიროს!..

— ჩვენთვის კი კაია მასეთი კაცი, რომ გვეყოლება სათავეში!

— კაია და მეტი არა!..

ასე მილაპარაკობდნენ დუქნებისაკენ მიმავალი გლეხები.

თებერვლის რევოლუციით გახარებული თაყა მუდამ დღე ქალაქში გარბოდა და ესწრებოდა მიტინგებს.

ყურს უგდებდა ორატორებს და სძებნიდა ცხოვრების ახალ ხერხებს.

თაყა ცდილობდა ისეთ პარტიას მიკედლებოდა რომელიც უფრო ძლიერი იყო.

— ძმებო და ამხანაგებო!—გაისმა ერთ მიტინგზე სამხედრო ტანისამოსში ჩაცმულ ორატორისგან.

თაყამ ორატორი შეიცნო, თვალები დაისრისა, მიახლოვება სცადა, ხელები ისე გაიქნია, რომ ორ მოქალაქეს მკერდი შეუნგრია.

ყური არ ათხოვა გაბრაზებულ მოქალაქეთა ლანძღვას, თავდავიწყებით წინ მიიწევედა.

მიახწია ტრიბუნის ახლოს, შეჩერდა და შუბლზე ოფლი გაიმშრალა.

— რომელ პარტიაზე ლაპარაკობს ყმაწვილო?—ჰკითხა იქვე მდგომ უცნობს თაყამ.

— არ ვიცი. მიიღო პასუხი.

— აბა რა იცი, რომ დაგიღია პირი...

— რა გინდა შენ ძმობილო!.. ჩხუბზე ხარ თუ!.. მიაძახა შეურაცყოფილ მოქალაქემ თაყას.

— დაუგდე ყური და გაიგებ!

— სუ... ჩუ... გაჩერდით მოისმინეთ!. გაისმა ხმები და რამოდენიმე თავი შემობრუნდა ყოყმანისაკენ.

— მენშევიკია!..—დაბალი ხმით უპასუხა მეორე არამკითხე მოქალაქემ, რომელსაც ძალზე სწყუროდა იმ საკითხზე ლაპარაკი.

— რა უნდათ ემაგ მენშევიკებს?—იმავე ტონით ჰკითხა თაყამ და მიუჩოჩდა მოქალაქეს.

— მაგათ დემოკრატიული მთავრობა უნდათ,—დაიწყო მოქალაქემ.

— ეს მითხარი შენ...

— სუ... ჩუ... გაჩუმდით!..—გაისმა ხმები.

— ვინ არის ეს შეუგნებელი გააძევეთ აქედან!—დაიყვირა ერთ ბელატ მოქალაქემ.

— სუ... ჩუ... მოუსმინეთ... გაჩუმდი!..—ისმის ხმები.

„ჩვენი სოფლის ბატონ-პატრონი მაგი გახდება!

არც იმდენი დანაშაული მიმიძღვის, რომ გამოსყიდვა არ შეიძლებოდეს!

ბოქაულმა დეზერტირობისათვის დაიჭირა მე რაი! ვინ რა იცის, რომ მე ვავეცი!

საჭიროა მაგასთან დაახლოება! — ასეთ ფიქრებს დაასეირნებდა თავში თავა და უცქერდა ფერხულიძის მოქარგულ სიტყვებს.

იმ საღამოს სოფლის დუქნებთან, დილიჯნიდან გადმოხტენ ერთად ნამგზავრი თავა და იონა ფერხულიძე.

თაყამ მოხსნა დილიჯანზე გამობმული უნაგრიანი ცხენი და ღიმილით გამოეთხოვა ფერხულიძეს.

ფერხულიძეს გლეხები სიხარულით ხვდებოდენ. ფერხულიძე მათი მეთაური იყო.

— ყველაფერს იფიქრებდა და წარმოიდგენდა კაცი ბატონი ალათი, მაგრამ ნიკოლოზი თუ ჩამოვარდებოდა ემაგას ვინ გეივლებდა გულში! — გაისმა თაყას ხმა.

— გულთმისანი კი ყოფილა თქვენი ქაჭიშვილი ბიჭო! მაგას პატარა ცოდნა და ვაგება უნდა? — განაგრძო ისევ თაყამ,

— მაგაზე ბატონო თავა, ვაჭივრებული ჩემი მამამთლილი იტყოდა რაცხა საიავაო კაცი გამოვაო! იმფერად აზრიანი ბალანეიაო!

— ყველაფერი კაი ავიხდა!.. — სიტყვა ვადაუქრა დედაკაცს თაყამ.

— ბავშობიდანვე ებრალებოდა ვაჭივრებული ხალხი!

— მეკი სად ბრძანდება?! — საკითხს აუხვია თვალეზი თაყამ და მოსაუბრე დედაკაცს გაუფანტა იონას წარსულის მოკონება.

— საცხა ეზოში დაფოთიალობს.

ასეთ ტკბილ მუსაიდში იყვნენ ახლად დამეგობრებულეზი ოჯახის წევრები ფერხულიძის ქოხის წინ ბეოლის ძირში.

— ჩვენი ნომერი პირველი იქნება!

საჭიროა გლეხებში ავითაციის გაწევა!.. — მოსვლისთანავე სთქვა იონამ და ედიშერს ჩამოართვა შეკონილი ქალაღდები.

— აქა-იქ შემოძვრენ ჯარისკაცი ბოლშევიკები! სკდილობენ დააბრმონ მშრომელი გლეხოზა და უფსკრულში ვადაჩეხონ მათი უგუნურ მოქმედებით! — ისევ განაგრძო იონამ და ქალაღდებს დაუწყო ვახსნა.

— ემაგ ბოლშევიკები ვილა ეწმაკებია! მაგიც პარტიაა? — სთქვა თაყამ.

— რალაც ერთ მუქა ჩერჩეტ ხალხისაგან შესდგებიან!..

— მერე რა ნებავთ?

— რა ნებავთ და ხალხის გაფუცქენა გალატაკება! მდიდრებს წავართვათ და ჩვენ დავირიგოთო!

— ყაჩაღები ყოფილან, ემაგათ ვინ მიემხრობა!..—წამოიძახა თაყამ

— დავიკეროთ და ციხეში ჩავალპობთ მაგ მამაძაღლებს!..

— შვილო მარცხი არ ქნას ათასი თავზე ხელაღებული ხალხია—გაისმა დედის ხმა.

— დიახ! მუტრუკ ხალხს ციხე გაასწორებს!—დაუდასტურა თაყამ.

— აბა! ეს პლაკატები ღუქანში შიგნით და გარეთ გააკარი.

ესეც საარჩევნო ფურცლებია, რომელიც კონვენტში უნდა ჩაიდვას!..

აბა შენ იცი ღუქანში შემოსულ ხალხს ყველას მიაწოდე!..

ჩვენი ნომერი პირველია! გახსოვდეს!—უკანასკნელად მიაძახა თაყას ფერხულიძემ.

— ედიშერ, მოდი აქ!

— თუ გინდოდეს კარგი ბლუზა-შარვალი დაიქედე ახლა ფეხები.

დაყევი და აღარ გაუშვა მოსახლე, რომ არ მისცე ეს საარჩევნო ბილუტენი.

ედიშერი ითვლიდა ქალაქის ფურცლებს და ემზადებოდა წასასვლელათ.

„ხმა მიეკით პირველ ნომერს!“

მენშევიკური პარტია მუშების და გლეხების მხსნელია!

სოფელში ქალაქიდან ჩამოსულნი ყველა პარტიების წარმადგენლები დაატარებდნენ საკუთარ ნომრებს და გლეხებს უხსნიდნენ თავიანთ პროგრამებს.

გლეხებიც ყველას პირდებოდნენ ხმის მიცემას და საარჩევნო ბილუტენებს უბეში ინახავდნენ.

პლაკატები და მოწოდებები აჭრელვდა სოფელს.

გათავდა ბრძოლა არჩევნების გარშემო.

შეინახეს ყუთები.

ჩამოყალიბდა მთავრობა.

თაყა მარგველაძის მიწები ხელუხლებელი დარჩა.

მოიჯარადრე გლეხებს მიწა მისცენ სახელმწიფო მამულებიდან მთაში, საიდგანაც გლეხების უმრავლესობა გადმოსახლებული იყო სწორედ.

იმ წელიწადს მიღებულ მიწებზე გლეხებმა ტვინი დაადულეს, მაგრამ მწირ მიწაზე მოწეული სარჩოს ჩამოტანა უფრო ძვირი დაუჯდათ. იძულებული შეიქნენ ისევ თაყას მიწები დაემუშავებიათ და ძველებურათ ეძლიათ ლალა.

„ფერხულიძემ გვილალატა“!

ხშირად გაიძახოდნენ გლეხები.

— ეს არის შენი ვაებატონის დაპირება?!—ხშირად მიაძახებდნენ გლეხები ქუჩაში მიმავალ მექი ფერხულიძეს.

გლეხებში უკმაყოფილება დაიბადა ფერხულიძესადმი. იგი თაყა მარგველაძეს დაუმეგობრდა!

—გლეხები გულგატეხილნი არიან!

მივსცეთ მოხერხებულად წინადადება თუ ხმას მისცემენ ჩვენ პარტიას ლალის შემსუბუქება დაეპირდეთ!

მეტი რა გზა აქვთ, დავეთანხმდებიან!—უთხრა საუბარში ფერხულიძემ თაყას.

— ჩინებული აზრია! მასე ვქნათ—უპასუხა თაყამ.

ასეთ გეგმებს აწყობდნენ შეამხანაგებული თაყა და იონა ფერხულიძე.

ფერხულიძემ მარგველაძეს ბევრი ახალი საქმეები გაუჩინა.

ეროზის მთელი სხვილი სავაჭრო საქმეები თაყას ჩაუგდო ხელში.

ვაჭარი მარგველაძე თავისებურათ მოქმედობდა.

გარეთ ქეიფსაც კი შეეჩვია პირშავი თაყა და ხშირად სასტუმროში კახბა ქალებთან დროს ატარებდა.

დამფუძნებელი კრების არჩევნები იწყება! საჭიროა ერთი რიგიანი მუშაობის ჩატარება, რომ გაძლიერდეს ჩვენი პარტია!—ფიქრობდა ფერხულიძე.

— მშრომელო ხალხო! კარგათ იცით, მენშევიკური პარტია გლეხების და მუშების პარტიააა!—გაიძახოდა სოფლის მიტინგზე ფერხულიძე.

— ძირს!.. ძირს!.. სტყუის!.. მოლალატეა!.. ძირს!..—გაისმა ხმები და სტვენა.

— ვინ არის ეს პროვოკატორი დაიჭირეთ არ გაუშვათ—დაი-
ყვირა ფერხულიძემ.

— თვითონ შენ ხარ პროვოკატორი!.. მოღალატე გლეხების
გამყიდველი!..—ისმის ხმები.

— მე თქვენ გიჩვენებთ ვინც არის პროვოკატორი უკანასკნე-
ლად დაიძახა ტრიბუნიდან ფერხულიძემ და მილიციას მიმართა.

ტრიბუნაზე ჯარისკაცი ავიდა.

— დაიჭირეთ ჩამოაგდეთ!..—იძახის ფერხულიძე.

— ალაპარაკეთ, ალაპარაკეთ!..—ისმის ხმები.

— ჩამოაგდეთ პროვოკატორია!.. გაყვირის ფერხულიძე

— ამხანაგებო! გლეხებო თქვენი ხსნა ოქტომბრის რევოლუცი-
ციის...

ჯარისკაცს სიტყვა შეაწყვეტია მილიციელებმა—ეს ფერხული-
ძის ბრძანება იყო.

ჯარისკაცი არ ჩამოდის, მილიციელი უქანავებს.

გაბრაზებული ჯარისკაცი ხელს ჰკრავს მილიციელს. უკანასკნე-
ლი ტრიბუნიდან ვარდება.

მილიციელებს ჯარისკაცი კრებიდან ცემით გაჰყავთ.

ჯარისკაცს გამოეჭომაგა რამოდენიმე გლეხი, მოხდა ხელჩარ-
თული შეტაკება.

მილიციელებმა იარაღს მიმართეს.

ხალხი აირია.

მცირე ხნის შემდეგ დაჭრილი და გასისხლიანებული ჯარისკა-
ცი სადღაც მიყავთ. დარჩენილ ხალხში ფერხულიძემ ისევ განაგრძო
სიტყვა.

გლეხები თაყას წინადადებას მტრულად შეხვდნენ. დიდი უმ-
რავლესობა არ დასთანხმდა.

არჩევნებში პირველ ნომერმა ცუდი შედეგები მიიღო. ფერხუ-
ლიძემ საყვედური მიიღო პარტიაში.

გაბრაზებულმა ამით თაყას უფლებები აუწია.

თაყამაც ძველებურად გაისეირნა საყანე მინდვრებზე თოხარიკ
ცხენით და ძვლის ტარიანი მათრახით.

წარსულ მოსავალზე გაცრუებულ გლეხებმა თაყას მიმართეს მი-
წებესათვის. თაყამ უარი განაცხადა ზოგ ადგილების გაცემაზე და
ზოგს კი ისეთი ღალა დაადეა, რომ გლეხებმა თავი მიანებეს. თაყას
საქციელმა გლეხებში უკმაყოფილება უფრო გააძლიერა.

ნუთუ ასე უნდა შეგვკამოს თავამ—გაიგონებდათ გლებების სა-
ყვედურებს.

გაზაფხული ახლოვდება.

გლებმა ხენა-თესვას უნდა მოჰკიდოს ხელი, მაგრამ სად! რო-
მელი და ვისი მიწა უნდა მოხნას.

მთაში წასვლა კი შეუძლებელია.

ირა და არა სჯობს დავიხოცოთ სიმშლით ვიდრე შარშან-
დელი განვიმეოროთ—ამას ფიქრობდა თითოეული გლები და დასჩე-
რებოდა სახნისს.

— რისი პატრონი ვისი თხოვნა და ღალა!

მიწა ჩვენია გამოდით გლებო!

ძირს მენშევიკური მთავრობა!

გაუმარჯოს საბჭოთა რუსეთს!

გაუმარჯოს ბოლშევიკურ პარტიას!

ასეთი ლოზუნგებით ჩამოიარა რამოდენიმე ჯარისკაცმა სოფე-
ლი. გლებების უმრავლესობა მათ გაყვა. შეიკრუნ თავას მიწებზე და
დაიწყეს ხენა. ეს ამბავი მალე მოედვა სოფელს.

თავამ გლებების საქციელი ქალაქში აცნობა ფერხულიძეს.

ფერხულიძემ გლებების საქციელი აჯანყებად მონათლა და
მთვრობას აცნობა.

იმ დღემ მშვიდობიანად ჩაიარა.

მეორე დღისათვის სხვა გლებებიც გაემზადნენ ყანებში გასას-
ვლელათ. დილიდანვე მზეს ღრუბლები ეფარებოდა. გლებები ყანებში
მუშაობდნენ.—გარეთ ხარო!—ისმოდა შემოძახილი. გოგო-ბიჭები
მიუძღვებოდნენ უღლებში შებმულ ხარებს.

დიდ გზეტკეცილზე გამოჩნდა ცხენოსანი გვარდია. დანიშნულ
ადგილას შეჩერდნენ.

რამოდენიმე ცხენოსანი ყანებისაკენ გაემართა. გლებებს წინა-
ნადადება მისცეს სამუშაო დაეტოვებიათ.

გლებები არ დასთანხმდნენ.

გვარდიელებმა იარაღს მიმართეს. თოფები ააჩხრიალეს.

— გვესროლეთ!.. ჩვენ არ გვეშინია სიკვდილის. რაც უფრო
მეტად შეიღებება მუშების სისხლით წითელი დროშა მით უფრო
ბასრი და შეურყეველი იქნება მათი გამარჯვება. გაიძახოდა ყოფილი
ჯარისკაცი.

გლებები შეეტაკნენ გვარდიელებს. გვარდიელებმა დასჭრეს რა-
მოდენიმე კაცი, რითაც დაიმორჩილეს დანარჩენები.

სოფელში დედაკაცებს ამბავი მიუტანეს, გვარდიელებმა ყანებში თქვენი ქმრები და შვილები ამოწყვიტესო.

ატყდა კვილი, ბევრმა დასტოვა ჩაუკეტავი სახლი, აკვანში ბავში და სახედაკაწრული ყანისაკენ გაექანა.

კანცელარიაზე დაპატიმრებული გლეხები გადაარჩიეს და ქალაქის გზას გაუყენეს.

ამ წელიწადს თაყას მინდვრებზე საქონელი ბალახობდა მხოლოთ.

უმიწა-წყლოთ დარჩენილი გლეხები ქალაქში გადაცვივდნენ სამუშაოს საძებნელად.

სოფელში გაჩნდა ავადმყოფობა, უეჭიმო, მშვიერი და მოუვლელი ავადმყოფები იხოცებოდნენ.

თაყა მარგველაძე კი ისევ ვაჭრობდა, ოქროს სათვალეებით ჩასცქეროდა დავთარს და ფულებს ანგარიშობდა.

— ამოსწი, ამოსწი, ქუსლი დაარტყი, მაგრე, მაგრე ახა, ჩავიდა. გიქერს?

— ხო! ცოტა თითებში.

— გაიარე თუ მართლა ისთე გიქერს გამოვცვლი.

— იშ რა კარგებია! ძმა მყავსო შენ უნდა დაიჩემო!

ასეთი მზიარული საუბარი იყო ფერხულიძის განახლებულ სახლში და ახალ დაგებულ იატაკზე ახალ ფეხსაცმელებით დადიოდა ედიშერი.

— დედა აქ მოდი!

— რა შვილო?

— აი ის ქალაქში შეხვეული გახსენი!

— ოი შენ შემოგველოს შვილო დედაშენი! სად გაგახსენდა ბიჭო!.. — გახარებულ ალათიმ შარფი ზურგზე მოისხა.

— ეს რაღაა დედა?

— ბიჭოს მამაჩემმა რაღა დააშავა, მაგი არ იბრძოდა რევოლიუციისათვის თუ!.. — ხუმრობით სთქვა იონამ.

— ვინცა იძახის გახედე დია ერთი!

— დედაჩემმა შემოგიტვალათ იქნება ცოტა ქბილი მასესხოთ პარასკევაშიდო — ჩაკეტილ კიშკართან თავდახრილი და ფეხების სრესით წაიბუტბუტა პერანგის ამარა თავმოპარსულ გოგონამ, რომელსაც ხელში ცეცხლზე გარუჯული სამხედრო ქვაბი ეჭირა.

— ბეგლარის ძღაბია ფქვილი მასესხეო.

— ოი როდის მოვესწრები მაგ მათხოვარი ხალხის გადაშენებას.

— სუ... აგერაა ბალკონზე.

— იყოს ვაიგონოს აბა! მე მეტი აღარ შემიძლია!..

— ხო ვაატანე ნუ კაპასობ...— გაზეთზე თვალმოუცილებლად წამოიძახა იონამ.

— დედა შვილო პირველი კი არ არის ავი! — სთქვა ალათიმ და ქვაბი ისე გამოვლიჯა კარებთან აწურულ ბავშს, რომ ორივე ხელები ძირს ჩამოუვლო.

— ოი ალათი დამწვარი!.. ვერ დატენა ხელებ დასაქცნობმა! — კიშკარში ჩასვლისთანავე შესძახა ძუძუებ გადმოყრილ ქალმა, რომელსაც ჩაძინებული ბავში ეჭირა ხელში.

— უი დია რა გაკრიალებული პოლსაპოშკები ეცვა ედიშერს! დეიპიწკებოდა სიძესავით.

— რა უჭირს ეს ქვეყანა ფერხულიძეებისთვის გადატრიალდა! მოფიჩხე დედა შეშა და დაანთე ცეცხლი.

— ხო მართლა დედა კიდევ იყო მინადორიე!.. სულ რომ დამრჩეს მოუნათვლელი სხვას მაინც არ მოვანათვლინებო!.

— რა უნდა უყიდო იკითხა იონამ.

— რას უყიდი შვილო, რაკი შენს მეტი არავინ არის ჯვარიც შენ უნდა უყიდო და მიტკალიც თუ იშოვნე.

— დედი ხო ეგ მასე იქნება!.. შენ ახლა ერთი ცხელი ხაჭაპურები გაგვიკეთე! — ჩვენ მანამ ნარდზე გავერთობით.

— კი შვილო — კი დედა!.. ი, კაცი სად წავიდა აწი ამდენხანს — სთქვა ალათიმ, ფანჯარაში გადიხედა და სამზარეულოში შევიდა.

— ახლა რუსეთში ბოლშევიკებია?... — გაისმა ედიშერის ხმა.

— ითამაშე შაშიდო. — პასუხზე აღრე უთხრა იონამ.

— ბოლშევიკებისაა გამომცხვარი მჭადები! — დაგვიანებით უპასუხა იონამ.

— ხო მარა დენიკინის გამარჯვებას ბოლშევიკების გამარჯვება არ სჯობია?

— მაგენს ყველა გვირჩევნია! იაგნები, დაიცა შენ ვისთან ბედავ ნარდის თამაშს! ჯერ მომებარე მერე მეთამაშე.

ედიშერი თამაშს განაგრძობდა.

(შემდეგი იქნება)

მსჯელობა მომავალ საქმეების გამო

სოციალისტური აღმშენებლობა გარკვეული გეგმით მიმდინარეობს, მაგრამ გეგმები მარტო სახ. საგეგმო-კომისიის საკუთრება არ არის. კულტურული რევოლუციის პროცესიც გეგმიან კალაპოტშია მოქცეული, რომლის პირველ საფეხურს წერა-კითხვის უცოდინარობის, სალიკვიდაციო პუნქტები წარმოადგენს.

პროლეტარული მწერლობა გეგმიანი მუშაობით იკაფავს გზას. მთავარია: წარსულის გამოცდილების გამოყენება და მომავალ საქმეების ნათელი წარმოდგენა. პროლეტარულ მწერლობის პირველ საკავშირო ყრილობის საქმიანობა ამ ხაზით მიიმართებოდა. ეს საერთო თვისება თანაბრად ვრცელდება კერძო შემთხვევებზედაც. ამ რიგად, როდესაც პროლეტარული პოეტი კარლო კალაძე მსჯელობს თავის მომავალ საქმეებისა გამო; ეს სავესებით დასაშვები და ფრიად საჭირო მოვლენაა. აუცილებელია, რომ თვითოეულმა მწერალმა ისწავლოს თავის წარსულ შეცდომებზე და გარკვევით წარმოიდგინოს მომავალი საქმიანობა. ამ საქმიანობის მტკიცება ზედმეტია. რამდენი რამ გვაქვს გამოსასწორებელი. რამდენი რამ გვაქვს გასაკეთებელი, გასარკვევი, შესასწავლი. რამდენადაც მეტს იფიქრებს ჩვენი მწერალი ამ საქმეებზე, იმდენად ინტენსიურად წავა წინ პროლეტმწერლობის მუშაობა, იმდენად ნაკლები იქნება შეცდომები.

ამ შემთხვევაში საინტერესოა კ. კალაძე თუ როგორ აფასებს თავის წარსულ მუშაობას და როგორ ესმის მომავალი. რა თვალსაზრისიდან გამოდის მისი შეფასება და რა გზებს ისახავს. ამის გამომრკვევ მასალას წარმოადგენს ჩვენი ჟურნალის ამ ნომერში დაბეჭდილი ლექსი: „მსჯელობა მომავალ საქმეების გამო“ თითოეული პროლეტარული პოეტი ებრძვის უცხო სოციალურ ფენათა გარემოცვას, ებრძვის საკუთარ გრძნობების არა ბოლშევიკურ ფრაქციას.

გლეხური ახალგაზრდობის სკოლების მასწავლებელთა კონფერენციაზე მოხსენების შემდეგ მკითხეს: არის თუ არა გადახრები პროლეტარულ მწერლობაში? დაუდასტურე: გადახრები პროლეტარულ მწერლების ზოგიერთ ფენებში იყო—არის. ამის მიზეზია:

პროლეტარული მწერალი ჩამოყალიბებული არ იბადება. ის ნაყოფია სოციალური გარემოცვის საქართველოში კი დიდია ფედალიზმის ნაშთები, (რომელიც ეხლა „მხრებ შეკრულია“, მაგრამ არა „ვაჟაკებივით“). წვრილ-ბურჟუაზიული ობივატელური ხავსის ნარჩენი. ზოგიერთ პროლეტარულ მწერალს ამ ფენების არსებობა შემოქმედებით ხაზს უზიანებს. აქედან გამომდინარეობს გადახრები ნიმუში: კ. კალაძის უკანასკნელი პერიოდის შემოქმედება.

იმდენად, რამდენადაც მუშათა მასა იზრდება—მტკიცდება მშრომელ გლეხობასთან ერთად, ყოველ მხრივ ყალიბდება პროლეტარული მწერალიც.

ასე, რომ სოციალისტური აღმშენებლობის პერიოდში ხაზის გამრუდება შორს ვერ წავა. სულ დიდი, ის პირველ საფეხურს ვერ გასცდება. კ. კალაძე გრძნობს თავის წარსულ შეცდომებს და ცდილობს იმათგან გამიჯვნას. ჯანსაღი და სასიცოცხლო სურვილია, მაგრამ როგორ და რისთვის ხორციელდება ეს სურვილი? სწორი ხაზით მიიმართება თუ არა?! სამწუხაროდ რომ არა:

„ჩამდე თქმული მთამ შეიხიზნა ჩაფიქრებულმა.

ისინი ეხლა ვაჟაკებივით მხრებ შეკრულია.

მოვიკალ ჯავრი და სხვა ლექსებით ავდიდებულვარ

ო, კარგო ჩემო, სიცოცხლე უფრო დიდებულა“.

ამხანაგო პოეტო, სხვა ლექსებით, რომ ადიდებულხართ გვეგერა და გესალმებით, მაგრამ რად გინდათ წარსულის გაკეთილშობილება, მასზე რად სტირით: „მოვიკალ ჯავრი-ო“ გვეონია არ ღირს, „ქველ ტფილისზე“ და „მამა-პაპის ძველებზე დარდი“. სასტიკად შემცდარი ხართ, როდესაც ამბობთ „ისინი (ე. ი. ძველად თქმული ლექსები) ეხლა ვაჟაკებივით მხრებ შეკრულიაო“, რა და როგორ? თქვენი ძველი დამახასიათებელი ლექსები. დათმობა მამულიშვილობას! „სამშობლო საქართველოს ტრფიალი“!?

ეს განწყობილებანი სრულებით არ არის ვაჟაკური სიძლიერის. ისინი ფრიად ბებერი და უნიათონი არიან. კვდებიან იყოდალურ და ბურჟუაზიულ საქართველოს სიკვდილთან ერთად. გედის სიმღერა იყო როდესაც ისინი ჩრჩილივით შეეხიზნენ პროლეტარულ პოეტს. თუ სცილდებით წარსულს, მოსცილდით ცრემლების გარეშე შემდეგ კარგია, რომ გულლიათ მიდიხართ მშრომელთან.

„მხოლოდ მსურს შენთან —

აი, მშრომელი კაცი რომ ხარ-ჩემო კარგო,
დრო გავათით, კარგი სახლკარიც ავიშენია
მიიღე ჩემგან გამარჯვება“.

მაგრამ, ამას რაღაც ინტელიგენტური მისვლის იერი დაკრავს. იკადრეთ!? შემდეგ წინადადებას აძლევთ მას: ჩემზე ვილაპარაკოთ-ო მეტის მეტი შეუხამებელი ფამილიარობაა; მართალია რომ „თქვენ ისეთი კარგი ხართ თქვენ პოეტი ბრძანდებით“, მაგრამ ამხანაგო პოეტო ღირს ამდენ ამბათ რომ ძველი ბრძოლების მაგიერ თქვენზე ილაპარაკოს ნუშამ რომელსაც „კარგა სახლკარი აუშენია“ (!?) პროლეტარული პოეტი ხართ და სადაურია ასეთი დაპირდაპირება. აქეთ შენ, პოეტი,—ჩქეთ მშრომელი; შორიდან მობრძანდით და გინდათ თქვენზე ისაუბროს!?!.

პროლეტარულ მწერლისათვის მისვლის საკიროება არ უნდა არსებობდეს. დადებითია, რომ შეგნებული გაქვთ საკუთარ მასას მიწას „დაუმარცხებლად ვერ გამოვრდები“, ამის შეგნება საწინააღმდეგოა მშრომელთა მასასთან ორგანიული გაერთიანების, გზების საბოლოო გამოსწორების. ესაა მთავარი ძარღვი კ. კალაძის „მსჯელობის მომავალ საქმეებზე“—მაგრამ როდესაც სცდილდებით წარსულს და უბრუნდებით საკუთარ კლასს ძველი „ფილოსოფიის“ ნარჩენები რად მოგაქვთ თან? სადაურია ეს მარგალატები:

„წერტილის ირგვლივ დაბრმავებული ხალხი ირვეა და შენდა ბედად მოგწყურებია გაჭქულსა სადმე“.

რას გულისხმობს „წერტილი“? გარკვევით ილაპარაკეთ ამხანაგო პოეტო. რად აბნელებთ და რად გვაბრმავებთ. როგორ? დროსა და სივრცეშია თქვენ ბრწყინვალე პოეტურ თავში გამოგონებული „დაბრმავებული ხალხი“!? მისამართი არ შეგეშალოთ. ლექსის მოხერხებული ოსტატობა კარგია, მაგრამ უხეირობას უფრო ნიშნავს, როდესაც ვერ იტყვით გარკვევით და პირდაპირ. არ დაგავიწყდეთ, აქ მხატვრული სისუსტეა. ზოგიერთმა გულბრყვილო მკითხველმა შეიძლება იფიქროს, რომ ეს დაბრმავებულნი თანამედროვე „ხალხია“ და „წერტილი“ კი ჩვენი არსებობის, თავგამეტებული ბრძოლის და შრომის მიზანი—კომუნისმი თქვენ ხომ, ეს არ გინდოდათ გეთქვათ, თქვენ ხომ თითონ გაილაშქრებთ ამის წინააღმდეგ;—მაგრამ ვინმემ—კეთილის თუ ბოროტის მსურველმა ასე რომ გაიგოს ეს სტრიქონები, მაშინ რას შვრებით? ამიტომ უნდა ერიდოს პროლეტარული პოეტი ბუნდოვანებას, გაურკვევლობას, ორაზროვნებას, სიტყვაზე, ლექსზე, ფორმაზე მუშაობა სრულებით არ გულისხმობს. აზრის მრავალნაირ ფარდებში გახვევას. პირიქით:

„ვრცელია მიწა და რამდენს თვალი გაეხილება იმდენი გზაა მამასადამე“.

მიპქარავთ!... არქი-ანარქიზმის უბადრუკი ფილოსოფიაა, უნაითო ინტელიგენტების მიერ გამოგონილი.

შემოქმედებით, ავადმყოფობა ჯერ კიდევ საკმაოდ ძლიერია. ეს გარკვეულად და აშკარად სჩანს. ისტორიულ სინამდვილის გათვალისწინებით მარქსიზმი ამტკიცებს, რომ „რამდენს თვალი გაეხილება იმდენი ერთი გზა ჩნდება“. ამ პროცესის დაგვირგვინება პროლეტარული რევოლუციაა. პროლეტარიატში კლასობრივი შეგნების გაღვივება, „თვალის გახელა“, ერთ რევოლუციონურ გზას აჩენს და არა წინააღმდეგა შეგნებით თუ შეუგნებულათ არის ეს ნათქვამი, ორივე შემთხვევაში მიუტყეველია.

ვიდრე ასეთ რამეს წამოროშავთ და დასაბეჭდათ გააჟნადებდეთ, პროლეტარული პოეტი ვალდებული ხარ იცოდეთ მარქსიზმის ანაბანა. პროლეტარულ პოეტს ზეპირი „ოქროპირობა“ და მარჩიელობა არ შეფერის.

კ. კალაძე უნარიანი მწერალია. გეგმიანათ და ენერგიულათ მუშაობს მასალაზე. მაგრამ ჯერ კიდევ არა აქვს, სათანადო კლასიური გამოზრდებილობა. ამის შედეგი ასეთი „ჩავარდნებია“. საჭიროა მეტი სერიოზული მუშაობა საკუთარ თავზე. შეცდომების შეგნებასთან ერთად აუცილებელია მომავალ საქმეების მეტი ნათელი წარმოდგენა.

პროლეტარული მწერლისათვის არ კმარა, რომ ახალ „ცხოვრების ყოველ დადგენილებას შეგნებულად დაემორჩილოს“, არამედ ის თვით უნდა გრძნობდეს თავს, ამ დადგენილებების უშუალო ავტორად. საჭიროა კლასიური ალღოს მეტი გამახვილება.

ბ ი ზ ლ ი ო გ რ ა უ ნ ი ა

„ქართული მწერლობა“ № 1, № 2—3, № 4, № 5. 1928 წ. სრ.
საქარ. საბჭოთა მწერლების ფედერაციის ყოველთვ. ჟურნალი

უკვე მესამე წელია, რაც გამოდის ჟურ. „ქართული მწერლობა“, რომელიც წარსულში წარმოადგენდა მწერალთა კავშირის ჟურნალს, ამჟამათ კი საბჭოთა მწერლების ფედერაციის ორგანოა. ჟურნალის არსებობა რატომღაც აუცილებელია, მიუხედავად იმისა რომ ის ვერ სდგას თავის სათანადო სიმალლეზე და არც გამოხატავს საბჭოთა მწერლობის ინტერესებს ან თუ გამოხატავს მხოლოდ უარყოფითი რიგის მიმართულებით.

ჟურნალი აშკარათ მემარჯვენე ორგანოა, მიუხედავად იმისა, რომ მასში მონაწილეობას იღებენ მწერალთა ყველა დაჯგუფებების წარმომადგენელი. ჟურნალმა ჯერჯერობით ვერ შესძლო თანამგზავრულ სახის გამორკვევა.

მასში თავსდება უმთავრესათ ქართველ მწერლების ყველაზე ჩამორჩენილი, უძლური, ხალტურული ხასიათის პროდუქცია, რომელიც ბევრ შემთხვევაში ძლიერ შორს სდგას თანადროულობისაგან.

ჟურნალს მხოლოდ მოწინავეებით უხდება კურსის აღება დღევანდლობისაკენ (მაგ. № 4), რაც რასაკვირველია ოდნავათაც ვერ ფარავს მის მთავარ ნაკლს.

ძნელია რასაკვირველია გარკვეულათ მისი თქმა, რომ ქართველ მწერლებმა არ გადასდგეს ნაბიჯი საბჭოთა დღევანდლობისაკენ, მაგრამ ფაქტია ისიც, რომ ადგილი აქვს მემარჯვენე შემოტევის, შემოქმედებით უმოძრაობას უფრო მეტი ადგილი აქვს საეჭვო ხასიათის ფაქტებს და ტრადიციულ კურიოზებს.

დიდი ხანი არ არის, რაც გამოვიდა „არიფიონი“-ს კრებული და ნათელყო ეს გარემოება. მაგრამ უფრო სამწუხარო ის იყო, რომ ასეთივე ხაზის გაგრძელებას წარმოადგენდა ფედერაციის სახელით გამოსული „ტრადიციული“ „პოეზიის დღის“ გაზეთი, რომელშიაც მონაწილეობას იღებდნენ ქართველ მწერლების დიდი ნაწილი, მაგრამ მით უარესი, რადგან მის საშუალებით ადვილად შესაძლებელი შეიქნა იმის შემოწმება, თუ რა მარაგი და შესაძლებლობა გააჩნია ქართულ მწერლობას.

ამ „გაზეთმა“ ერთხელ კიდევ გარკვეულათ გამოამკლავა ქართველ მწერლების იდეური სიღარიბე და საზოგადოებრივი ჩამორჩენილობა, რომლის ნიშნით რასაკვირველია არ შეიძლება არ მიდიოდეს ჟურნ. „ქართული მწერლობაც“.

ადვილი ასახსნელია ის გარემოებაც, თუ რათ იქერს ქართველ მწერლების შემოქმედებაში მთავარ ადგილს ბანალური, ერთიანი, სექსუალური თემები, თუ რათ ხდება იგი მათი ფაქტების ხელშესახები „აქტუალური“ მასალა. ეს კი რომ ასეა, ამის დამამტკიცებელია „პოეზიის დღის“ გაზეთი და „ქართველი მწერლობის“ ისეთი ფაქტები, როგორცაა თუ გინდ გრ. რომაქიძის კურიოზული რომანი „ფალესტრა“, გამსახურდიას „ჯამუ“ („ტაბუ“), ი. გრ. შაშვილის „ნადირობა ნიამორებზე“, კ. ნადირაძის „აფხაზეთი“, ტ. ტაბიძის „გომორზე“, „მაშ გამარჯვება“ და მთელი რიგი შაბლონური ანტი-მხატვრული ისეთი ლექსებისა, როგორცაა: ვ. გაფრინდაშვილის „ლირიკა“ „დაბალი ხმით“, „გაზაფხული თებერვალში“ პ. იაშვილის „ერთი კვირა“, ვ. რუხაძის „მუშის სიმღერა“, „ზამთარი“, ს. შანშიაშვილის „გავლილი შარა“ და სხვა მრავალი.

მხატვრულ პროზაზე, ხომ ლაპარაკი არ შეიძლება. ამ მხრივ არა თუ მარტო „ქართული მწერლო ა“ არ იძლევა ახალს არაფერს, არამედ ისეთი ჟურნალი, როგორც „მნათობა“, სადაც დაწყებული მ. ჯავახიშვილის მოთხრობებით („ქურდი“ და სხვა) და გათავებული თუგინდ გამსახურდიას, ჯორჯიკიას, პაპავას ნიმუშებით. თამამათ შეიძლება ითქვას ამხ. ბუხარინის სიტყვებით, „რომ ეს არაა შემოქმედება და არც ლიტერატურა, არამედ მკვდარ ადამიანებისათვის მწიგანე მწუხარების წარმოება, რომელსაც თანდართულობისათვის შემოქმედებით მკვდარი ადამიანები ქნნიან“.

ყველა ამის შემდეგ ტყუილია იმის მტკიცება, რომ ქართულ მწერლების თემატიკაში „საგრძნობი“ განახლებაა, როგორც ამას სწერდა „პოეზიის დღეში“ ბ. ელენტი, რაც არაა მართალი და უფრო კაზიონური „თეორეტიკოსობაა“ ქართული მწერლობის. ვიდრე მემარცხენეობის პრინციპების დაცვა.

დიფერენციაციის პროცესი ქართველ მწერლებს შორის მართალია, თითქოს გაცდა პოლიტიკურ სტადიას, ქართველ მწერალთა უმთავრესობა თითქოს ცდილობს კულტურული რევოლუციის საფუძველზე მუშაობას, მაგრამ ბევრი მათგანი ვერ ნახულობს, თანადროულობის ამოცანებს, ახალი ყოფის, ახალი ადამიანის ახალი ქარნების და საერთოდ ახალი შემოქმედებით საწყისებს. ეს კი ერთგვარ კრიზისზეც ლაპარაკობს და აშკარა დაღს ასვამს ჟურნ. „ქართულ მწერლობის“ ყოველ ნომერს.

ჟურნალის სარეცენზიო ნომრებში რასაკვირველია არის ისეთი ფაქტებიც, რომლებიც იდეოლოგიურ-მხატვრული თვალსაზრისით მისაღებია, ასეთია მაგალითად ტ. ტაბიძის უკანასკნელი ნაწარმოები „გემები ორპირზე“ (№ 5), რომელიც უსათუოდ ღირსშესანიშნავი ფაქტია, მაგრამ ვის აქვს გარანტია, რომ პოეტი ხვალ ისევ არ გაღუნავს ამ ხაზს და არ დაუბრუნდება წარსულის ბანალურ თემებს.

შედარებით სხვებთან კარგია გრ. ცეცხლადის პოემა „ოთხი მაუზერი“ (№ 2-3), სადაც ათას ცხრაას ექვსი წლის რეაქციის პერიოდის მომენტებია მოცემული.

კარგია ლექსები ს. ჩიქოვანის „მოსკოვი“ (№ 1) 6 მიწიშვილის „პაოლო იაშვილს“ (№ 1), რ. გვეტაძის „ფარული სტამბა არქიელის გორაზე“ (№ 4.) და ბოლოს პროლეტარული პოეტის ფრ. ნაროუშვილის პოემა „პოემა სხვა და სხვა საკითხებზე“ (№ 2-3). პოემა საინტერესოა მით, რომ კომუნისტური ტრაქტოვკით აყენებს ჩვენი სინამდვილის აქტუალურ საკითხებს.

ჟურნალში ბევრი უმნიშვნელო თარგმანებია და წერილები, რომელთა შორის საყურადღებოა მხოლოდ ორიადე: ნ. მიწიშვილის „აქტუალურ საკითხებზე“ (№ 1.) მ. ჯავახიშვილის „ქრონიკა თუ შემოქმედება“ (№ 2-3). წერილები ნ. ნიკოლაძეზე (ს. ხუნდაძის, კოტეტიშვილის) და მ. გორკიზე, რომელზედაც მიძღვნილია ჟურნალის უკანასკნელი ნომერი (№ 5).

სუსტ მონაწილეობას ღებულობენ ჟურნალში პროლეტარული და მემარცხენე მწერლები. ბიბლიოგრაფიული განყოფილება ყველა ნომრებში ცოტაა, ჟურნალ „ქართული მწერლობის“ არსებობა აუცილებლათ საჭიროა, მაგრამ იგი არ უნდა იყოს ბანალობის და ყოველგვარი „უგემურების“ და უღლეურების გამომფენი. საჭიროა მასში მეტი ცოცხალი მასალის შეტანა და რაც მთავარია თანამგზავრული სახის გამორკვევა. სხვა დანიშნულება ჟურნალს არ აქვს და მის გარეშე ვერ იარსებებს მომავალში. აღ. სულავა

კონსტანტინე გამსახურდია ტაბუ. კოლექცია რენესანსი

ზოგიერთი ჩვენი მწერლები წინმსვლელობის მაგიერ უკან და უკან იხევენ. თანამედროვეობას არამც თუ თანდათანობით უახლოვდებიან, არამედ უფრო ღრმად და დიდ მანძილითაც სცილდებიან. დღევანდელ ეპოქაში მცხოვრებთ წინა ეპოქის სული უდგიათ. ასეთია სხვებთან. ერთად სარეცენზიო წიგნის ავტორი კონსტანტინე გამსახურდია.

კონსტანტინე გამსახურდიას ჯერ კიდევ ვერ დაუბწევია თავი ფეოდალური საქართველოს იდილიისათვის. ის კვლავ ძველი ცხოვრების ბურანშია. ხანდაროზ ალებული მიმინოები, აგურის ფერი ჩოხიანი ხალხი, კალმუხივით აწეწილი ხულა და მარანი, ორჩოფეხებზე შემდგარი ნალიები, აყლაყულა ქების საქაჩები, მთელ ქვეყანაზე უძლიერესი და უმოკლესი შუეკები, მდარე ტბორებით სავსე თხრილები, ჭიშკარზე ქანგიანი ნალები, კისერ გადატყაული, — ჯაგარ შემოცვეთილი ულლიანი ღორები, ჭიშკარების კრიალი, გაუსაპნავი ბორბლების კენესა, დამორჩილის მამლების ხრინწიანი ყიცილიყი, ნაწისქვილარზე ბერჩხათი დასიცხული სიმიდით დატვირთული ურმები, მეგრულად შეკრული ჩაბალახები, თეთრი ქილის ქუდები, ორეულია მოსიარულე წყვილი გლეხები, მუცელ დაბერილი საქონელი, ყურებ ბარტყუნა კულ აშვერილი ნავაზები და მრავალი სხვა, რითაც გაცოცხლებულია ფეოდალური საქართველოს იდილია.

ავტორი რომანტიკოსობს ამ იდილიისადმი. ის გულდაწყვეტილია ამ მშვენიერების დაკარგვით, ის მხატვრული საღებავებით ამშვენიერებს ამ უწყალო ხელით დანთქმულს. ამასთანავე ავსებს მას მისტერიებით, მოჩვენებებით, ბოდვებით, სიზმრებით, ლოცვებით, შელოცვებით, კუდიანებით ჭინკებით და სხვა.

ავტორი როგორც სჩანს ერთობ უიმედოთ გადავარდა მისტერიაში. ის სასაფლაოზეა, საფლავის ქვების წარწერებს კითხულობს, მიწის კაცებს ხედება შებინდებულზე პირალმა მწოლარეს, ცას რომ უშვერდა თავის წითელ ხორკლიან მუცელს. ესტუმრება მოხუც დიაკონს უდაბურ ეწერში. მისტერიით შებყრობილს უნდა ენახა ეს საბრალო მოხუცი. სხვა რომ არ იყვეს მისგან უსწავლია სიზმრის ახსნა. თუ პირმოთნეობათ არ ჩამოართმევთ ის მზათაა აკოცოს კიდევ მის დამჭკნარ სახეს. როგორ არ უნდა აკოცოს და ეამბროოს, როდესაც ამ მოხუცს გაუღია მისთვის ზღაპრებისა და მითების კარი. მისგანვე უსწავლია მთელ ქვეყანაზე ულამაზესი ქართული ასოების მოხაზვა.

ამაწ მიყვება ფილოსოფია მითის წარმოშობის შესახებ. ვინ არის მარქსი, დარვინი და სხვები. რა მეცნიერება, რის მეცნიერება პირველთაგანვე იყო მხოლოდ მითი, ყოველივე შეიქმნა მითით. მითი წინ უსწრებდა ადამიანის ყოფნას, მიღი ღმერთკაცის და ხელოვანის უპირველესი განზრახვა ყოფილა და როდესაც მომავალში ყოველივე არარად იქცევა მხოლოდ მითი დარჩება. ეს რა არის იმ მეცნიერულ და ფილოსოფიურ აღსნასთან თუ რას წარმოადგენს პოეტისათვის კრიზისი. ეს ყოფილა თურმე სულის გამოფხიზლება ზმანებისა და

მითის ჯადოსანგან. კრიზისი უმითოდ ყოფნაა. მაგრამ ავტორისათვის არ ყოფნა. ავტორი ასეთ დროს ზედმეტ კაცევით დადის განარაცხლებული და მას ამგვარი კრიზისის დროს შეუძლია მხოლოდ ნადირობა მიმინოთი მისტერიებით სავსე მიწაზე. მისი პარტიორო დიაკონიც რევზაოპს მაგრამ ამ წყეულ დროში თევზიც გაეშმაკებულა. აქებს ძველი კაცების მოთმინებას, მიმინოებს რომ ისეთი გულმოდგინებით მართავდენ, რომ შეილს არ ზრდიან ამ დროში. ერთი სიტყვით დროება წამხდარია. კარგი აზნაური ძუაგამოფსკენილ დაუდალაე ლაფშაზე როგორ შეჯდებოდა. ან ისე როგორ დარჩებოდა რომ საუკეთესო ცხენი არ მოეპარა. ძველად ისიც კი ესმოდათ თურმე რომ თქმა ქმნაზე უფრო ძნელია, რომ თქმას დიდი მორიდება უნდა, სიტყვა ბევრ რამეს იწვევს, სიტყვა სულს იწვევს და სულიერს. მოხუცი დიაკონის ამ სიტყვებით გაოცებული ავტორი კვლავ ფილოსოფიურ ფიქრებს ეძლევა.

ეს პატარა მოთხრობი სავსეა—სატანებით, ალქაჯებით, სასწაულებით, კუდიანი დედაბერებით, მორიელებით და სხვა. არ აკლია არც პორნოგრაფია, მკერდ გათქვირული გოგოები ქრატებით ხელში რომ შეუძლებიან მამაკაცებს საწოლ ოთახებში და შემდეგ რომ ისმის ხის საწოლების ქრიჭინი და ხარბედიების ქალების უნუგეშო კრუსუნი.

წიგნი დამძიმებულია არა მარტო საბა-სულხან ორბელიანის ლექსიკონის სიტყვებით, არა მარტო სახარებისა და ლოცვების ტერმინოლოგიით, არამედ მეგრული კილოკავებითაც: გოლუაფიროთი (შენ გენაცვალე), დოხორეთი და სხვა.

ასეთი ავადმყოფური წიგნი უსარგებლოა თანამედროვე მკითხველისთვის. მისი გამოცემაც კი ზედმეტად უნდა ჩაითვალოს.

კ. პ.

რედაქტორი: დ. რონდელი

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

	83.
1. მოწინავე.—პროლეტარულ მწერალთა პირველი საკავში- რო ყრილობის შედეგები	1 —
2. იონა ვაკელი.—გზიდან. გასწი ჩემო შეეტლევ	6
3. ალექსანდრე სულავა.—მაქსიმ გორკი	8
4. კონსტანტინე ლორთქიფანიძე.—პოემა ჩვენი დროის გმი- რების	14
5. კარლო კალაძე.—მსჯელობა მომავალ საქმეების გამო	15
6. პეტრე სამსონიძე.—დიდი ბლინდა ყვირილაძე	17
7. შალვა რადიანი.—სანდრო ეული	25
8. პეტრე სამსონიძე.—ერთი საუბრის გამო	41
9. გიორგი კაჭახიძე.—ჩემი ბინა	42
10. სერგო ჯავახიძე.—პირველი ტრაქტორი	43
11. ბენიტო ბუაჩიძე.—მსჯელობა მომავალ საქმეების გამო	60

ბიბლიოგრაფია

1. ალ. სულავა. „ქართული მწერლობა“ № 1, 2, 3, 4, 5.	64
2. კ. პ. „ტაბუ“ კ. გამსახურდიასი	66

საქართველო

ს. მ. უ. ს. პოლიგრაფიულ ტრესტის მე-3 სტამბა.

შექ. 1854

მთავ. 1409.

ტირაჟი 1000.

ს ა ს ე ლ ბ ა ე ი

წელიწადი მუთრე

პროფესორული მხარეობა

საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის ყოველთვიური
ორგანო

რედაქტორი: დ. რონდელი

მიიღება ხელის მოწვევა
1928 წლისათვის

წელიწადში 4 მან. სამი თვით 1 მან. 20 კაპ. ექვსი თვით 2 მან.
50 კაპ. ცალკე ნომერი 50 კაპ.

რედაქცია

ტფილისი, ივ. მაჩაბელის ქ. № 13.
ხელოვნების სასახლე.
ტელ. 24—51

კანტორა

ტფილისი, სახელგამი პერიოდ
სექტორი.
რუსთაველის პრ. № 22